

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Ольга Гісь, Ірина Філяк

Інтернет-
підтримка

МАТЕМАТИКА

клас

Право для безоплатного розміщення підручника в мережі Інтернет має
Міністерство освіти і науки України <http://mon.gov.ua/> та Інститут модернізації змісту освіти <https://imzo.gov.ua>

УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ

ЛАТИНСЬКИЙ АЛФАВІТ

Ольга Гісь, Ірина Філяк

МАТЕМАТИКА

Підручник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Харків
Видавництво «Ранок»
2019

УДК 51:37.016.1(075.2)

Г51

Авторський колектив:

Ольга Гісь, кандидат фізико-математичних наук,
академічний директор Школи вільних та небайдужих
Ірина Філяк, учитель-методист, учитель початкових класів

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2019 № 407)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Підручник створено відповідно до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна

Гісь О. М.

Г51 Математика : підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти / Ольга Гісь,
Ірина Філяк. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019. — 224 с. : іл.

ISBN 978-617-09-2722-4

УДК 51:37.016.1(075.2)

Інтернет-підтримка
Електронні матеріали
до підручника розміщено на сайті
interactive.ranok.com.ua

ISBN 978-617-09-2722-4

© Гісь О. М., Філяк І. В., 2019
© Гісь О. М., ілюстрації та макет, 2019
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2019

ЗМІСТ

Числа. Дії з числами.

Сюжетні задачі

Числа першої сотні	6
Одноцифрові, двоцифрові, трицифрові числа. Розряди* ¹	9
Порівняння чисел.	14
Додавання чисел	16
Віднімання чисел	17
Розрядні доданки	19
Прості задачі	20
Числові вирази.	22
Натуральні числа. Число 0	24
Парні та непарні числа*	27
Круглі числа	29

Величини

Величини. Довжина.	30
Час. Дні тижня.	34
Вартість	38
Маса. Місткість.	40

Числа. Дії з числами

Дія додавання. Невідомий доданок*	42
Дія віднімання*	45
Знаходження невідомого зменшуваного.	47
Знаходження невідомого від'ємника	49
Взаємозв'язок дій додавання та віднімання*	54

Просторові відношення.

Геометричні фігури

Пряма. Відрізок.	56
Промінь. Кути. Прямий кут	59
Прямі та криві лінії. Многокутники	62
Геометричні тіла	67

¹ Зірочкою позначені наступні уроки, що розташовані на сайті interactive.ranok.com.ua.

Величини

Одиниці довжини. Перетворення та порівняння	69
Одиниці довжини. Додавання і віднімання. Перетворення	71
Сюжетні задачі. Стільки, скільки	75

Сюжетні задачі

Задачі на знаходження суми трьох доданків	77
--	----

Числа. Дії з числами

Додавання чисел частинами	79
Додавання до числа 9	81
Додавання до числа 8	83
Додавання до числа 7. Задачі з двома запитаннями.	86
Додавання до числа 6**	88
Складена задача	91
Віднімання з переходом через десяток	94
Віднімання від числа 11.	96
Віднімання від числа 12.	98
Віднімання від числа 13.	100
Віднімання від числа 14.	101
Числові вирази з дужками	103
Віднімання від числа 15.	105
Віднімання від числа 16.	107
Віднімання від чисел 17 і 18**	108
Повторення вивченого	110

Просторові відношення.

Геометричні фігури

Ламана. Ланки ламаної. Довжина ламаної.	113
--	-----

Сполучний закон додавання	121	Таблиця множення числа 4	190
Многокутник	123	Таблиця множення числа 5	194
Прямокутник	126	Розклад числа на множники	196
Квадрат	129	Дія ділення	198

Числа. Дії з числами

Додавання виду $27 + 3$	132
Віднімання виду $40 - 3$	133
Віднімання виду $50 - 24^*$	135
Додавання виду $37 + 8$	137
Віднімання виду $32 - 7$	140
Казкові історії. День морського футболу	144
Додавання виду $48 + 22$ та $39 + 15$	150
Віднімання виду $34 - 16$	151
Задачі на визначення напрямку руху	153
Вираз із змінною	156

Математичні вирази.

Рівності. Нерівності

Складання виразів із змінною.	
Задача на три дії	158

Величини. Час

Рік. Пори року. Місяці	163
Додавання та віднімання іменованих чисел	165
Календар*	167
Тривалість доби. Орієнтування за годинником	169
Хвилина*	173

Числа. Дії над числами.

Таблиці множення і ділення

Дія множення	176
Множник, множник, добуток.	
Переставний закон множення	178
Таблиця множення числа 2	180
Збільшення числа в кілька разів	184
Таблиця множення числа 3	187

Таблиця множення числа 4	190
Таблиця множення числа 5	194
Розклад числа на множники	196
Дія ділення	198
Ділене, дільник, частка	201
Зменшення числа в кілька разів	205
Знаходження невідомого діленого	207
Знаходження невідомого дільника.	
Визначення парності числа	208
Таблиця множення числа 6	
Таблиця ділення на 6	210
Кратне порівняння чисел.	
Таблиця множення числа 7	
Таблиця ділення на 7	212
Таблиці множення числа 8 і числа 9. Таблиці ділення на 8 і на 9^*	216
Множення й ділення на 1.	
Множення на 0. Ділення нуля.	
Неможливість ділення на нуль	218
Множення й ділення на 10	220

Просторові відношення.

Геометричні фігури. Коло і круг

Коло і круг ¹	221
------------------------------------	-----

¹ Ознайомся з матеріалами розділу «Величини. Маса (Центнер). Вартість» на сайті interactive.ranok.com.ua.

Заходь, будь ласка!

Ось ми знову з тобою зустрілись у царстві Математики.
Пам'ятаєш нас?

Я — Професор математики. Придумую для дітей математичні диктанти.

Я — Вивчайко. Люблю вчитись і всі правила записую в довідничок.

Я — Пам'ятайко. Усе добре пам'ятаю. Мої нагадування допоможуть тобі пригадати те, що ти вивчив раніше.

Я — Розумійко. З радістю пояснюю, якщо хтось чогось не розуміє.

умовні

позначення:

перевір свою увагу

порівняй

головоломка!
Добре подумай!

кругові вирази

встав знак

Числа першої сотні

Ой, глянь! Що за метушня навколо?! Це дружна родина мурашок, які живуть у великому мурашнику. Знайди мурашку-вартового. Вона тебе пропустить у мурашник. Тут кожна квартира має свій номер.

1. Полічи від 1 до 100, називаючи пропущені числа. Котрому десятку належать числа кожного рядка?

Перша сотня

?	91	92	93	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	100
?	81	82	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	87	88	<input type="text"/>	<input type="text"/>
?	71	<input type="text"/>	73	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	77	78	79	<input type="text"/>
?	<input type="text"/>	62	<input type="text"/>	<input type="text"/>	65	<input type="text"/>	67	<input type="text"/>	<input type="text"/>	70
?	51	<input type="text"/>	<input type="text"/>	54	<input type="text"/>	<input type="text"/>	57	<input type="text"/>	59	60
?	41	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	47	<input type="text"/>	49	50
?	31	32	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	36	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	40
третій десяток	21	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	25	26	<input type="text"/>	<input type="text"/>	29	<input type="text"/>
другий десяток	<input type="text"/>	12	13	14	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	18	<input type="text"/>	20
перший десяток	1	2	3	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	9	10

- Скільки всього десятків у сотні? одиниць — у сотні?
- Назви найменше і найбільше число кожного десятка.
- Назви три перші числа четвертого десятка; три останні числа п'ятого десятка.
- Назви у зворотному порядку числа другого десятка; шостого десятка; дев'ятого десятка.

2. Полічи мурашок-розвідників від 28 до 36; від 49 до 53; від 77 до 82; від 94 до 100.

3. 100 мурашок-солдат вишикувались за порядком.

- Назви номер солдата, що стоїть одразу перед № 60.
- Назви номер солдата, що стоїть одразу після № 79.
- Назви «сусідів» солдата № 40; № 50; № 69; № 99.

4. Мурашка-нянька лічить мурашок-дітей. Яке число при лічбі вона назве:

- раніше, ніж 18?
- між числами 59 і 61?

16, 19, 30

62, 58, 60

- пізніше, ніж 35?

- між числами 78 і 85?

28, 40, 34

69, 82, 86

5. Мурашка-будівельник везе будівельні матеріали. Розглянь числа на кожному причепі і розташуй їх у порядку зростання. Запиши.

6. Мурашки-санітари пронумерували смітники. Назви найбільше і найменше число в кожному рядку. Вибери рядок, де числа записані у порядку спадання.

7. Робочі мурахи об'єдналися у бригади.

Яка кількість мурах є більша:

3 чи 3 десятки? 10 чи 1 сотня?

6 чи 1 десяток? Одна сотня чи 90?

У другому десятку чи 2 десятки?

Одна сотня чи 1 десяток? 89 чи 9 десятків?

8. П'ять мурах — Ія, Оя, Мом, Дір та Шпун — зібрались прибирати територію. Ія та Оя мають швабри. Ія має фартушок. Дір та Шпун мають відра. Шпун не носить кепки. Хто де стоїть? Запиши імена мурах за порядком.

1235

Урок 2

5432

Одноцифрові, двоцифрові, трицифрові числа. Розряди

Пригадай!

8 — одноцифрове число, тому що складається з однієї цифри — 8.

16 — двоцифрове число, тому що складається з двох цифр — 1 і 6.

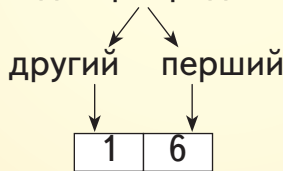
100 — трицифрове число, тому що складається з трьох цифр — 1, 0 і 0.

У числі 8 є
один розряд

од.

У числі 16 є
два розряди

дес. од.

У числі 100 є
три розряди

сот. дес. од.

1. Прочитай числа:

12

21

11

22

- Скільки чисел записано?
- Скільки різних цифр використано для запису цих чисел?
- Як одним словом можна назвати ці числа?

2. Що спільне і що відмінне мають числа 1, 10 і 100?

3. Доповни усно записи.

47 — це 4 дес. од.;

80 — це дес. од.;

62 — це дес. 2 од.;

9 — це дес. од.;

75 — це дес. од.;

? — це 3 дес. 4 од.;

56 — це дес. од.;

? — це 10 дес.

4. Придумай і запиши числа, що мають цифру:

- 3 у розряді десятків;
- 5 у розряді одиниць;
- 0 у розряді одиниць;
- 0 у розряді десятків;
- у розряді одиниць таку ж, як у розряді десятків;
- 0 у розрядах одиниць і десятків.

5. Які числа є між 40 і 50? Назви їхні дві спільні ознаки.

6. Котрому десятку належить число 34? 56? 78? 99?

Запиши число сьомого десятка, що має:

- цифру 2 в розряді одиниць;
- однакові цифри в розрядах десятків та одиниць.

7. Запиши четверте число третього десятка.

8. Яке число менше — одноцифрове чи двоцифрове? Трицифрове чи двоцифрове?

9. Що більше — найбільше одноцифрове число чи найменше двоцифрове?

10. Використовуючи цифри 1, 3, 7, запиши всі можливі двоцифрові числа. Підказка: їх є 9.

1235

Урок 3

УРОК

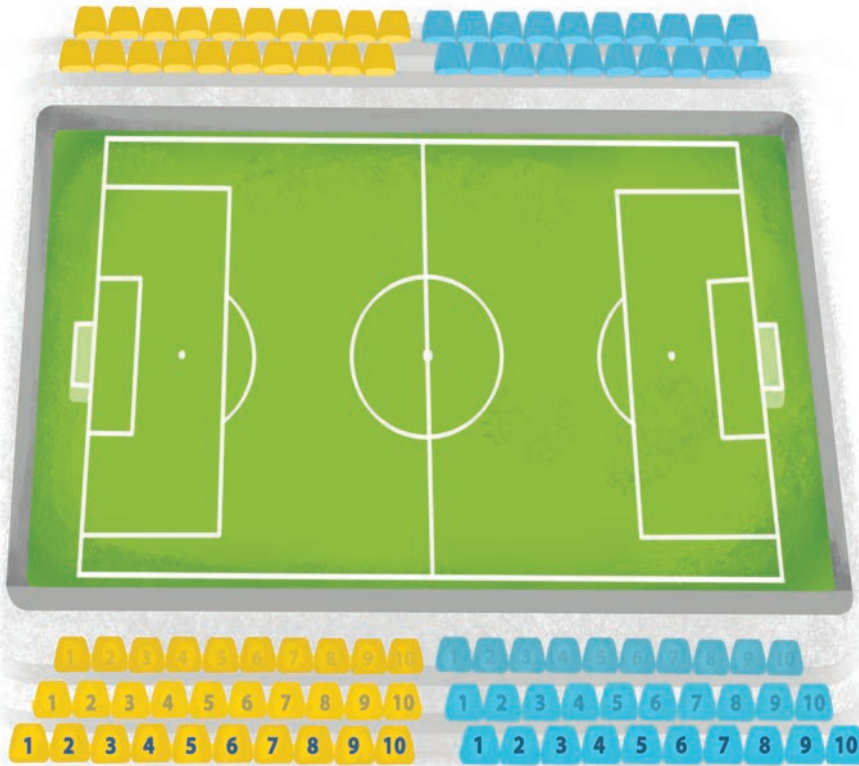

5432

1. Доповни розповідь журналіста.
«Увага! Увага! Розпочинається футбольний матч. Збірна України вже на полі».

- У ряд вишикувалось футболістів. Або по-іншому — 1 десяток (1 дес.).
- До команди прямує футболіст — це воротар.
Усього: + = — одинадцять футболістів.
- На формах декого з футболістів записано лише одну цифру. Це одноцифрові числа. Назви їх.
- Найменше одноцифрове число — , найбільше — .

- Щоб записати число 10, потрібно дві цифри: і .
Це найменше двоцифрове число. Поясни, чому.
- Для глядачів у блакитному секторі залишилося вільних рядів, у жовтому — . А всього — рядів.
У кожному ряду є місьць. Скільки місьць у двох рядах? У трьох рядах? У шести рядах? У восьми рядах? У блакитному секторі? В обох секторах разом?
- 99 школярів дивитимуться матч. Чи достатньо їм місьць у блакитному і жовтому секторах?
- 99 — це най... ..цифрове число. Якщо прийде ще один школяр, то отримаємо число — най... ..цифрове число.

2. Числа на цих м'ячах вказують, скільки разів їх забивали у ворота. Назви ці числа. Який м'яч виявився найуспішнішим? Якому пощастило найменше?

3. Розглянь числа на табло.

Яке число має цифру:

8 у розряді десятків?

1 у розряді десятків?

9 у розряді одиниць?

5 у розряді одиниць?

9 у розряді десятків?

7 у розряді десятків?

4. Михайлик купив спортивну футболку з номером, що має цифру 2 у розряді десятків. Степанко — з номером, що має цифру 7 у розряді одиниць. Визнач, яку футболку купив кожний хлопчик.

5. «Мій стілець розташований на 2 стільці вбік від стільця № 3 і на 2 стільці вбік від стільця № 7. Назви його номер».

Порівняння чисел

1. Бегемотик-квітникар вирощує квіти.

1) Якого кольору дев'ятнадцята за порядком квіточка? А якого кольору двадцять перша? Назви номери фіолетових квітів.

2) Скільки всього квіточок виростив Бегемотик-квітникар? Розклади це число на десятки та одиниці.

2.

16 ○ 15

13 ○ 13

17 ○ 7

54 ○ 49

20 ○ 19

12 ○ 20

29 ○ 90

79 ○ 81

Пригадай!

$9 = 9$ — це істинна або правильна рівність

$6 = 8$ — це хибна або неправильна рівність

$7 > 2$ та $5 < 8$ — це істинні нерівності

$7 < 5$ та $4 > 9$ — це хибні нерівності

3. Придумай і запиши по дві свої власні правильні рівності та нерівності.

4. Знайди хибні нерівності і перетвори їх у істинні.

$19 > 9$

$80 < 18$

$10 < 0$

$70 > 7$

5. Добери у віконця числа так, щоб отримати істинні рівності та нерівності.

$17 < \square$

$22 > \square$

$\square = 8$

$2 > \square$

$20 < \square$

$60 > \square$

$\square = 15$

$99 < \square$

6. Запиши числа і порівняй їх.

- 1 дес. 2 од. і 2 од.
- 5 дес. 2 од. і 2 дес.
- 5 дес. і 5 од.
- 5 дес. і 5 дес.1 од.
- 9 од. і 1 дес.
- 9 дес. і 1 сот.
- 1 сот. і 1 дес.1 од.
- 9 дес. 8 од. і 1 сот.

7. На машинках катається десяток дітей, на каруселях — 50 дітей. Де більше і на скільки?

8. Запиши по 2 двоцифрові числа, у яких:

- 1) у розряді одиниць є цифра 5;
- 2) у розряді десятків є цифра 7;
- 3) цифра розряду одиниць є більшою, ніж цифра розряду десятків.

 9. Я — число, у запису якого є цифра 3. Я є більше, ніж 68, але менше, ніж 75. Яке я число?

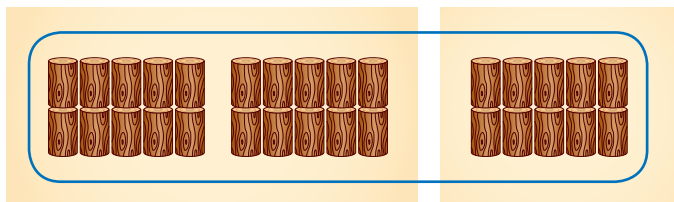

Додавання чисел

1. Борсук-будівельник складає колоди для будівництва. Додай за зразком.

1)

$30 + 30$

$60 + 30$

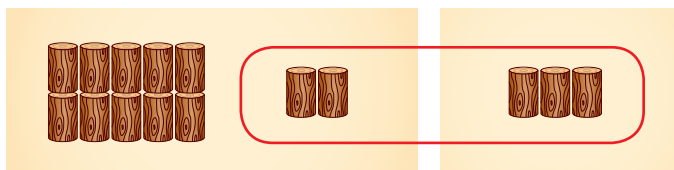
$70 + 10$

$90 + 10$

Зразок:

$20 + 10 = 30$

2)

$21 + 7$

$45 + 4$

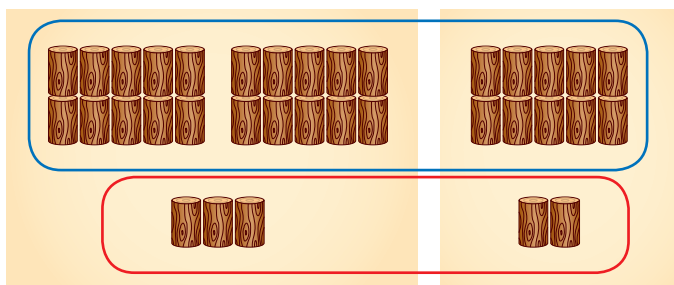
$83 + 6$

$94 + 3$

Зразок:

$12 + 3 = 15$

3)

$56 + 21$

$70 + 17$

$33 + 35$

$82 + 14$

Зразок:

$23 + 12 = 35$

2. Біла мишка з'їла 25 зернин, а сіра — на 14 зернин більше. Скільки зернин з'їла сіра мишка?

! 3. Додай числа, які розміщені у клітинках однакового кольору. Запиши.

1)

62	13	41	30	18	7
----	----	----	----	----	---

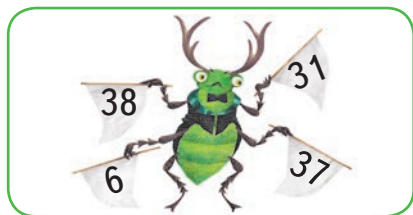
2)

21	90	30
1	45	50
5	17	5

💡 4. Я — число, яке більше, ніж 6, але менше, ніж 9. Мене отримали, додавши два однакові числа. Відгадай мене.

5. Юрко задумав число. Відняв його від 10 і в нього залишилось 10. Яке число задумав Юрко?

💡 6. На кожному малюнку вибери три числа, з яких можна скласти рівність на додавання. Запиши рівності.

1235

Урок 6

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

532

Віднімання чисел

1. Білочка приготувала горішки до Свята урожаю. Скільки горішків було спочатку? Скільки забрали? Скільки залишилось? Відними за зразком.

1)

Зразок:

$$30 - 20 = 10$$

$$40 - 10$$

$$60 - 40$$

$$80 - 20$$

$$90 - 80$$

2)

Зразок:

$$17 - 4 = 13$$

$25 - 3$

$68 - 4$

$77 - 6$

$55 - 5$

3)

Зразок:

$$25 - 12 = 13$$

$36 - 21$

$48 - 35$

$65 - 24$

$89 - 84$

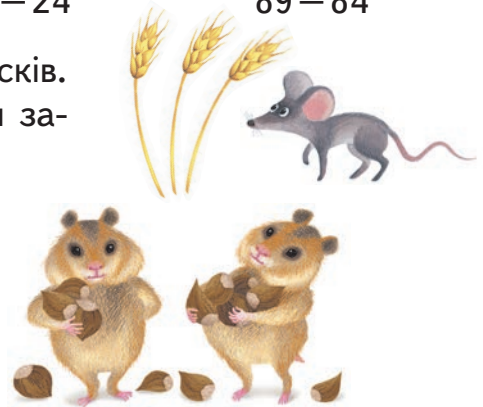
2. Мишенятко має в нірці 45 колосків. Воно почистило 10 колосків. Скільки залишилось непочищених колосків?

3. Хом'яки Бублик і Пампушок зберігають у коморі горіхи.

- У Бублика було 32 горіхи. Він приніс ще 12. Скільки горіхів стало в хом'яка Бублика?

- У Пампушка було 48 горіхів. 6 із них він узяв на обід. Скільки горіхів залишилося в хом'яка Пампушка?

- Чи порівну стало після цього горіхів у двох хом'яків?

4. Запиши числа і порівняй їх.

2 дес. 2 од. ○ 3 од.

9 дес. ○ 1 дес. 9 од.

5 дес. 8 од. ○ 6 дес.

1 сот. ○ 9 дес. 8 од.

5. Білченята Рудя та Рудик кидали в дупло горішки. Рудя закинула 18 горішків із двадцяти. У Рудика з двадцяти горішків 1 горішок не потрапив у дупло. Хто з білченят закинув більше горішків?

Розрядні доданки

1. У дідуся Андріана і бабусі Наталі сьогодні іменини. Їх прийшли привітати:

- 2 сини і їхні дружини
- 3 дочки і їхні чоловіки
- 9 онуків
- сусідка Оксана

- 1) Скільки гостей прийшло на іменини?
- 2) На скільки шматочків розрізали пиріг, якщо кожен з'їв по шматочку і ще 4 шматочки пирога залишилось?

2. Спиши числа. Підкресли в них:

1) розряд одиниць
18 60 56 24 77

2) розряд десятків
16 95 88 53 19

3. Розклади числа на розрядні доданки за зразком.

Зразок:

$$23 = 20 + 3$$

$$58 = \square + \square$$

$$71 = \square + \square$$

$$42 = \square + \square$$

$$86 = \square + \square$$

$$35 = \square + \square$$

$$99 = \square + \square$$

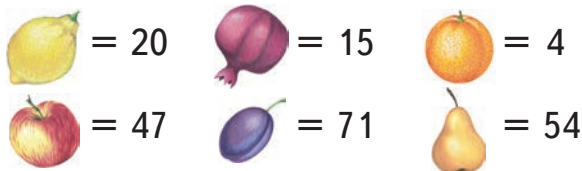

4. Додай числа з однаковим числом десятків. Відними числа з однаковим числом одиниць.

43 37 4 40 25 94 21 87

5. У відерці було 85 слив. Щоб спекти пиріг, мама помила 34 сливки. Скільки слив залишилось у відерці?

6. Обчисли «фруктові» вирази.

Зразок:

$20 + 47 = 67$

+	+	-	+
+	-	+	+
-	-	-	-

1235

Урок 8

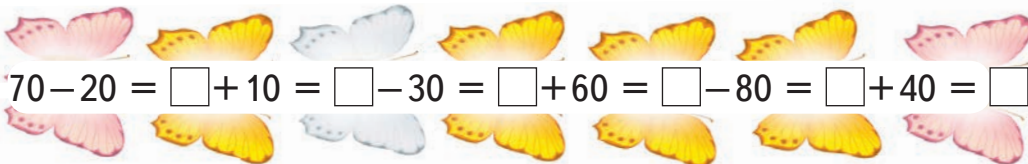

5432

Прості задачі

Тарас любить лічити метеликів, що кружляють над ним.

1. Ось який ланцюжок утворили метелики. Обчисли вираз.

Скільки ще рожевих метеликів має прилетіти, щоб їх стало 10? Скільки ще жовтих метеликів має прилетіти, щоб їх стало 10? А скільки ще — білих?

2. Запиши будь-які три двоцифрові числа.

Зменш кожне число на 10.

3. Запиши будь-які три одноцифрові числа.

Збільш кожне число на 40.

4. Прочитай умову та розглянь два скорочені записи задач. Постав запитання до кожного запису. Розв'яжи задачі усно.

Уві сні Тарас побачив 12 зелених і 2 білих метелики.

Зелених — 12 м. }
Білих — 2 м. } ? м.

Зелених — 12 м. ← на ? м.
Білих — 2 м. ← більше

5. Склади короткий запис задачі. Доповни розв'язання і відповідь.

З енциклопедії Тарас довідався,

що це —

метелик
адмірал

, а це —

метелик
лимонниця

Біля хлопчика кружляло 12 адміралів і 7 лимонниць.
Скільки всього метеликів кружляло біля Тараса?

$$12 \bigcirc 7 = \square \text{ (метеликів)}$$

Відповідь: усього кружляло \square метеликів.

6. Склади короткий запис задачі. Доповни розв'язання і відповідь.

Метелик адмірал живе 10 місяців. А лимонниця — 1 місяць. На скільки місяців довше живе метелик адмірал, ніж лимонниця?

$$10 \bigcirc 1 = (\text{місяців})$$

Відповідь: на місяців довше живе ..., ніж

7. Запиши всі двоцифрові числа шостого десятка, у яких число одиниць більше, ніж число десятків.

8.

$$16 - 10$$

$$90 - 20$$

$$36 - 20$$

$$66 + 30$$

$$7 + 60$$

$$49 - 8$$

$$76 - 65$$

$$64 + 25$$

7235

Урок 9

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

54321

Числові вирази

Пригадай!

вираз на одну дію \leftarrow $15 - 2 = 13$ \rightarrow значення
 вираз на дві дії \leftarrow $18 - 7 + 5 = 16$ \rightarrow числових
 виразів

1. Прочитай спочатку вирази на одну дію, а потім — на дві дії. Знайди значення цих числових виразів.

$$28 - 7$$

$$20 + 40 + 5$$

$$99 - 10$$

$$24 + 13 - 2$$

$$72 + 16$$

$$80 - 30 + 9$$

2. Дізнайся за зразком, яке число:

- на 5 менше, ніж 15; \longrightarrow Зразок: $15 - 5 = 10$
- на 20 більше, ніж 45;
- на 12 більше, ніж 26;
- на 13 менше, ніж 68;
- на 30 менше, ніж 57.

3. На уроці малювання діти зі спільної коробки беруть олівці. Зараз у коробці є 10 червоних, 14 синіх і 3 зелені олівці. Дай відповідь на кожне запитання задачі. Для цього склади і обчисли необхідні вирази.

Скільки всього олівців у коробці?

Світлана взяла з коробки 3 синіх олівці. Скільки синіх олівців залишилось?

Олег поклав у коробку 2 червоні олівці. Скільки червоних олівців стало?

Скільки всього олівців тепер у коробці?

Марічка взяла з коробки 2 олівці. Скільки олівців залишилось?

Павлик повернув у коробку 4 олівці. Скільки олівців стало?

Степанко повернув у коробку жменю олівців. Тепер у коробці стало 38 олівців. Скільки олівців повернув Степанко?

4. Літня відпустка тата тривала 24 дні, а мами — на 30 днів довше. Скільки днів тривала літня відпустка мами?

5. Для кожної числової трійки склади сімейство рівностей за зразком.

Числова трійка

Зразок:

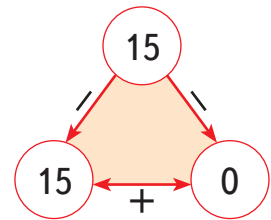
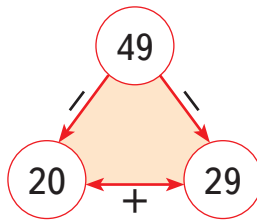
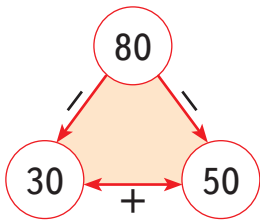
$$15 + 2 = 17$$

$$2 + 15 = 17$$

$$17 - 2 = 15$$

$$17 - 15 = 2$$

Сімейство рівностей

6. Знайди для кожного речення відповідний вираз.

- Від 17 відняли 10 і ще 2;
- до 17 додали 10 і ще 2;
- 17 зменшили на 10 і результат збільшили на 2;
- 17 збільшили на 10 і результат зменшили на 2.

17 - 10 + 2

17 + 10 + 2

17 - 10 - 2

17 + 10 - 2

7235

Урок 10

5327

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Натуральні числа. Число 0

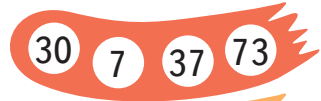

Пригадай!

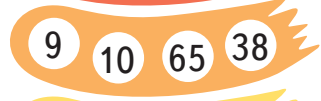
число десятків ← 25 → число одиниць

1. Вибери відповідь на кожному кольорі райдуги.

Яке число складається з 3 десятків і 7 одиниць?

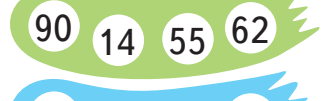
У якому числі відсутнє число десятків?

У якому числі є однакове число десятків та одиниць?

У якому числі число десятків є менше, ніж число одиниць?

У якому числі число десятків на 3 більше, ніж число одиниць?

До якого числа додали 3, якщо отримали 43?

Яке число відняли від 50, якщо одержали 40?

Пригадай!

Числа 1, 2, 3, 4,... називаються натуральними.
Їх використовують при лічбі.

Число 0 не є натуральним.

Число не зміниться, якщо до нього додати
або від нього відняти число 0.

2. Одноцифрові числа збільш на 0, а двоцифрові числа зменш на 0. Склади вирази і обчисли їх значення.

3. Відгадай, яке я число, якщо:

Я сусід числа 1, але не натуральне число.

Я стою між 10 і 20. Моє число одиниць дорівнює числу десятків.

Я стою між 50 і 60. Моє число одиниць на 3 більше, ніж число десятків.

Я стою між 40 і 50. Моє число одиниць на 2 менше, ніж число десятків.

Я — число сьомого десятка і маю цифру 3 в розряді одиниць.

Моє число десятків на 9 більше, ніж число одиниць.

4. Розглянь діаграму і доповни речення.

За тиждень учні 2-Б класу прочитали багато казок.

- Казок Наталі Забіли на 2 більше, ніж
- Казок Марійки Підгірянки на 2 менше, ніж
- Казок Наталі Забіли на більше, ніж казок Марійки Підгірянки.
- Казок Лесі Українки і Наталі Забіли усього прочитано .
- Казок Наталі Забіли і Марійки Підгірянки усього прочитано .
- Усього прочитано казок.

Казки Лесі Українки	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Казки Наталі Забіли	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Казки Марійки Підгірянки	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

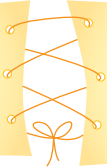

5.

$18 - 6$

$79 - 51$

$66 + 3$

$0 + 66$

$36 - 36$

$69 - 20$

$49 + 30$

$12 + 24$

$28 - 10$

7235

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Урок 11

УРОК

5432

Парні та непарні числа

Пригадай!

Парні числа закінчуються цифрами 0, 2, 4, 6 або 8.

Непарні числа закінчуються цифрами 1, 3, 5, 7 або 9.

1. Яким кольором позначено непарні числа? Запиши парні числа у порядку спадання, а непарні — у порядку зростання.

2

3

14

26

15

48

37

69

20

2. Вибери і запиши парні числа.

75

12

8

41

18

2

19

30

96

27

54

73

1) Назви сусідні числа для записаних чисел.

2) Як називаються числа, сусідні з парними числами:

парні

чи

непарні

?

3. Відгадай мене.

Я більше, ніж 24, і менше, ніж 27. Я — парне число.

Я — непарне число і стою між числами 56 і 59.

4. Запиши всі непарні числа між 16 і 28. Запиши всі парні двоцифрові числа, більші, ніж 92.

5. Запиши 5 парних чисел, у яких число десятків дорівнює 7.

6. Чия задача розв'язується дією додавання, а чия — дією віднімання? Поясни.

Було — 10 тарілок
Помила — 2 тарілки
Залишилось — ?

Було — 10 машинок
Поремонтував — ще 2 машинки
Стало — ?

тато

7. Зміни умову задачі так, щоб розв'язувати її додаванням. Брат має 16 розмальовок, а сестра — на 3 розмальовки менше. Скільки розмальовок має сестра?

8. Я — одноцифрове число. Одне сусіднє зі мною число на 7 менше від 10. Інше сусіднє число сказало, що воно парне. Чи правду воно сказало?

Круглі числа

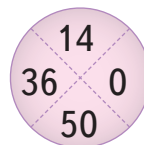
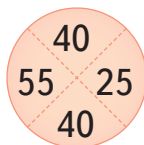
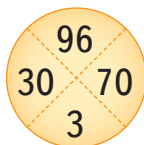
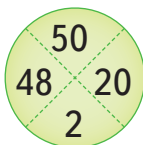
1. $18 \bigcirc 1 = 19$ $60 \bigcirc 10 = 50$ $5 \bigcirc 5 \bigcirc 2 = 2$
 $43 \bigcirc 1 = 42$ $40 \bigcirc 40 = 0$ $17 \bigcirc 1 \bigcirc 1 = 17$

Пригадай!

Числа 10, 20, 30, ... називаються круглими, тому що закінчуються на 0.

2. Додай усі круглі числа від 15 до 45.
 3. Запиши всі двоцифрові круглі числа з парним числом десятків.
 4. Додай і відніми круглі числа.

5. У таблиці вказано результат гри двох баскетбольних команд України. Яка команда виграла? На скільки більше очок вона набрала?

«Дніпро»	75
«Говерла»	89

6. Знайди серед чисел і випиши:
- найменше парне число;
 - найбільше непарне число;
 - число п'ятого десятка;
 - двоцифрове кругле число, яке більше, ніж 50;
 - непарне число, що більше, ніж 15, але менше, ніж 40.

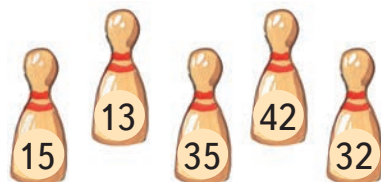
1 100²⁷ 73 48 14 86 22⁸⁰ 7 40

 7. Два круглі числа розмовляли між собою: «Якщо нас додати, то в результаті буде 100. А якщо нас відняти, то в результаті буде 0». Які числа розмовляли між собою?

 8. Андрійко з татом збивали кеглі. Визнач, які кеглі вони збили. Склади відповідні вирази.

Тато: = 57

Андрійко: = 45

7235

Урок 13

5432

Величини. Довжина

Увага! Увага!
Місто Лабіринтів запрошує допитливих
мандрівників на математичну екскурсію!

вул. Довжини

СМ

ДМ

М

1. Розглянь карту міста Лабіринтів.

1) Прочитай числа на усіх поворотах ліворуч. Як одним словом можна назвати ці числа? До найменшого числа додай найбільше.

2) Прочитай числа на усіх поворотах праворуч. Як можна назвати ці числа? Від найбільшого числа відними найменше.

2. Розглянь малюнок і доповни речення.

1) ... найвища серед усіх,
а ... — найнижчий.

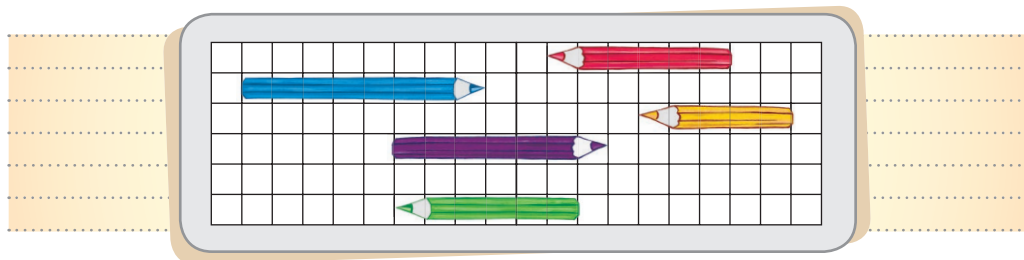
2) ... другий за зростом.
Вища за нього лише

3) ... вища від Луки, але
нижча від ... і

3. Розглянь малюнок і доповни речення.

- Зелений олівець довший, ніж ... олівець.
- ... олівець — найдовший.
- ... і ... олівці — однакової довжини.
- Фіолетовий олівець на 1 клітинку довший, ніж
- Синій олівець на 1 клітинку довший, ніж
- Жовтий олівець на ... клітинки коротший, ніж синій.

Пригадай!

1 м = 10 дм, 1 дм = 10 см, 1 м = 100 см

4. Назви пропущені одиниці довжини.

- Довжина кімнати — 5
- Зріст школяра — 14
- Ширина стола — 70
- Довжина будинку — 8
- Товщина книжки — 2
- Висота куща — 12
- Довжина олівця — 14
- Пензлик довжиною 1 ...
- Висота дверей — 2
- Бігова доріжка на 100

5.

11 м ○ 10 м

15 см — 11 см ○ 4 см

4 дм ○ 4 см

7 м + 12 м ○ 18 м

50 см ○ 1 м

22 дм — 20 дм ○ 3 дм

1 м ○ 2 дм

100 см ○ 1 м

6.

$$\begin{array}{r} 35 - 30 \\ 87 - 40 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 45 - 10 \\ 5 + 22 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 27 + 60 \\ 47 - 2 \end{array}$$

1235

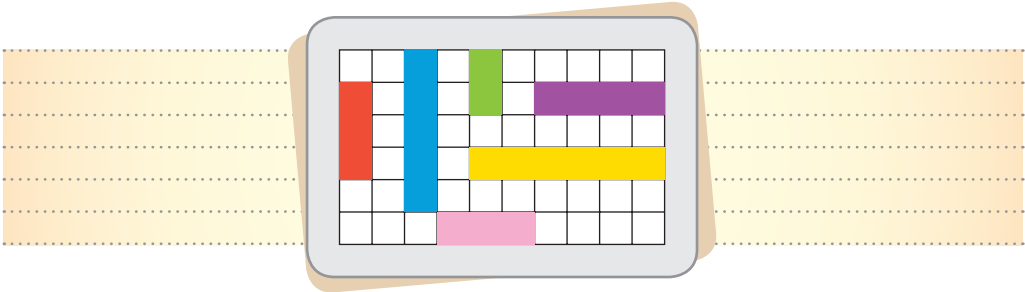

Урок 14

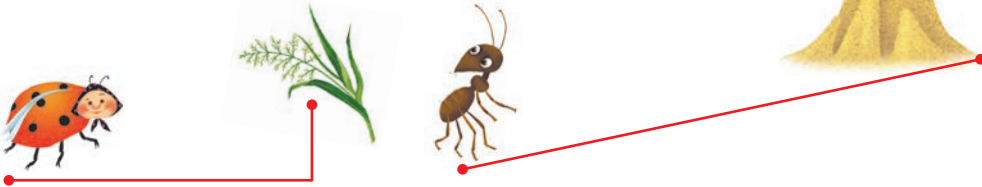
5432

1. Розглянь малюнок і доповни речення.

- Рожева стрічка має довжину клітинки.
- Якого кольору стрічка довжиною 4 клітинки?
- 5 клітинок має ... стрічка.
- Червона стрічка така ж за довжиною, як ... стрічка.
- Найкоротшою є ... стрічка.
- Найдовшою є ... стрічка.

2. Чия дорога довша? На скільки?

3. Виміряй довжину своєї долоні. На скільки сантиметрів вона довша за твій мізничок?

4. Виміряй довжину класної дошки. Вона довша, ніж 3 м, чи коротша?

5. Запиши рівності, вставляючи пропущені числа.

$$16 \text{ см} + \square \text{ см} = 19 \text{ см}$$

$$\square \text{ м} + 25 \text{ м} = 55 \text{ м}$$

$$\square \text{ дм} - 37 \text{ дм} = 62 \text{ дм}$$

$$77 \text{ м} - \square \text{ м} = 50 \text{ м}$$

$$\square \text{ дм} + 4 \text{ дм} = 45 \text{ дм}$$

$$\square \text{ см} - 4 \text{ см} = 45 \text{ см}$$

6. У кравчині було 45 м полотна. Після того, як вона пошила штори, залишилось 24 м полотна. Скільки полотна кравчиня взяла для пошиття штор?

 7. Бабуся взяла 3 клубки ниток, зв'язала їх і отримала нитку довжиною 70 м. Які це були клубки?

235

Урок 15

532

Час. Дні тижня

год

доба

тиждень

рік

1. Скільки часу потрібно, щоб:

- скисло молоко?
- закінчити школу?
- переглянути циркову виставу?
- здійснити подорож під час канікул?
- посіяти і виростити пшеницю?

години

дні

тижні

місяці

роки

2. Відгадай день тижня.

- Це другий день тижня.
- Попередній до середи.
- Це день, що слідує за суботою.
- Якщо сьогодні середа, то який день буде завтра?
- Якщо сьогодні неділя, то який день був учора?
- Який день тижня буде післязавтра після понеділка?
- Головоломка тижня! Сьогодні у місті Лабіринтів — усе безкоштовно. Який це день тижня, якщо: це не п'ятниця, вчора не була п'ятниця і завтра не буде п'ятниця; це робочий день тижня, але не понеділок і не вівторок?

3. Доповни усно.

- Доба складається з частин: ранок, ..., ..., ніч.
- 1 год < 2 ...
- 3 доби > доби
- днів > 1 тиждень
- 1 тиждень > 1 ...

4. У місті Лабіринтів Оля провела тиждень, а її брат — 3 дні. На скільки днів більше в місті Лабіринтів провела Оля, ніж її брат?

5. Екскурсія в місто Лабіринтів розпочалась

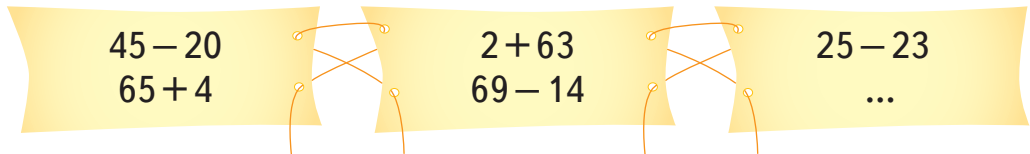
о і закінчилась о

- Скільки годин тривала екскурсія?
- Сніданок був за 1 годину до початку екскурсії. О котрій годині був сніданок?
- За 2 год після закінчення екскурсії був обід. О котрій годині був обід?

6. Діти бавились на подвір'ї. Катрусю покликали додому о 8 год вечора, Ромчика — на 2 год раніше. О котрій годині покликали додому Ромчика?

7. Придумай останній вираз так, щоб усі вирази стали круговими. Запиши їх.

7235

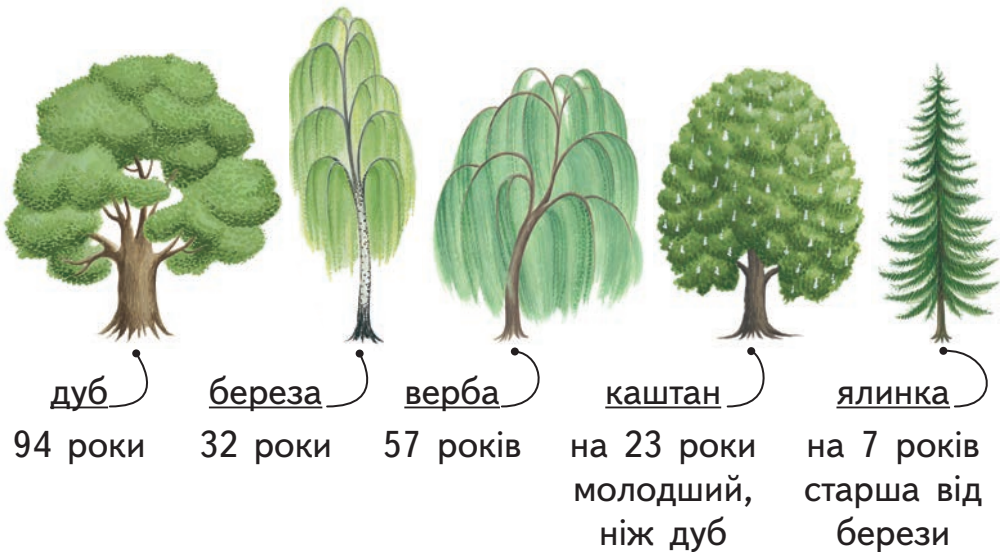

Урок 16

5432

1. Розговорилися між собою дерева: «Хто з нас найстарший? А хто — наймолодший?»

Назви дерева від наймолодшого до найстаршого.

2. Склади і розв'яжи задачі, щоб дізнатися, скільки років Петрові і скільки — Олі.

Оля
на 5 років молодша

Данило
27 років

Петро
на 10 років старший

3. Наталі — 12 років. Катя — на 3 роки старша за Наталю. Оксана народилась на 2 роки раніше за Наталю. Скільки років Каті? А Оксані?

 4. Юрко сказав: «Два роки тому мені було 5 років. Скільки років мені буде через три роки від тепер?»

 5. Два роки тому Мартуся була на 5 років старша, ніж Катруся. На скільки років Мартуся буде старша за Катрусю через 3 роки?

 6. Які два сусідні числа у таблиці при їх додаванні дають у результаті число 100? Знайди усі 6 пар. Запиши всі можливі рівності.

30	5	20	80	40	70	0
70	80	30	40	50	50	100
40	10	90	60	30	10	10

вул. Вартості

Вартість

к.

грн

1. Квиток на екскурсію в місто Лабіринтів коштує 1 грн. Знайди три можливі способи оплатити вартість квитка.

Пригадай!

1 грн = 100 к.

2. Марко заощадив для екскурсії 37 грн. Максим — на 15 грн менше. Скільки грошей заощадив Максим?

3. 5 грн 10 грн

75 к. 90 к.

25 к. 1 грн

100 к. 1 грн

4. У крамниці міста Лабіринтів продаються різні товари.

- Неля хоче щось поїсти. Вона має 4 грн. Що вона може купити?

- Назар хоче купити водяний пістолет і робота. Скільки грошей йому треба заплатити?

- Андрій і Богдан хочуть купити ведмедика у подарунок для Сергія. В Андрія є 6 грн, у Богдана — 11 грн. Чи вистачить їм грошей на покупку?

10 грн

6 грн

51 грн

3 грн

18 грн

25 грн

30 грн

15 грн

- Уляна купила годинник. Вона дала продавцю 55 грн. Скільки гривень здачі отримає Уляна?
- Марічка має 20 грн. Вона заплатила за одну покупку і отримала 10 грн здачі. Що вона купила?
- Олег купив скрепки. Він отримав 4 грн здачі. Скільки грошей дав Олег продавцю?
- Володя і Тарас вирішили купити іграшковий поїзд. Володя дав 10 грн. Тарас доклав решту. Скільки грошей доклав Тарас?

5. На згадку про екскурсію Володя купив карту міста Лабіринтів. Він подав продавцеві 10 грн та 5 грн і отримав 2 грн здачі. Скільки коштує карта?

6. У Петрика є 4 монети: , , , . Які три варіанти грошей він не зможе набрати цими монетами?

Варіанти: 75 к., 12 к., 27 к., 42 к., 60 к., 52 к., 35 к.,
85 к., 77 к., 95 к., 62 к., 37 к., 87 к., 47 к.

Маса. Місткість

кг

1. На початку вулиці Маса потрібно зважитись. Володя важить 27 кг, а Іринка — на 4 кг менше. Скільки кілограмів важить Іринка?

2. Визнач масу песика Бобошка, якщо гирі мають таку масу:

 — 1 кг — 2 кг — 5 кг

На скільки кілограмів йому слід поправитись, щоб важити 10 кг?

3. У Котигорошка було дві булави:

30 кг

40 кг

Постав запитання так, щоб одна задача розв'язувалася дією додавання, а інша — дією віднімання. Розв'яжи задачі.

4. Маса дельфіна — 40 кг. Маса тюленя — 100 кг. Хто важчий: тюлень чи два дельфіни? На скільки важчий?

вул. Місткості

л

5. Місткість каструлі — 10 л.

- Скільки літрів води намарно розлилось, якщо з крана в каструлю вилилось 11 л води?
- Скільки літрів води поміститься у трьох таких каструлях?
- Скільки потрібно таких каструль, щоб помістилось 12 л води? 23 л? 29 л? 31 л?

6. Козаки Іван та Микола змагались — хто вип'є більше квасу.

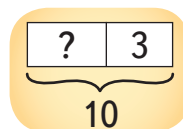
Козак Іван випив: першу, третю і останню бочівки квасу.

Козак Микола випив: другу бочівку і ще бочівку, в якій було 4 л квасу.

- Хто випив більше квасу?
- Скільки квасу залишилося?

7. Для гостей міста Лабіринтів корова дала 10 л молока.

- Скільки п'ятилітрових банок потрібно, щоб розлити це молоко? А скільки дволітрових?
- Скільки літрів молока випили гості, якщо залишилося 3 л молока?

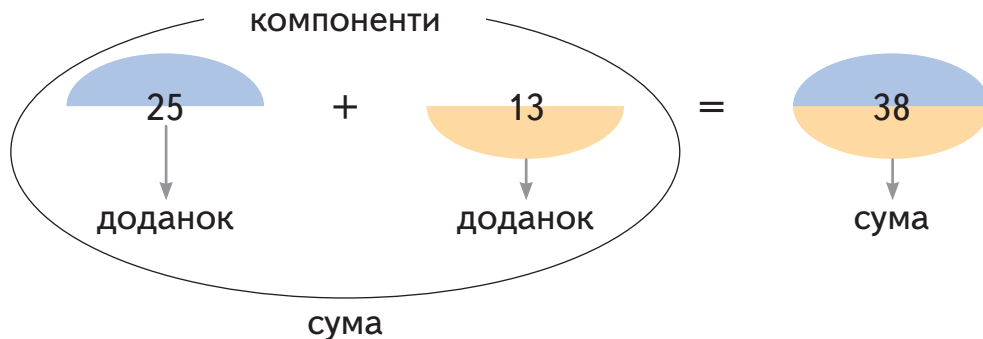
8. Три години тому у бочці було 20 л води. Щогодини в бочку доливають 10 л води. Скільки літрів води буде в бочці через дві години від тепер?

Урок 19

Дія додавання. Невідомий доданок

1. Дідусь пригостив своїх онуків цукерками. З правої кишені він вийняв 10 цукерок, а з лівої — 14 цукерок. Скільки цукерок отримали внуки від дідуся?

2. Обчисли лише ті вирази, у яких перший доданок — непарне число.

		
$17 + 2$ $12 + 43$ $9 + 20$	$21 + 6$ $11 - 1$ $30 + 30$	$50 + 7$ $13 + 45$ $65 + 4$

3. Доповни рівності так, щоб у кожній з них перший і другий доданки були однаковими. Обчисли.

$23 + \square = \square$	$14 + \square = \square$	$\square + 50 = \square$	$\square + 31 = \square$
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

- Прочитай рівності, у яких доданки є парними числами. Якою є сума? Обери.
- Прочитай рівності, у яких доданки є непарними числами. Якою є сума? Обери.

парною

чи

непарною

4. Склади і запиши рівності. Прочитай їх різними способами так, як нагадує внизу Пам'ятайко.

якщо

перший
доданок

другий
доданок

тоді
сума

6

4

$6 + 4 = 10$

12

3

$\square + \square = \square$

20

30

$\square + \square = \square$

50

38

$\square + \square = \square$

24

25

$\square + \square = \square$

Пригадай!

Рівності на додавання читаються по-різному:
 6 плюс 4 дорівнює 10;
 до шести додати 4, буде 10;
 6 збільшити на 4, одержимо 10;
 сума чисел 6 і 4 становить 10;
 перший доданок — 6, другий доданок — 4, сума — 10.

5. Придумай такі вирази на додавання, щоб:

- перший доданок був числом п'ятого десятка, а другий — кругле число, що менше ніж 60;
- перший доданок був на 50 менший, ніж другий, а другий — із числом 4 у позиції одиниць.

6. Котрий доданок невідомий у кожному випадку?

$$6 + ? = 27$$

$$? + 17 = 29$$

Пригадай!

Щоб знайти невідомий доданок,
треба від суми відняти відомий доданок.

Міркую так:

$$6 + \square = 27$$

$$27 - 6 = 21$$

Отже,
другий доданок — 21

$$\square + 17 = 29$$

$$29 - 17 = 12$$

Отже,
перший доданок — 12

$$4 + \square = 54$$

$$40 + \square = 45$$

$$10 + \square = 80$$

$$\square + 34 = 67$$

$$\square + 32 = 78$$

$$\square + 20 = 96$$

7. Склади і розв'яжи задачу.

8. Постав запитання до кожної задачі. Доповни скорочений запис чи схему. Запиши розв'язки.

Друзі-другокласники тренуються їздити на ігрових машинах. 16 машин рушили з місця.

1) 5 з них були червоні, а решта — жовті.

Скільки ... ?

Червоних — 5 маш. } 16 маш.
Жовтих — (?) маш.

2) Декілька машин показали правий поворот, а 10 машин — лівий. Скільки ... ?

Правий — ... } 16 маш.
Лівий — ...

3) Машинами керували 4 дівчинки, а решта були хлопці. Скільки ... ?

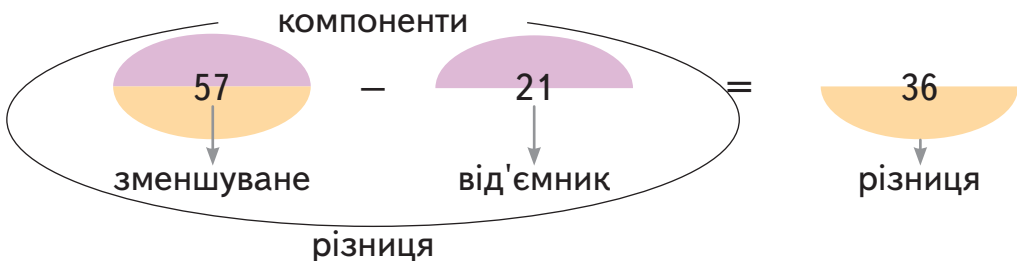
	?
--	---

16

 9. Я — число. Після того, як мене додали до числа 7, то я стало числом 10. Яким числом я було спочатку? Яким числом би я стало, якщо б мене додали до 20?

1235   **Урок 20**   5432

Дія віднімання

Як ти думаєш, чому зменшуване має таку назву?

1. У маминій скриньці було 15 прикрас. На іменини мама одягнула 4 прикраси. Скільки прикрас залишилося у маминій скриньці?

2. Обчисли різниці. Підкресли від'ємники, які менші, ніж 10.

		
28 – 20 46 – 3 70 – 40	16 – 0 59 – 8 88 – 10	12 + 7 96 – 5 30 – 9

3. Придумай і запиши такі дві рівності на віднімання, щоб різниця у кожному випадку дорівнювала нулю.

4. У шаховому турнірі брали участь 36 дітей. Серед них — 24 хлопчики. Скільки дівчаток брали участь у шаховому турнірі?

5. Склади і запиши рівності. Прочитай їх різними способами так, як нагадує Пам'ятайко.

якщо

зменшуване

від'ємник

тоді

різниця

9	2	$9 - 2 = 7$
13	3	$\square - \square = \square$
47	30	$\square - \square = \square$
85	14	$\square - \square = \square$
56	51	$\square - \square = \square$

Пригадай!

Рівності на віднімання читаються по-різному:
 9 мінус 2, дорівнює 7;
 від дев'яти відняти 2, буде 7;
 9 зменшити на 2, одержимо 7;
 різниця чисел 9 і 2 становить 7;
 зменшуване — 9, від'ємник — 2, різниця — 7.

6. Обчисли. Додай усі різниці. Підказка: ти отримаєш двоцифрове парне число.

$18 - 7$

$12 - 2$

$15 - 15$

$41 - 30$

7. Половина всіх олівців, що лежать на столі, — Оленчині, половина — Петрикові. Скільки олівців, що лежать на столі, належать Сергійкові?

1235

Урок 21

5432

Знаходження невідомого зменшуваного

1. Який компонент невідомий?

$$\begin{array}{c} \text{?} \\ \hline \end{array} - \begin{array}{c} 16 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{c} 32 \\ \hline \end{array}$$

Пригадай!

Щоб знайти невідоме зменшуване, треба до різниці додати від'ємник.

Міркую так: $32 + 16 = 48$. Отже, зменшуване — 48

$\square - 25 = 43$

$\square - 37 = 51$

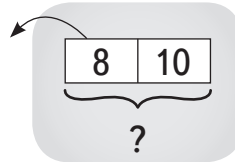
$\square - 20 = 39$

$\square - 40 = 60$

2. Кілька хлопців складали пазли. Потім 8 з них побігли дивитись мультфільм, а 10 хлопців залишилося. Скільки хлопців складало пазли спочатку?

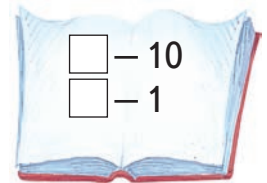

Складали — (?)
 Побігли — 8 хл.
 Залишилося — 10 хл.

3. Марічка сплела з бісеру браслети. Після того, як вона подарувала 4 браслети подругам, у Марічки залишилося ще 15 браслетів. Скільки браслетів сплела Марічка?

4. Із чисел 8, 1, 37, 0, 10 вибери для кожного виразу лише ті, які можна записати на місці зменшуваного.

5. Визнач за підказками від'ємник і різницю. Знайди невідоме зменшуване.

$$? - \square = \square$$

Підказки:

- Від'ємник: «Використай для мене цифри 2 і 1. Я — двоцифрове число, менше, ніж 15».
- Різниця: «Використай для мене цифри 3 і 8. Я — двоцифрове непарне число».

6.

$$24 - 4$$

$$51 + 13$$

$$20 + 35$$

$$74 - 50$$

$$64 + 10$$

$$55 - 4$$

Знаходження невідомого від'ємника

1. Який компонент невідомий?

$$65 - ? = 23$$

Пригадай!

Щоб знайти невідомий від'ємник, треба від зменшуваного відняти різницю.

Міркую так:

$$65 - 23 = 42$$

Отже, від'ємник — 42.

$$35 - \square = 5$$

$$48 - \square = 40$$

$$65 - \square = 23$$

$$90 - \square = 30$$

$$76 - \square = 26$$

$$89 - \square = 45$$

2. Скрипаль запланував налаштувати за день 9 скрипок. Скільки скрипок налаштував скрипаль до обіду, якщо після обіду залишилося налаштувати 4 скрипки?

Запланував — 9 скр.

Налаштував — ?

Залишилося — 4 скр.

$$\begin{array}{|c|c|} \hline ? & 4 \\ \hline \end{array}$$

9

3. Дізнайся, яке число «заховане» під кожною фігурою.

$$\text{●} - 12 = 30$$

$$49 - \text{●} = \text{■}$$

$$\text{■} + \text{■} = \text{■}$$

4. Дитячий шкільний оркестр готується до виступу. Склади три задачі за таблицею і розв'яжи їх.

	Було	Взяли для виступу	Залишилось
Бандур	18	7	?
Сопілок	26	?	12
Бубнів	?	6	13

5. Установи закономірність складання виразів у кожному стовпчику. Доповни кожен стовпчик ще одним виразом.

$2 + 2 + 10$ $3 + 3 + 10$ $4 + 4 + 10$...	$10 - 10 + 1$ $20 - 10 + 1$ $30 - 10 + 1$...	$90 + 9 - 1$ $80 + 8 - 1$ $70 + 7 - 1$...
---	--	---

6. Відшукай і виправ помилки.

$15 - 5 < 15$	$14 > 15 - 1$	$3 + 3 + 3 < 2 + 2 + 2$
$10 + 9 < 20$	$20 < 45 - 20$	$10 + 20 + 30 < 30 + 20 + 10$

7. Які компоненти знайдеш, якщо виконаєш такі дії:

сума \ominus доданок	зменшуване \ominus від'ємник
різниця \oplus від'ємник	зменшуване \ominus різниця ?

8. При вході до лісового театру мавпеняті пояснили, що його місце є на 2 стільці вбік від стільця з номером 10 і на 2 стільці вбік від стільця з номером 14. Який номер стільця мавпеняті?

7235

Урок 23

5432

1. Відгадай числа за їх розповіддю про себе.

1) Якщо додати до мене 12, то я стану 17.

2) Якщо відняти від мене 12, то я стану 17.

2. Дівчатка збираються на пікнік.

1) Галинка вийняла з упаковки 6 паперових склянок. В упаковці залишилося ще 13 склянок. Скільки склянок було в упаковці спочатку?

2) У пачці було 25 серветок. Після того, як Оля взяла декілька, у пачці залишилося 14 серветок. Скільки серветок взяла Оля з пачки?

3) Олеся помила 36 яблук і груш. Скільки яблук помила Олеся, якщо груш було 13?

3. Придумай останній вираз так, щоб усі вирази стали круговими. Запиши їх.

$15 + 4$ $23 + 33$	$19 + 20$ $39 - 6$	$73 - 50$ $56 - 54$	$33 + 40$...
-----------------------	-----------------------	------------------------	------------------

4. Числа в кожному рядку і в кожному стовпці додали і записали суми. Дізнайся, які числа «заховались» під фігурами, якщо під однаковими фігурами — однакові числа. Запиши рівності.

		10
		15
6	19	

		10
		43
18	35	

235

Урок 24

5432

1. Знайди код до сейфа. Він складається із шести цифр. Скористайся підказками.

Підказки:

- Перші дві цифри коду утворюють найбільше двоцифрове парне число.
- Другу пару цифр коду утворює число, що є найбільшим непарним числом п'ятого десятка.
- Останню пару цифр утворює число, що на 23 менше, ніж 98.

2. Пожежник перевіряє пожежну драбину.

- 1) Пожежник піднявся на 6 сходинок угору, і опинився на сходинці номер 19. На якій сходинці був пожежник спочатку?
- 2) Пожежник спустився вниз зі сходинки номер 25 на сходинку номер 15. Скільки сходинок пройшов пожежник?
- 3) Пожежник спустився на 8 сходинок вниз і опинився на сходинці номер 11. На якій сходинці був пожежник спочатку?

3. Склади і обчисли вирази, щоб доповнити математичні речення.

на 2 більше, ніж 24.

42 на більше, ніж 10.

на 3 менше, ніж 45.

51 на 7 менше, ніж .

34 на менше, ніж 55.

64 на 12 більше, ніж .

4. Знайди у кожному гніздечку два яєчка, сума чисел на яких дорівнює 68. Склади і запиши рівності.

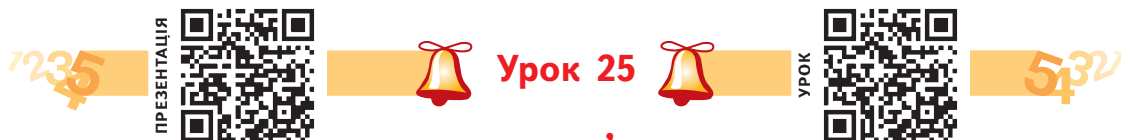

5. Відгадай числа за їх розповіддю про себе.

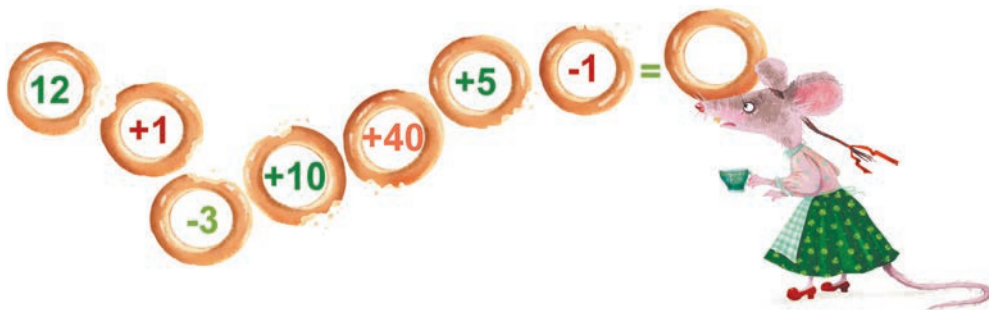
Якщо від мене відняти 5, а потім додати 3, то я стану числом 16. Яке я число?

Якщо до мене додати 5, а потім відняти 3, то я стану числом 16. Яке я число?

Взаємозв'язок дій додавання та віднімання

1. Мишка Хвостя зголодніла. Обчисли вираз у ланцюжку з надкушених бубликів.

2. Котик Том і мишка Хвостя готували сніданок.

- Том приготував 12 канапок з ковбасою і 4 канапки з сиром. Скільки всього канапок приготував Том? Склади рівність.
- Якщо Хвостя буде снідати першою і з'їсть усі канапки з сиром, то скільки канапок залишиться Тому? Склади рівність.
- Якщо першим буде снідати Том і з'їсть усі канапки з ковбасою, то скільки канапок залишиться Хвості? Склади рівність.

Пригадай!

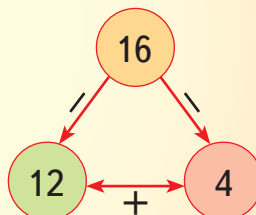
З однієї рівності на додавання можна скласти дві рівності на віднімання.

$$12 + 4 = 16$$

$$16 - 12 = 4$$

$$16 - 4 = 12$$

«Числова трійка»:

3. Склади по дві рівності на додавання і по дві рівності на віднімання з кожної трійки чисел, які записав Буратіно.

Зразок:

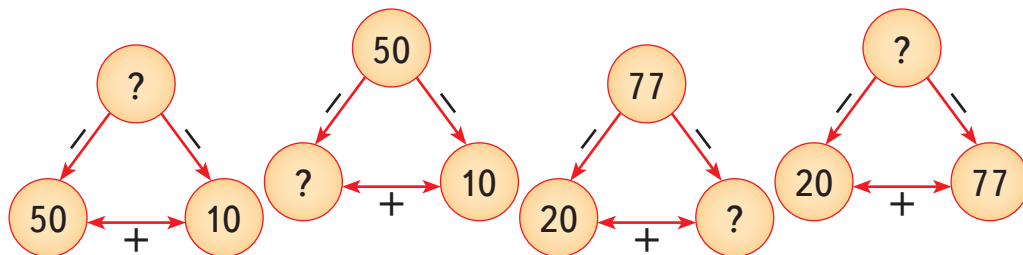
$$5 + \square = 18$$

$$13 + \square = \square$$

$$18 - \square = 13$$

$$\square - 13 = \square$$

4. Запиши за «числовими трійками» по дві рівності: одну — на додавання і одну — на віднімання.

5. Придумай і запиши рівності відповідно до записів.

$$\text{парне} \ominus \text{парне} = 10$$

$$\text{непарне} \oplus \text{непарне} = 10$$

$$\text{кругле} \ominus \text{кругле} = 10$$

$$\text{парне} \oplus \text{парне} = 10$$

$$\text{кругле} \oplus \text{кругле} = \text{трицифрове}$$

6. Доповни запитання. Розв'яжи задачі

- Тато Карло змайстрував 11 ляльок, які танцюють, і 8 ляльок, які співають. Скільки всього ляльок ...?
- Тато Карло змайстрував 19 ляльок. 11 ляльок танцюють, а інші — співають. Скільки ... співають?
- Тато Карло змайстрував 19 ляльок. Деякі ляльки танцюють, а 8 ляльок співають. Скільки ... танцюють?

7. Буратіно поміняв у Мальвіни 5 золотих монет на 12 срібних. Тепер у Буратіно є 15 срібних монет і 3 золоті. Скільки срібних і скільки золотих монет мав Буратіно спочатку?

7235

Урок 26

5432

Пряма. Відрізок

У цариці всіх наук Математики є донька Геометрія. Вона вдалася в свою маму — любить бавитися фігурами, креслити і ставити точки. Попрацюй із Геометрією.

Пригадай!

Пряма лінія не має ні початку, ні кінця.
На прямій є безліч точок.

1. Накресли пряму. Познач:

- зеленим кольором 3 точки на прямій;
- червоним кольором 2 точки, які не лежать на прямій.

2. Постав червону точку. Проведи пряму так, щоб точка опинилася над прямою.

3. Постав зелену точку. Проведи пряму так, щоб точка опинилася зліва від прямої.

4. Дмитрик і Артемко позначають міста точками, а дороги — прямими лініями.

1) Скільки прямих можна провести через одну точку? Чия відповідь правильна?

Дмитрик каже: «Одну пряму».

Артемко каже: «Безліч прямих».

місто

2) Скільки прямих можна провести через дві точки? Поясни, чия відповідь правильна.

Дмитрик каже: «Одну пряму».

Артемко каже: «Безліч прямих».

місто 1

місто 2

Пригадай!

Відрізок — частина прямої, обмежена двома точками (кінцями відрізка). У відрізка є початок і кінець.

5. Виміряй довжину відрізка, який утворили краплинки меду.

6. Виміряй довжини відрізків. На скільки сантиметрів довжина червоного відрізка більша від довжини синього?

Запиши вираз і обчисли.

7. Два їжачки і два єнотики біжать назустріч один одному так, як на малюнках. Накресли в зошиті відрізки такої ж довжини.

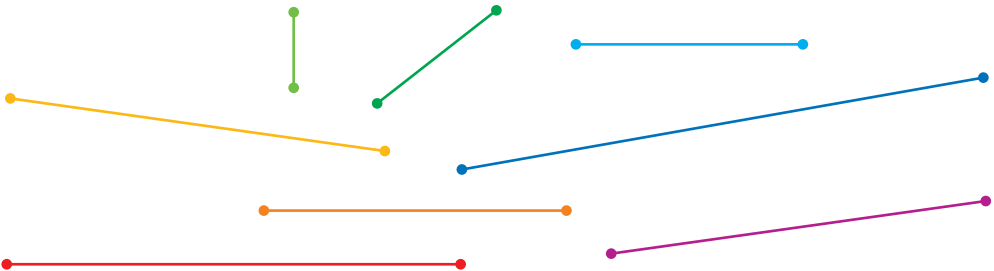

Познач на відрізках точки так, щоб:

- відстань, яку пробіжить кожний їжачок до зустрічі, була однаковою;
- відстань, яку пробіжить перший єнотик, була більшою, ніж відстань, яку пробіжить другий.

8. Накресли два відрізки: перший — довжиною 6 см, а другий — на 3 см довший.

9. Знайди 2 відрізки однакової довжини. Обчисли суму їх довжин.

Промінь. Кути. Прямий кут

1. Скільки променів виходить з точки А?

Пригадай!

Промінь — це частина прямої, яка має початок і не має кінця.

Зверни увагу!

Зелений і синій промені мають спільний початок.

2. Познач точку. Побудуй від неї промінь угору ↑.

Познач точку. Побудуй від неї промінь униз ↓.

Познач точку. Побудуй від неї два промені: ліворуч ← і праворуч →.

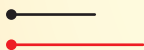
Познач точку. Побудуй від неї два промені: вниз ↓ і праворуч →.

Пригадай!

Кут утворюється двома променями, які мають спільний початок.

Щоб накреслити кут, познач точку і проведи від неї два промені.

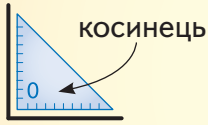
два промені

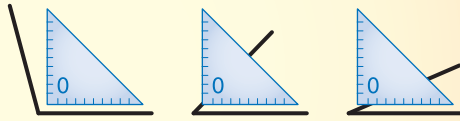
кути

Довідничок

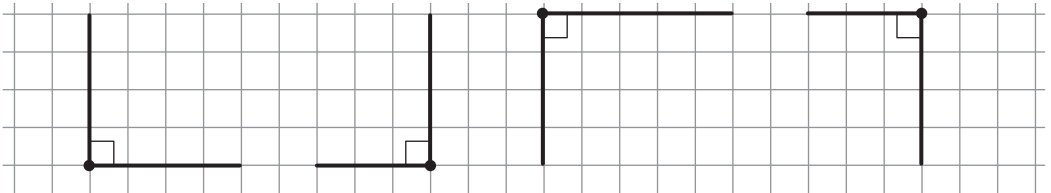

Це **прямий кут**

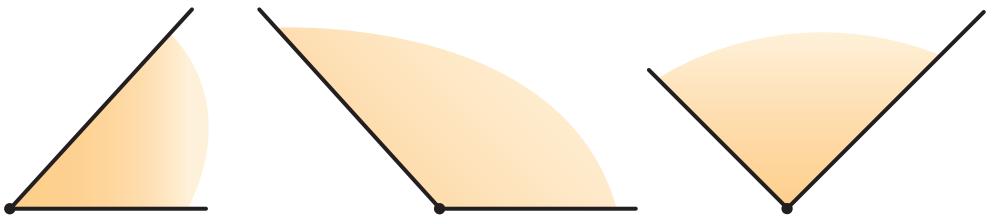

Це не є **прямі кути**

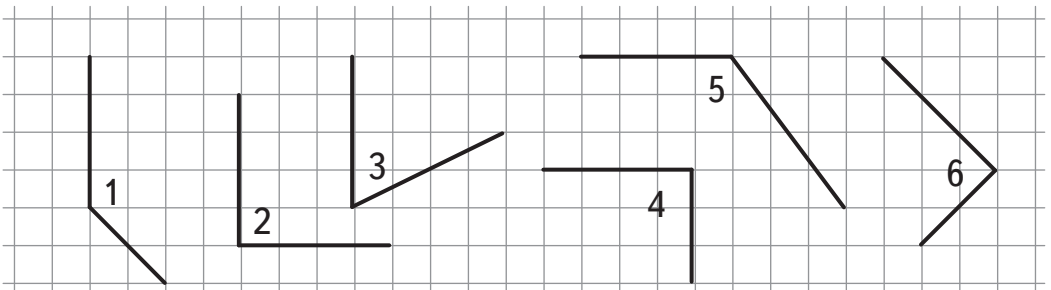
3. Накреси в зошиті такі прямі кути:

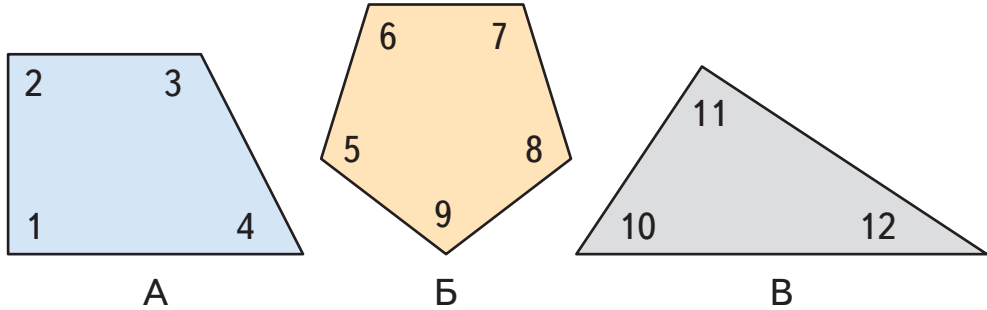
4. Візьми косинець. Приклади його до кожного кута по черзі і встанови, чи є ці кути прямими.

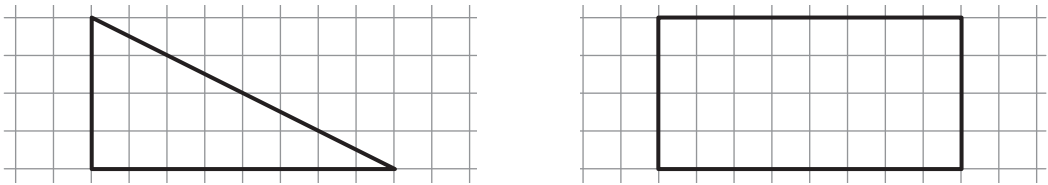
5. Назви номери прямих кутів.

6. 1) Скільки кутів має фігура А? Фігура Б? Фігура В?
 2) Випиши в перший рядок номери прямих кутів, а в другий — номери кутів, що не є прямими.

7. Накресли в зошиті фігури, як показано на рисунках.

8. У кожному прямому куті сиділо по трое котів, а в усіх інших кутах — по двоє котів. Скільки всього котів сиділо по кутах? Виконай обчислення за зразком.

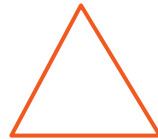
Зразок:

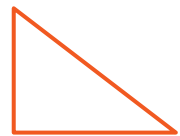
$$2 + 3 = 5 \text{ (к.)}$$

1)

2)

3)

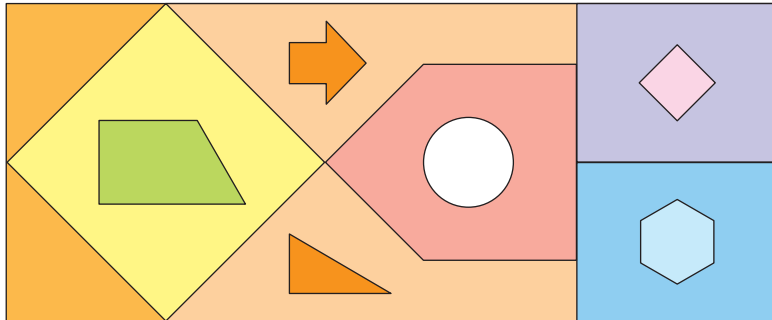

9. Подивися у верхній лівий кут класної кімнати. Скільки там є прямих кутів?

10. 1) Знайди на рисунку 35 прямих кутів.

2) Скільки тут трикутників? Чотирикутників? П'ятикутників? Шестикутників? Семикутників? Восьмикутників?

1235

Урок 28

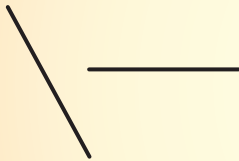

5432

Прямі та криві лінії. Многокутники

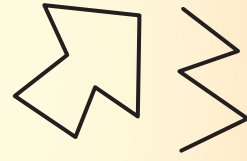
Пригадай!

Це — прямі

Це — криві

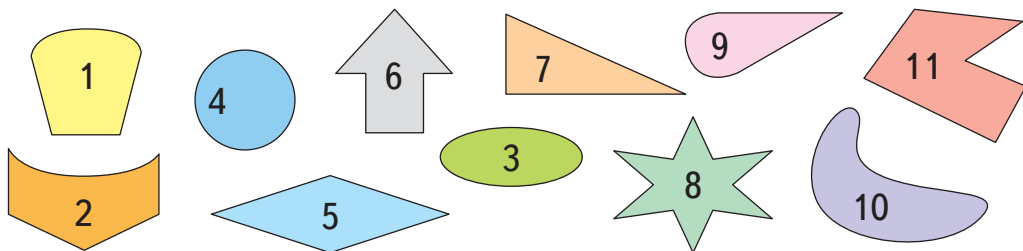

Це — ламані

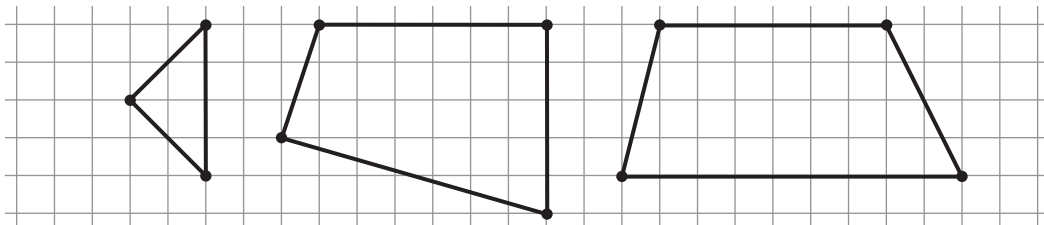
1. 1) Запиши номери фігур, що утворені:

- тільки кривими лініями;
- і прямими, і кривими лініями.

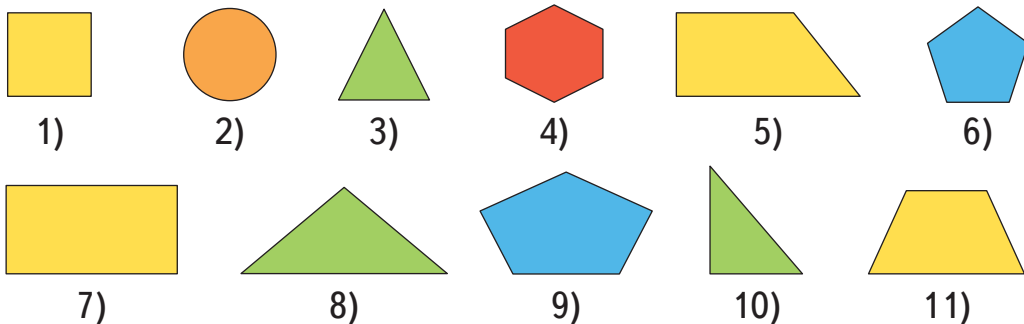
2) Назви номери ламаних. Скільки ланок має кожна ламана?

2. Накресли в зошиті ту фігуру, яка має прямий кут.

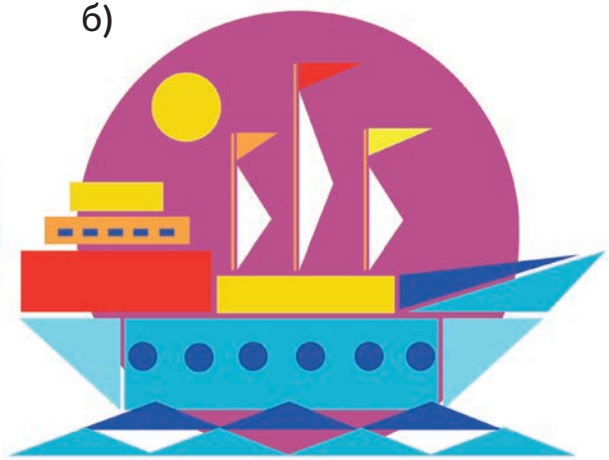
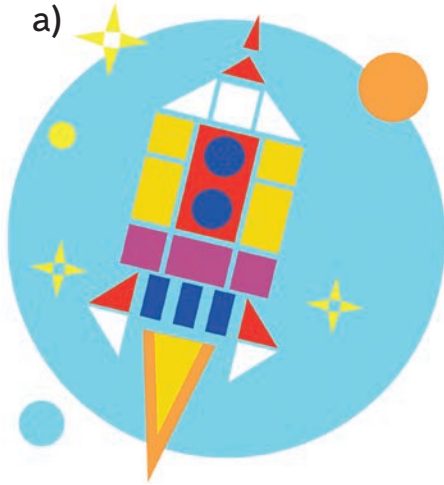

3. Розглянь зображені фігури.

- Яка фігура не має кутів?
- Усі зображені фігури, крім однієї, називають багатокутниками. Чому?
- Як одним словом можна назвати фігури жовтого кольору?
- Скільки кутів має кожна фігура зеленого кольору?
- Скільки сторін має фігура червоного кольору?
- Якого кольору п'ятикутники?
- Запиши номери фігур, що мають менше, ніж 4 кути.

 4. Скільки і які фігури ти бачиш на кожному малюнку?

5. Майстер виготовив 26 рамок для світлин. 11 з них круглі, а решта — прямокутні. Скільки прямокутних рамок виготовив майстер?

6. Чим подібні ці фігури? Чим вони відрізняються?

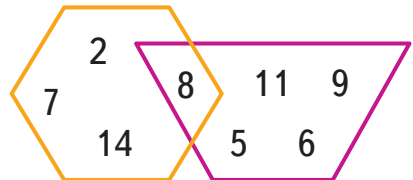

7. У паперовому трикутнику відрізали по прямій один кут. Скільки кутів залишилося?

Скільки кутів залишиться, якщо відрізати один кут по прямій у паперового чотирикутника?

8. Я число, яке більше, ніж 6, але менше, ніж 10. Мене нема у шестикутнику. Знайди мене.

1.

Математичний диктант

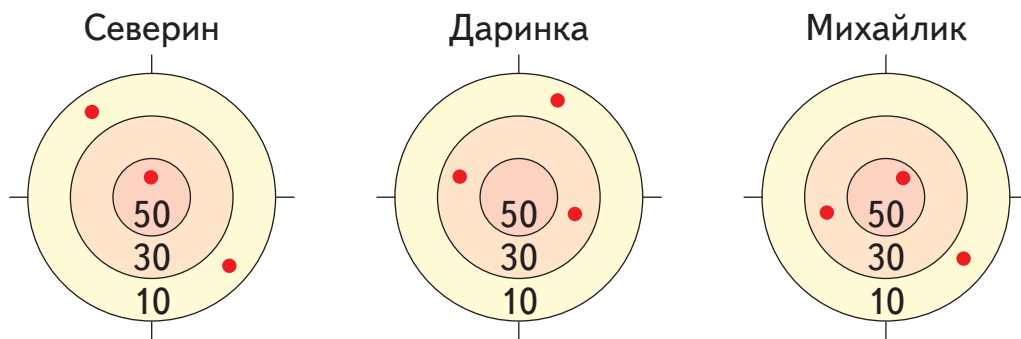
1) Запиши сусідів чисел: 10, 16, 30, 89.

2) Склади вирази і обчисли їх:

- перший доданок — 8, другий доданок — 11;
- 43 зменш на 10; • 24 збільш на 14;
- зменшуване — 57, від'ємник — 2.

3) Накресли ламану, що має 4 ланки.

2. Северин, Даринка і Михайлик брали участь у змаганнях зі стрільби. Скільки очок набрав кожен з них? Склади вирази і обчисли.

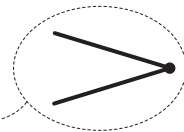

3. Накресли два відрізки: один довжиною 1 дм, а другий — 11 см. Який із відрізків довший? На скільки сантиметрів?

4. На вітрині було 27 булочок, а рогаликів — на 12 більше. Скільки рогаликів було на вітрині?

5. Запиши в рядок числа-відповіді на запитання. Таблиця кодів допоможе тобі розгадати «заховане» слово.

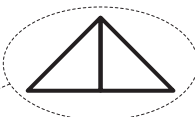
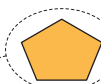
- 1) Скільки сторін у семикутника?
- 2) Скільки вершин у восьмикутника?
- 3) Скільки спільних точок мають ці промені?

- 4) Скільки разів слід розрізати стрічку, щоб отримати три частини?

- 5) Скільки отримаємо частин, якщо розпиляти колоду 3 рази?

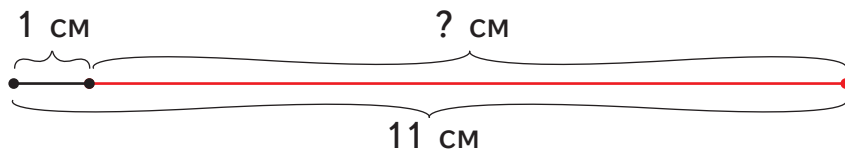
- 6) Скільки кутів має ця фігура?

- 7) Полічи усі можливі трикутники на рисунку. Скільки їх?

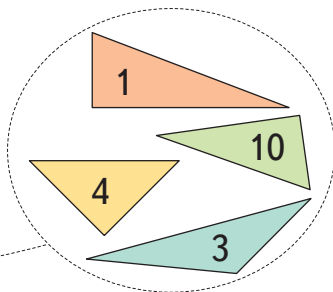
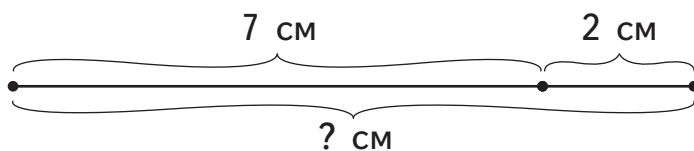
- 8) Полічи усі чотирикутники на рисунку. Скільки їх?

- 9) Обчисли довжину червоного відрізка. Накресли його.

- 10) Яка довжина найдовшого відрізка? Накресли його.

Знайди суму чисел у трикутниках із прямим кутом.

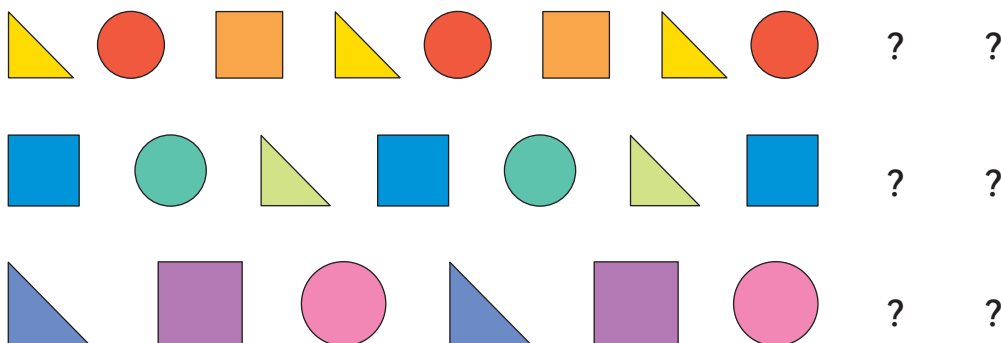
Таблиця кодів

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15
О	Г	У	О	К	Т	М	Н	И	Н	К

 6. 1) У кожному ряду назви двох наступних тваринок.

2) У кожному ряду назви дві наступні фігури.

1235

Урок 30

5432

Геометричні тіла

Пригадай!

циліндр

конус

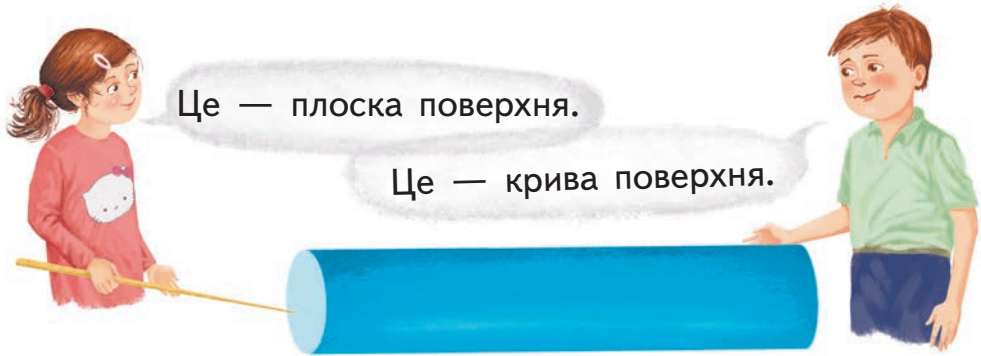
піраміда

куб

куля

1. Відгадай, яка я фігура.

- Я маю одну криву поверхню і дві — плоскі.
- Я не маю кривої поверхні, але маю 6 плоских.
- Я взагалі не маю плоских поверхонь.
- Я маю 4 плоскі поверхні.
- Я маю одну криву поверхню і одну плоску.

куб

циліндр

конус

піраміда

куля

2. У кожному рядку назви дві наступні фігури.

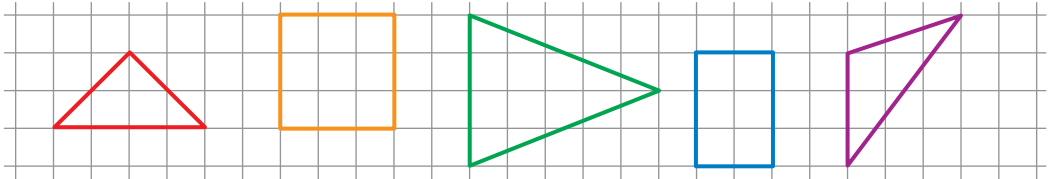
3.

$50 + 20$ $36 + 52$ $89 - 32$		$97 - 61$ $88 - 14$ $61 - 11$		$57 + 40$ $74 - 13$ $70 + 19$
-------------------------------------	--	-------------------------------------	--	-------------------------------------

4. У господаря на фермі є:

- 1) 57 корів і 26 коней. На скільки у господаря менше коней, ніж корів?
- 2) 65 качок, а курей — на 24 більше, ніж качок. Скільки курей на фермі? Склади задачу по-іншому. Почни так: На фермі є ... качок і ... курей. На скільки ... ?

! 5. Скопіюй фігури у зошит.

1235

Урок 31

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

5432

Одиниці довжини.

Перетворення та порівняння

1. Запиши числа в порядку зростання.

2. Хробачки розпушували землю. Виміряй довжину кожного каналу до поверхні землі.

3. Розташуй іменовані числа з кожного блокнота в порядку зростання.

1) 1 м 1 см 1 дм

2) 3 см 1 м 3 дм

4. 1 дм ○ 1 см

5 см ○ 1 дм

2 дм ○ 1 м

1 дм ○ 10 см

1 дм ○ 9 см

99 см ○ 1 м

5. Вибери з кошика одиницю довжини, потрібну для кожної нерівності.

1 дм < 1 ...

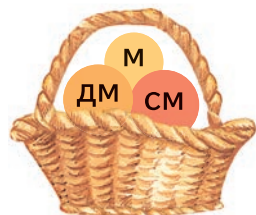
1 дм > 1 ...

4 ... = 4 м

3 ... < 1 дм

9 дм > 10 ...

2 м > 20 ...

6. Андрійко побачив рекламу бенгальських вогнів. Вони були різної довжини — по 15 см і по 2 дм. Але як дізнатися, які з них довші?

Довідничок

Міркую так:

1) Згадую співвідношення між **дм** та **см**
1 дм = 10 см, тобто 1 десяток сантиметрів

2) Перетворюю 2 дм у **см**
2 дм — це 2 десятки сантиметрів,
отже, 2 дм = 20 см

3) Порівнюю 15 см і 20 см
15 см < 20 см, отже, 15 см < 2 дм

7. Сергійкова ступня має довжину 2 дм. Ступня його мами — 25 см, а тата — 43 см. На скільки сантиметрів:

- 1) довжина ступні мами більша, ніж довжина ступні Сергійка?
- 2) довжина ступні Сергійка менша, ніж довжина ступні тата?

8. $3 \text{ дм} \bigcirc 20 \text{ см}$ $25 \text{ см} \bigcirc 2 \text{ дм}$ $60 \text{ см} \bigcirc 6 \text{ дм}$
 $2 \text{ м} \bigcirc 17 \text{ дм}$ $31 \text{ дм} \bigcirc 3 \text{ м}$ $40 \text{ дм} \bigcirc 4 \text{ м}$

9. Який сірник потрібно забрати у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $4 - 4 = 8$ 2) $6 + 4 = 9$

7235

Урок 32

5432

Одиниці довжини. Додавання і віднімання. Перетворення

1. Запиши числа.

3 дес. 5 од.

5 дес. 3 од.

1 дес.

1 дес. 2 од.

2 дес. 8 од.

8 дес.

Підкресли десятки в кожному числі.

2. Запиши числа в порядку спадання.

22

50

12

15

45

25

Довідничок

Число, що супроводжується назвою одиниці вимірювання, називають **іменованим**.

Дії над іменованими числами виконують так:

$$2 \text{ м } 15 \text{ см} + 1 \text{ м } 10 \text{ см} = 3 \text{ м } 25 \text{ см}$$

$$7 \text{ дм } 9 \text{ см} - 2 \text{ дм } 1 \text{ см} = 5 \text{ дм } 8 \text{ см}$$

$$5 \text{ м } 6 \text{ дм} - 6 \text{ дм} = 5 \text{ м}$$

$$9 \text{ дм } 3 \text{ см} - 9 \text{ дм} = 3 \text{ см}$$

3.

$$8 \text{ м } 35 \text{ см} - 35 \text{ см}$$

$$9 \text{ дм } 7 \text{ см} - 9 \text{ дм}$$

$$3 \text{ м } 4 \text{ дм} + 6 \text{ м } 5 \text{ дм}$$

$$5 \text{ дм } 8 \text{ см} - 2 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

4. Пізнавайко прочитав, що довжина дзьоба лелеки 1 дм 9 см, а чаплі — 13 см. Цікаво: чий дзьоб довший?

Довідничок

Міркую так:

1) 1 дм 9 см перетворюю у **см**

$$1 \text{ дм } 9 \text{ см} = 10 \text{ см} + 9 \text{ см} = 19 \text{ см}$$

2) Порівнюю: $19 \text{ см} > 13 \text{ см}$, отже,
дзьоб лелеки довший

5. Столяру треба нарізати планки різної довжини:

1 дм 5 см

2 дм 9 см

6 дм 2 см

7 дм 5 см

9 дм 1 см

Перетвори ці іменовані числа у сантиметри.

 6. Зразок:

4 м 3 дм \leq 45 дм

43 дм \leq 45 дм

5 м 3 дм \bigcirc 50 дм

34 дм \bigcirc 3 м 5 дм

2 м 6 дм \bigcirc 25 дм

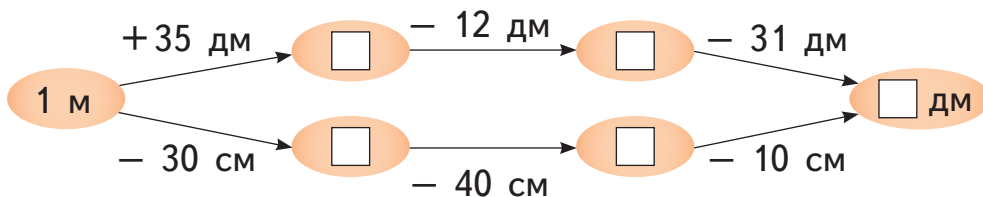
33 см \bigcirc 3 дм 3 см

2 дм 6 см \bigcirc 62 см

45 дм \bigcirc 5 м 4 дм

7. До електричного шнура довжиною 1 м електрик приєднав подовжувач довжиною 50 дм. Якої довжини став увесь електричний шнур? Обчисли в дециметрах.

8. Доповни ланцюжки.

1235

Урок 33

5432

 1. $14 \gt 4 \lt 40 \bigcirc 39 \bigcirc 93 \bigcirc 100 \bigcirc 1 \bigcirc 18 \bigcirc 81 \bigcirc 79$

 2. $1 \text{ см} \lt 1 \text{ дм} \lt 1 \text{ м} \bigcirc 90 \text{ см} \bigcirc 89 \text{ см} \bigcirc 8 \text{ дм} \bigcirc 80 \text{ см}$

3. Розглянь, як ріс Володя від народження до двох років. Коли Володя ріс швидше: від народження до року чи від року до двох років?

4. На уроці фізкультури проходять змагання зі стрибків у довжину. Довжина стрибка Василька — 95 см, Петрика — 9 дм 2 см, а Назара — 1 м. Хто з них зайняв перше місце, хто — друге, а хто — третє?

5. 1 м 2 дм — 2 дм
1 дм 2 см — 1 дм
7 дм 5 см — 4 дм

1 м 3 дм + 5 дм
4 м 7 дм + 3 м 1 дм
2 дм 5 см — 1 дм 3 см

6. Накресли один відрізок довжиною 8 см, а другий — довжиною 1 дм. Знайди суму їх довжин. Котрий відрізок довший? На скільки сантиметрів?

7. Мишці до нірки — 90 см, а котику до нірки мишки — 1 м. Кому ближче до нірки? На скільки сантиметрів?

8. Який сірник потрібно забрати у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $9 + 7 = 10$ 2) $2 + 9 = 7$

Сюжетні задачі. Стільки, скільки

1. Обчисли усно.

$15 - 5 + 80$

$27 - 7 - 20$

$48 - 40 + 0$

$15 - 10 + 51$

$27 - 20 + 32$

$48 - 8 + 60$

2. Горобці, синички та голуби дзьобали зернятка. Горобців було 13, синичок — 6. Скільки голубів дзьобали зернятка, якщо їх було стільки, скільки горобців і синичок разом?

Горобців — 13 }
 Синичок — 6 }
 Голубів — ?

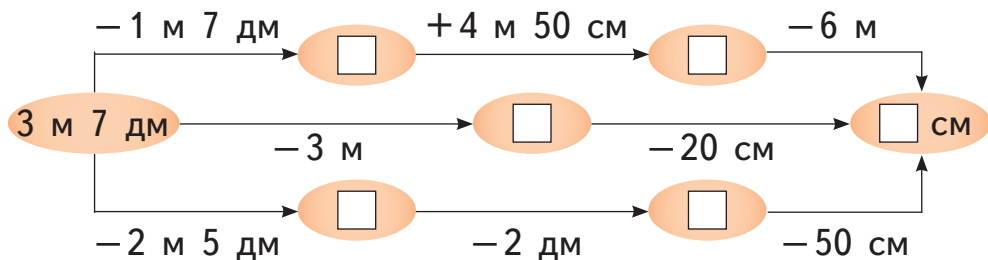
3. Марічці — 7 років, її мамі — 31 рік, а татові — стільки, скільки Марічці і мамі разом. Скільки років татові?

4. Знайди в таблиці 8 пар чисел, що стоять по сусідству і в сумі дають число 35. Запиши рівності на додавання.

30	12	32	3	33	12
5	20	2	40	1	21
0	11	25	10	34	15
35	24	12	23	5	20

5. Доповни ланцюжки.

6. У три школи привезли спортивний інвентар. Скільки гантелей привезли у школу № 1? Скільки м'ячів — у школу № 2? Скільки обручів — у школу № 3?

	Школа № 1	Школа № 2	Школа № 3
	26	22	стільки, скільки у школу № 1 і школу № 2 разом
	45	стільки, скільки у школу № 1 і школу № 3 разом	14
	стільки, скільки у школу № 2 і школу № 3 разом	13	24

7. Пудель, такса і вівчарка загубили ошейники:

Яку кличку має вівчарка, якщо: пудель — не Рексі, а такса — не Рексі і не Альфік.

Задачі на знаходження суми трьох доданків

1. Папуга Арифметик безперестанку повторює фрази. Визнач, які з них істинні, а які — хибні.

доданок + різниця = сума

промінь не має кінця

12 — парне число

10 — це десяток, а 100 — це сотня

47 передує числу 46

$4 + 2 = 6$ — це істинна нерівність

90 — найбільше двоцифрове число

2. Знайди та виправ помилки.

$$21 - 10 = 1$$

$$37 - 3 = 7$$

$$5 + 13 = 18$$

$$14 + 3 = 17$$

$$45 + 20 = 25$$

$$63 - 20 = 53$$

3. Для приготування борщу бабуся взяла 5 картоплин, 3 буряки і 2 морквини. Скільки овочів взяла бабуся для приготування борщу?

4. Світланка на сніданок для своєї родини готує сік зі свіжих фруктів. Їй потрібно: 10 яблук, 5 апельсинів і 3 груші. Скільки фруктів потрібно Світланці?

— 10

— 5

— 3

5. Розглянь таблицю. Обчисли:

- Скільки карток з автомобілями у Костика і Ростика разом?
- Скільки всього карток з літаками?
- Скільки всього карток з мотоциклами?
- Скільки всього карток у колекції Костика?
- Скільки всього карток у колекції Ростика?

			
Костик 	21	30	8
Ростик 	34	13	11

6. У якій задачі не вистачає даних?
Доповни задачу даними і розв'яжи її.
У якій задачі є зайві дані? Розв'яжи її.

- 1) Щоб прикрасити морозиво, Настуня взяла 13 ягід смородини, 4 малинки і 2 горіхи. Скільки ягід взяла Настуня, щоб прикрасити морозиво?
- 2) Аня розрізала торт на шматочки. 4 шматочки вона з'їла з друзями, а решту поклала в холодильник. Скільки шматочків торта є у холодильнику?

7. Розглянь таблицю.

Хто переміг:

- у першій грі?
- у другій грі?

Назви перших трьох переможців у кожній грі.

	 Михайлик	 Наталя	 Надійка	 Назар
Гра 1	36	20	8	31
Гра 2	10	25	39	20

- У котрій грі Михайлик набрав більше очок — у першій чи у другій? На скільки більше?
- У котрій грі Наталя набрала більше очок? На скільки більше?
- У котрій грі Надійка набрала менше очок? На скільки менше?
- У котрій грі Назар набрав менше очок? На скільки менше?

- 8. Кролик розклав 6 морквин на три купки з різною кількістю морквин у кожній. Скільки морквин у кожній купці?

1235

Урок 36

5432

Додавання чисел частинами

1. Мама накриває святковий стіл на 10 осіб. Вона уже поклала: 7 тарілок, 5 виделок, 8 ножів та 4 фужери. Скільки ще тарілок, скільки виделок, скільки ножів і скільки фужерів потрібно мамі покласти на стіл?

2. Скільки рибок з кожної баночки має перекласти Андрійко, щоб у кожному акваріумі стало по 10 рибок? Скільки рибок тоді залишиться у кожній баночці?

3.

$$7 + \square = 10$$

$$4 + \square = 10$$

$$5 + 1 + \square = 10$$

$$\square + 8 = 10$$

$$\square + 9 = 10$$

$$4 + 4 + \square = 10$$

Довідничок

Додавати можна частинами.

$$6 + 4 = 10 \longrightarrow$$

$$6 + 3 + 1 = 10$$

$$6 + 2 + 2 = 10$$

$$6 + 1 + 1 + 1 + 1 = 10$$

4. Виконай додавання. Поясни, скільки всього додали до числа 9; 8; 7 у кожній рівності.

$$9 + 1 + 3$$

$$9 + 1 + 6$$

$$8 + 2 + 2$$

$$8 + 2 + 4$$

$$7 + 3 + 1$$

$$7 + 3 + 5$$

5. Пугловки перетворюються на жабок через 13 тижнів. Маленькому пугловку уже виповнилось 3 тижні. Скільки ще тижнів йому слід чекати, щоб стати жабеням?

6. Накресли відрізок довжиною 8 см. Скільки сантиметрів йому не вистачає до 1 дм?

 7. Де слід докласти один сірник у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $5 + 4 = 3$

2) $0 + 2 = 10$

 8. Як набрати трьома монетами 28 к.? 17 к.? 36 к.? 53 к.? 62 к.? 85к.?

Зразок:

28 к. = + +

Пригадай!

Монети бувають такі:

7235

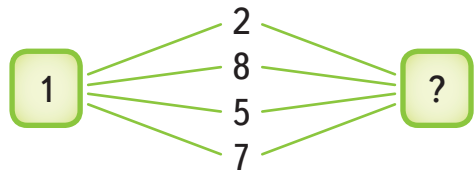
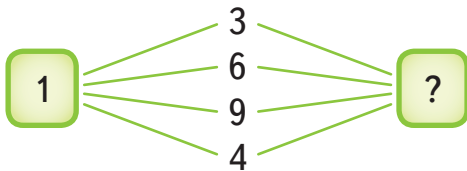
Урок 37

532

Додавання до числа 9

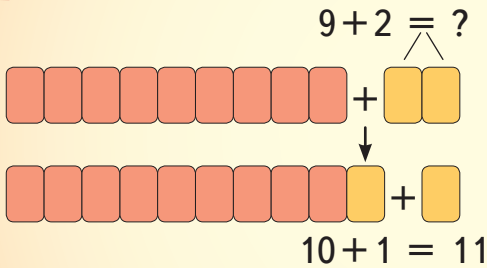
1. Розклади кожне число на доданки так, щоб один з доданків дорівнював 1.

2. Розглянь, як додають частинами.

Довідничок

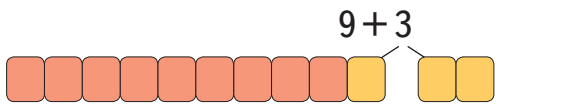
Запис:

$$9 + 2 = 10 + 1 = 11$$

1 1

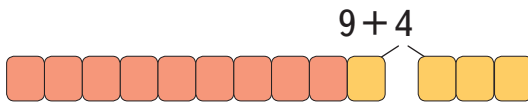
3. Поясни і закінчи рівності на додавання, користуючись Довідничком.

Запис:

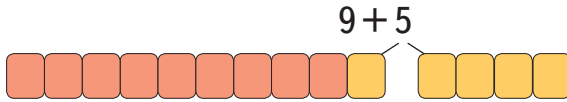

$$9 + 3 = 10 + \dots$$

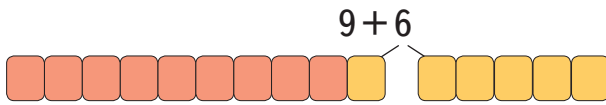
1

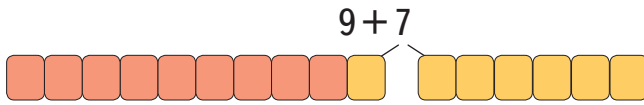
$$9 + 4 = \dots$$

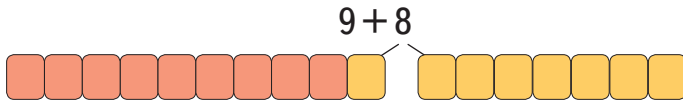
$$9 + 5 = \dots$$

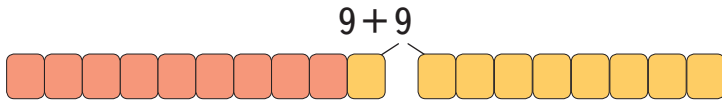
$$9 + 6 = \dots$$

$$9 + 7 = \dots$$

$$9 + 8 = \dots$$

$$9 + 9 = \dots$$

4.

$$\begin{aligned} 9 - 0 + 6 \\ 8 + 1 + 2 \\ 6 + 3 + 4 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 2 + 7 + 7 \\ 4 + 5 + 8 \\ 9 + 3 + 3 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 9 + 8 - 17 \\ 9 + 9 + 80 \\ 19 - 10 + 5 \end{aligned}$$

5. Рудий кіт видряпався на висоту 9 м, а смугастий кіт — на 5 м вище. На яку висоту видряпався смугастий кіт?

6. На виставці собак виступали 9 пуделів, 4 такси і 1 болонка. Скільки всього собак виступали на виставці?

Запиши розв'язання двома способами.

 7. Марічка і Надійка люблять печиво «Марія» і «Надія». Кожна дівчинка любить різне печиво. Марічка не любить печиво «Марія». Яке печиво любить Надійка?

 8. У магазині іграшок сидять поруч ведмідь, заєць і мавпа. Хто сидить посередині, якщо ведмідь сидить поруч з мавпою, але не біля зайця?

1235

Урок 38

5432

Додавання до числа 8

1.

$$8 \xrightarrow{+ \square} 10$$

$$9 \xrightarrow{+ \square} 11$$

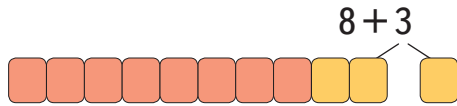
$$9 \xrightarrow{+ \square} 18$$

$$9 \xrightarrow{+ \square} 10$$

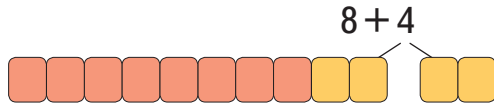
$$9 \xrightarrow{+ \square} 13$$

$$9 \xrightarrow{+ \square} 15$$

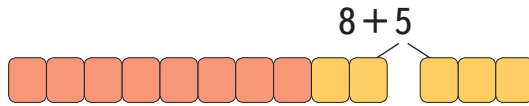
2. Закінчи обчислення виразів з поясненнями.

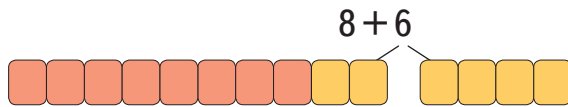
$8 + 3 = 10 + 1 = 11..$

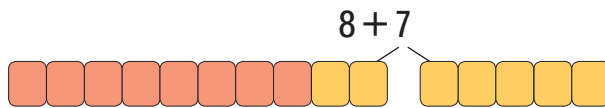
$8 + 4 = \dots$

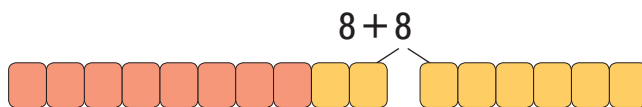
$8 + 5 = \dots$

$8 + 6 = \dots$

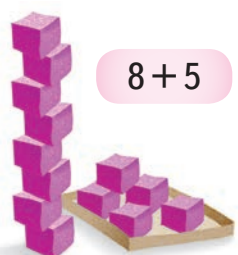
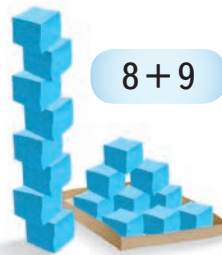
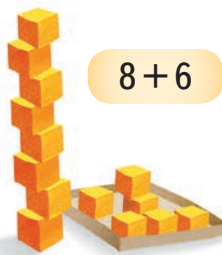
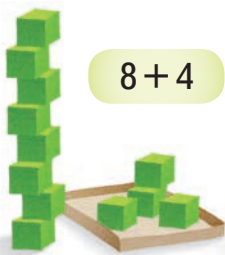

$8 + 7 = \dots$

$8 + 8 = \dots$

3. Скільки кубиків залишиться в кожній коробці, якщо доповнити вежі до 10 кубиків?

4.

$8 + 3 + 1$
 $1 + 7 + 8$

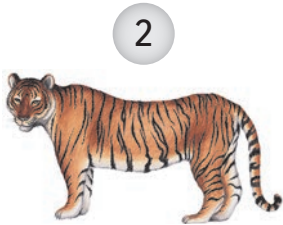
$8 + 7 + 2$
 $4 + 8 - 10$

$0 + 8 + 6$
 $19 - 11 + 5$

5. Побачивши мишу, кіт Мурко пробіг за нею 8 м прямо, а потім 8 м вправо. Яку відстань пробіг кіт Мурко за мишею?

6. Зустрілася якась родина котячих: 2 тигри, 3 пантери, 3 рисі та 5 гепардів. Скільки всього звірів зустрілося?

тигр

пантера

рись

гепард

7. Леви також належать до родини котячих. Зібралася якась уся родина левів: 1 лев, 3 левиці і 8 левенят.

Скільки всього тварин налічується в родині левів?

8. Протягом тижня левиця 2 дні полювала, а решту днів відпочивала. Скільки днів відпочивала левиця протягом тижня?

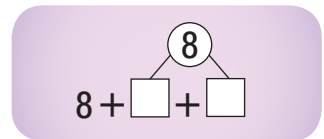
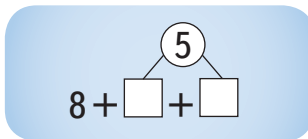
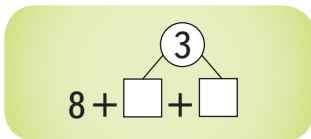
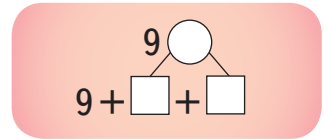
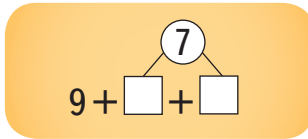
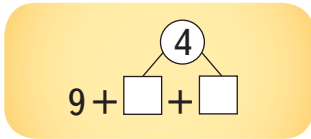
 9. Як розкласти 6 мандаринок на три тарілки так, щоб на кожній з них була різна кількість мандаринок? Зроби перевірку.

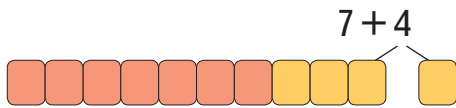

Додавання до числа 7. Задачі з двома запитаннями

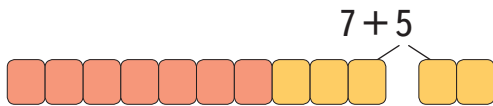
1. Розклади числа в кружечках на зручні доданки. Обчисли суми.

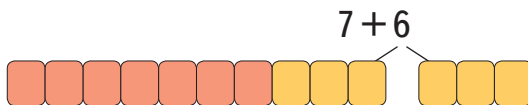
2. Закінчи обчислення виразів з поясненнями.

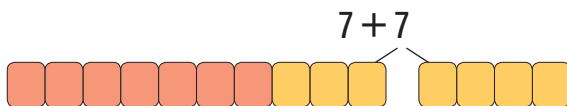
$$7 + 4 = 10 + 1 = 11$$

$$7 + 5 = \dots$$

$$7 + 6 = \dots$$

$$7 + 7 = \dots$$

3. $7 + 5 \bigcirc 13$

$11 \bigcirc 7 + 4$

$10 + 7 \bigcirc 10 + 8$

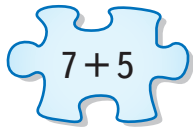
$7 + 6 \bigcirc 12$

$15 \bigcirc 7 + 7$

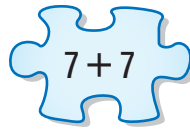
$20 - 10 \bigcirc 20 - 20$

4. Мамина відпустка тривала два тижні. Скільки це днів?

5.

→ збільш на 1

→ зменш на 2

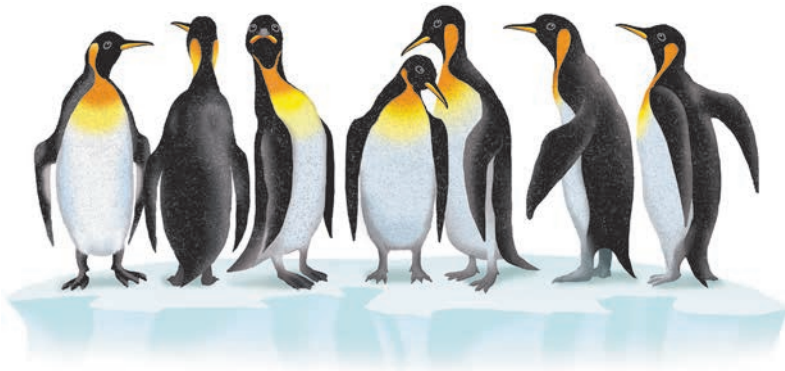
→ зменш на 1

→ збільш на 2

6. Капітан корабля побачив на крижині 7 імператорських пінгвінів, а звичайних пінгвінів — на 3 менше.

- Скільки звичайних пінгвінів побачив капітан корабля?
- Скільки всього пінгвінів було на крижині?

7. Перший пінгвін зловив 7 рибин, а другий пінгвін — на 5 рибин більше.

- Скільки рибин зловив другий пінгвін?
- Скільки всього рибин зловили два пінгвіни разом?

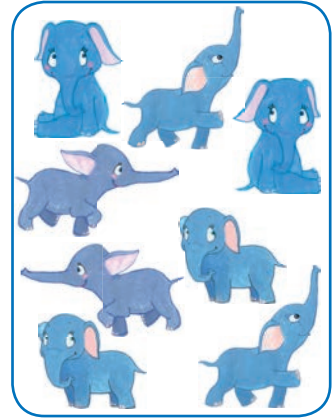
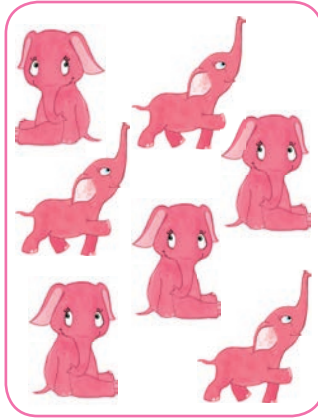
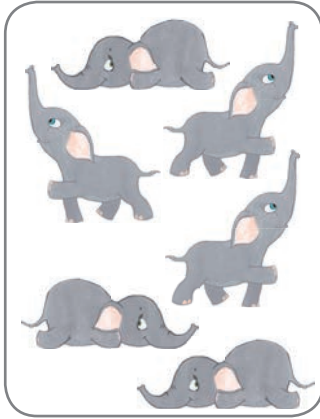

8. Розклади число 15 на три доданки так, щоб кожне наступне число було на 3 більше, ніж попереднє. Зроби перевірку.

Додавання до числа 6

1. Скільки слоників не вистачає у кожній колекції до 10?

2. Розклади числа в кружечках на зручні доданки. Обчисли суми.

$$7 + \begin{array}{c} \textcircled{5} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

$$8 + \begin{array}{c} \textcircled{4} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

$$9 + \begin{array}{c} \textcircled{5} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

$$8 + \begin{array}{c} \textcircled{5} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

$$7 + \begin{array}{c} \textcircled{7} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

$$9 + \begin{array}{c} \textcircled{8} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

3. Закінчи обчислення виразів з поясненнями.

$$6 + 5$$

$$6 + 6$$

$$6 + 5 = \dots$$

$$4 \quad \square$$

$$6 + 6 = \dots$$

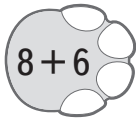
$$\square \quad \square$$

4. Слони йдуть до водою. Ватажком стада є слониха. Біля неї йдуть четверо слоненят, їхній батько та ще п'ятеро дорослих слонів — сестри й тітки. Скільки всього слонів ідуть до водою?

5. За день слониха просурмила хоботом 6 разів, бо помітила пожежу, і стільки ж разів — бо відчула ворога. Скільки всього разів просурмила слониха за день?

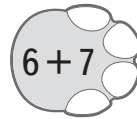
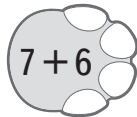

6.

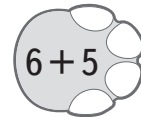
збільш на 10

зменш на 10

зменш на 1

збільш на 3

7. Випиши з таблиці іменовані числа в порядку зростання. Чий хвіст найдовший? А чий — найкоротший?

Слониха-мама	1 м 2 дм
Слон-тато	14 дм
Слоненя-син	8 дм
Слоненя-доця	70 см
Слониха-тітка	1 м

- На скільки дециметрів хвіст слона-тата довший, ніж хвіст слонихи-мами?
- На скільки сантиметрів хвостик слоненяти-сина довший, ніж хвостик слоненяти-доці?
- На скільки сантиметрів має вирости хвостик слоненяти-доці, щоб стати такої ж довжини, як хвіст слонихи-тітки?

1. Обчисли й скажи, скільки всього додали до першого числа у кожному виразі.

$9 + 1 + 6$		$7 + 3 + 1$		$9 + 1 + 4$
$8 + 2 + 4$		$6 + 4 + 2$		$8 + 2 + 5$

2. Заміни кожне число сумою двох однакових доданків.

12	•	14	•	16	•	60	•	18	•	100
----	---	----	---	----	---	----	---	----	---	-----

3. Заміни числа 14 і 16 сумою двох різних одноцифрових доданків.

$14 = \square + \square$	$14 = \square + \square$	$16 = \square + \square$
--------------------------	--------------------------	--------------------------

4. Повзаючи по піску, один тюлень залишив слід довжиною 8 м, а другий — на 6 м довший. Яку довжину має слід другого тюленя?

5. Щоб перепочити, тюлені вибралися з води на сушу. Дорослих тюленів було 9, а дитинчат — на 1 менше.

- Скільки дитинчат вибралося з води на сушу?
- Скільки всього тюленів вибралося з води на сушу?

6. Які дані в задачі є зайвими?

На одній крижині відпочивало 4 тюлені і 2 моржі, а на другій крижині — 16 тюленів. На скільки більше тюленів відпочивало на другій крижині, ніж на першій?

7.

Дресировані тюлені закидають м'ячі у кошики. Результати змагань записані у таблиці. У які кошики влучив кожен тюлень? Запиши відповідні рівності.

Чорний тюлень	2 кидки	6 очок	М'ячі влучили в один і той же кошик $\square + \square = \square$
Сірий тюлень	2 кидки	8 очок	М'ячі влучили в різні кошики $\square + \square = \square$
Білий тюлень	3 кидки	9 очок	Один м'яч пролетів мимо кошика $\square + \square = \square$
Плямистий тюлень	3 кидки	12 очок	Усі м'ячі влучили в один і той же кошик $\square + \square + \square = \square$

1235

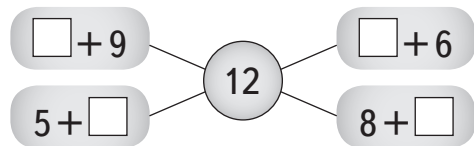
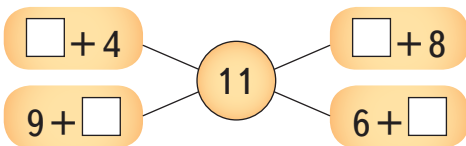
Урок 42

5432

Складена задача

1. Пригадай таблицю додавання чисел з переходом через 10 і назви невідомі доданки.

2. Запиши розв'язання до кожної задачі:

- 1) Біла курочка знесла 7 яєць,
а коричнева курочка — на 5
яєць більше. Скільки яєць
знесла коричнева курочка?

- 2) Біла курочка знесла 7 яєць, а коричнева курочка —
5 яєць. Скільки всього яєць знесли обидві курочки?
Що спільне у цих задачах? А що відмінне?

3. Прочитай задачу, її скорочений запис і міркування. Запиши розв'язання та відповідь.

Квочка висиділа чотирьох півників, а курочок — на 3 більше.
Скільки всього курчат висиділа квочка?

Півників — 4
Курочок — ?, на 3 більше } ? курчат

Міркування:

- 1) Чи можна відразу відповісти на запитання задачі?
• Ні, не можна. Тому що невідомо, скільки було курочок.
- 2) Чи можна дізнатися, скільки було курочок?
• Так. Курочок було на три більше, ніж півників.
Отже, $4 + 3 = 7$ (курочок)
- 3) Тепер можна дізнатися, скільки всього курчат висиділа квочка?
• Так. Треба до числа півників додати число курочок.
 $4 + 7 = 11$ (курчат)
- 4) Скількома діями розв'язується задача?
• Двома діями.

Довідничок

Задача, яка розв'язується двома або більше діями,
називається **складеною задачею**.

4. Розв'яжи задачу, міркуючи так, як у завданні № 3.
Андрійко доглядає 9 білих кроликів, а сірих — на 3 кролики менше. Скільки всього кроликів доглядає Андрійко?

5. Павук має 8 лапок, а мурашка — на 2 лапки менше. Скільки лапок мають дві мурашки разом?

 6. Козаки Крутивус і Вернидуб змагалися верхи на конях, хто першим прибуде до міста.

Хто яке місце посів, якщо Вернидуб прибув передостаннім?

7. 1) Я — число. Якщо мене додати до самого себе, то я стану числом 14. Яке я число?

$$\begin{array}{c} ? \\ \text{?} \end{array} + \begin{array}{c} ? \\ \text{?} \end{array} = \begin{array}{c} 1 \\ \text{?} \end{array} \begin{array}{c} 4 \\ \text{?} \end{array}$$

2) Я — одноцифрове число. Якщо до мене додати 7, то моя остання цифра стане 6. Яке я число?

$$\begin{array}{c} ? \\ \text{?} \end{array} + \begin{array}{c} 7 \\ \text{?} \end{array} = \begin{array}{c} ? \\ \text{?} \end{array} \begin{array}{c} 6 \\ \text{?} \end{array}$$

3) Я — одноцифрове число. Якщо до мене додати 6, то моя остання цифра стане 4. Яке я число?

$$\begin{array}{c} ? \\ \text{?} \end{array} + \begin{array}{c} 6 \\ \text{?} \end{array} = \begin{array}{c} ? \\ \text{?} \end{array} \begin{array}{c} 4 \\ \text{?} \end{array}$$

4) Я — найбільше одноцифрове число. До мене додали число, що є сусіднім до чисел 3 і 5. Якою стала моя остання цифра?

$$\begin{array}{c} ? \\ \text{?} \end{array} + \begin{array}{c} ? \\ \text{?} \end{array} = \begin{array}{c} ? \\ \text{?} \end{array} \begin{array}{c} ? \\ \text{?} \end{array}$$

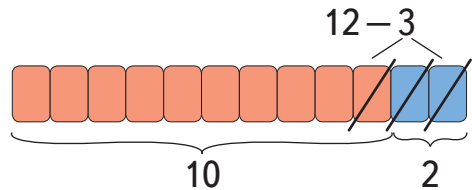
Віднімання з переходом через десяток

1. У Катрусі сьогодні іменини. Вона розклала на столі: 14 тарілок, 12 виделок, 11 ножів та 13 склянок. За святковий стіл сіло 10 осіб. Скільки виявилось зайвих тарілок? Виделок? Ножів? Склянок?

2. Розглянь прийоми віднімання.

Перший прийом: **частинами**.

Довідничок

Віднімати можна частинами:

1) спочатку віднімаємо стільки, щоб залишилося 10:

$$12 - 2 = 10;$$

2) згадуємо, що 3 — це 2 і 1. Вже відняли 2, отже, залишилося відняти ще 1:

$$10 - 1 = 9.$$

Запис: $12 - 3 = 10 - 1 = 9$

Другий прийом: за **таблицею додавання**.
Тобі відомо, що 12 — це 3 і 9. Віднявши 3,
ти отримаєш 9.

$$12 - 3 = 9$$

Запис:

3. Потренуйся віднімати двома способами. Який спосіб для тебе зручніший?

Перший спосіб

$$11 - 4 = \dots$$

1

$$12 - 5 = \dots$$

2

$$13 - 7 = \dots$$

3

Другий спосіб

$$\cancel{11} - \cancel{4} = \dots$$

~~4~~

$$\cancel{12} - \cancel{5} = \dots$$

~~5~~

$$\cancel{13} - \cancel{7} = \dots$$

~~7~~

4. Прочитай задачу. Доповни скорочений запис. Розв'яжи задачу за планом.

У шкільному автобусі їхало 9 хлопців і 6 дівчат. Біля школи вийшло 5 дітей. Скільки дітей залишилось у шкільному автобусі?

Їхало — хл. і дівч.
Вийшло — діт.
Залишилося — ? діт.

План розв'язування:

- 1) Скільки хлопчиків і дівчат їхало у шкільному автобусі?
- 2) Скільки дітей залишилося в автобусі?

5. Склади задачу за скороченим записом. Вибери два правильні розв'язання задачі. Поясни свій вибір.

$$18 - 7 = 11$$

$$7 + 3 = 10$$

$$1) 18 - 7 = 11$$

$$2) 11 - 3 = 8$$

Їхало — 18 діт.
Вийшло — 7 хл. і 3 дівч.
Залишилося — ? діт.

$$1) 18 - 7 = 11$$

$$2) 11 + 3 = 14$$

$$1) 7 + 3 = 10$$

$$2) 18 - 10 = 8$$

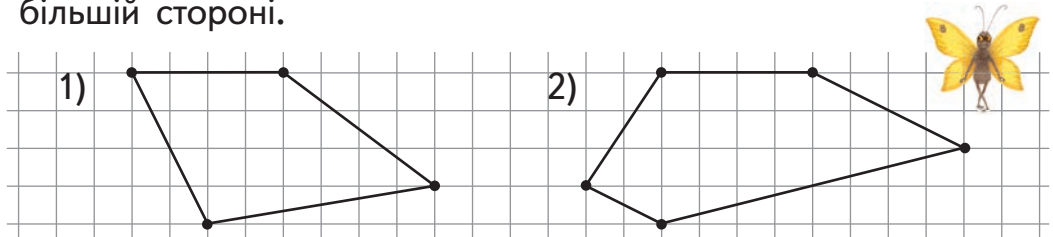
6. Склади із чисел 4 рівності на додавання і 4 нерівності.

15 7 5 12 4 8 10

Зразок рівності: $7 + 5 = 12$

Зразок нерівності: $15 > 7 + 5$

7. Накресли такі фігури. Як вони називаються? Постав точку на найменшій стороні кожної фігури і дві точки — на найбільшій стороні.

8. Кілька людей зайшли в ліфт на першому поверсі. Ліфт піднявся на сьомий поверх. П'ятеро людей з нього вийшли, а троє зайшли. Тепер у ліфті четверо людей. Скільки людей зайшло в ліфт на першому поверсі?

1235

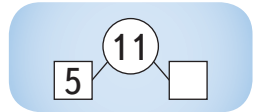
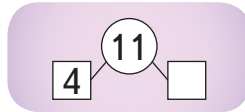
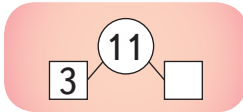
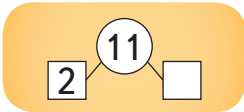
Урок 44

5432

Віднімання від числа 11

1. $11 - \square = 10$

2. Обчисли за зразком.

Зразок:

$11 - 2 = 10 - 1 = 9$

$11 - 3 = \dots$

$11 - 4$

$11 - 6$

$11 - 8$

$11 - 5$

$11 - 7$

$11 - 9$

3. Обчисли кругові вирази і знайди зайвий.

$7+4$ $90-60$ $6+7$ $12-10$ $95-5$
 $13+2$ $78-71$ $11-5$ $15+80$ $30+48$

4. $4 \bigcirc 11-6$ $7+5 \bigcirc 13$ $37-10 \bigcirc 2+26$
 $12 \bigcirc 8+4$ $4+9 \bigcirc 14$ $41+50 \bigcirc 41+5$
 $9 \bigcirc 11-3$ $11-9 \bigcirc 2$ $98-46 \bigcirc 56-4$

Довідничок

Одну задачу іноді можна розв'язати різними способами.

5. У лото грали троє хлопців. Вони запросили ще двох хлопців і шістьох дівчаток. Скільки дітей стало грати в лото?

Перший спосіб.

1) Скількох дітей запросили?

$$2+6 = \square$$

2) Скільки дітей стало грати в лото?

$$3 + \square = \square$$

Другий спосіб.

1) Скільки хлопців стало грати?

$$3+2 = \square$$

2) Скільки дітей стало грати?

$$\square + 6 = \square$$

Закінчи розв'язання обома способами і порівняй їх.

Грали — 3 хл.

Запросили — 2 хл. і 6 дівч.

Стало грати — ?

6. 4 дівчинки і 5 хлопців грали в хованки. До них прийшло ще двоє хлопців. Скільки дітей стало грати в хованки? Розв'яжи задачу двома способами.

7. На каруселі каталися кілька хлопців і 6 дівчаток. На скільки менше дівчаток, ніж хлопців, каталося на каруселі? Чи можливо розв'язати задачу? Поясни. Доповни дані задачі й розв'яжи її.

8. Де слід докласти один сірник у кожній рівності так, щоб виправити помилки?

1) $4 + 5 = 10$ 2) $5 - 4 = 5$

1235

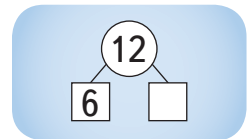
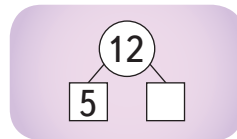
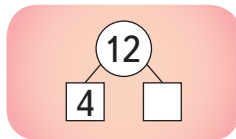
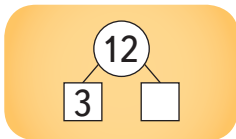
Урок 45

5432

Віднімання від числа 12

1. $12 - \square = 10$

2. Обчисли за зразком.

Зразок:

$12 - 3 = 10 - 1 = 9$

$12 - 4 = \dots$

$12 - 5$

$12 - 8$

$12 - 6$

$12 - 7$

3. 1) Знайди суму і різницю кожної пари чисел.

44 і 40

9 і 9

8 і 6

11 і 5

12 і 7

76 і 23

2) Підкресли найбільшу різницю і найменшу суму.

4. Доповни запитання і розв'яжи задачу.

Володі подарували 2 диски: на першому диску записано 5 мультфільмів, а на другому — на 2 мультфільми більше. Скільки ... на двох ...?

5. Тато записав на диск 12 серій мультфільму «Ну, постривай!». Діти вранці подивилися 4 серії, а ввечері — ще 2 серії. Скільки серій залишилося подивитися дітям?

6. Яка із цих двох стрічок довша?

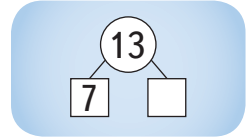
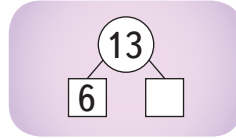
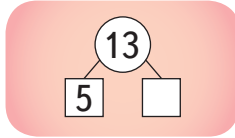
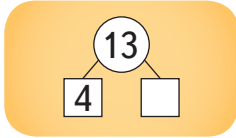
7. Накресли перший відрізок довжиною 4 см, другий відрізок — довжиною 7 см. Накресли третій відрізок, який дорівнює довжині першого і другого відрізків разом.

 8. Літера О вища, ніж літера Р. Літера Е нижча, ніж літера Р. Літера М — найвища. Розмісти літери від найвищої до найнижчої і прочитай слово.

Віднімання від числа 13

1. $13 - \square = 10$

2. Обчисли за зразком.

Зразок:

$$13 - 4 = 10 - 1 = 9$$

$$13 - 5 = \dots$$

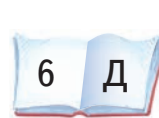
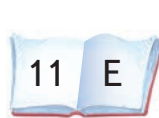
$13 - 6$

$13 - 8$

$13 - 7$

$13 - 9$

3. Обчисли вирази і знайди для кожного аркуша його літеру у книжці. Прочитай отримане слово і відшукай його пояснення у тлумачному словнику.

• $8 + 3$

• $13 - 8$

• $5 + 7$

• $11 - 5$

• $12 - 4$

• $7 + 8$

4. Склади й обчисли математичні вирази.

- 8 збільш на 3 десятки;
- знайди суму чисел 32 і 23;
- знайди різницю чисел 11 і 4;
- перший доданок — 46, другий доданок — 3, яка сума?
- зменшуване — 55, від'ємник — 20, яка різниця?
- 8 збільш на 3;
- 13 зменш на 7;
- 86 зменш на 51;

5. Івасик у бібліотеці оглянув 4 книги про черепах, а про динозаврів — на 5 книг більше.

Постав запитання так, щоб задача розв'язувалася:

- 1) однією дією;
- 2) двома діями. Склади дві прості задачі зі складеної.

6. Упродовж семестру Івасик прочитав 8 дитячих енциклопедій, а під час канікул — ще 4. Скільки енциклопедій прочитав Івасик?

7. У читальному залі Івасик прочитав 13 веселих історій: 5 з них — про козаків, а решту — про звірят. Скільки смішних історій про звірят прочитав Івасик у читальному залі?

 8. Куди треба перекласти один сірник у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $5 + 4 = 7$ 2) $8 + 5 = 6$

1235

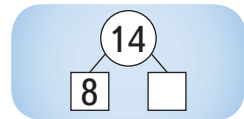
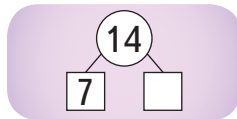
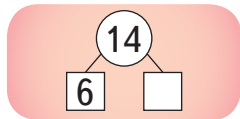
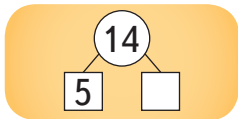
Урок 47

5432

Віднімання від числа 14

1. $14 - \square = 10$

Тема. Віднімання від 14 з переходом через десяток.
Задача на 2 дії, яка є комбінацією простих задач

101

2. Обчисли за зразком.

Зразок:
 $14 - 5 = 10 - 1 = 9$

$14 - 6 = \dots$

$14 - 7 = \dots$

$14 - 8$

$14 - 9$

3. Уранці Олег та Іринка роблять гімнастику.

1) Олег зробив 14 присідань, а Іринка — на 9 присідань менше. Скільки присідань зробили діти разом?

2)	Стрибки	Ліва нога	Права нога	Усього
	Олег	7	12	?
	Іринка	11	8	?

• На скільки стрибків більше зробив Олег на правій нозі, ніж на лівій?

• На скільки стрибків менше зробила Іринка на правій нозі, ніж на лівій?

• На скільки менше стрибків на лівій нозі зробив Олег, ніж Іринка?

• На скільки більше стрибків на правій нозі зробив Олег, ніж Іринка?

4. Пригадай назви компонентів дій \oplus і \ominus . Який компонент невідомий у кожній рівності? Знайди його.

$\square + 4 = 11$

$\square - 5 = 9$

$14 - \square = 6$

$8 + \square = 12$

$\square - 7 = 7$

$13 - \square = 4$

5. Обчисли ланцюжки виразів.

$9 + 2 = \square - 3 = \square + 4 = \square - 5 = \square + 6 = \square - 7 = 6$

$14 - 6 = \square + 7 = \square - 4 = \square + 22 = \square - 18 = 40$

6. Розумійко та Вивчайко грали в кеглі. Розумійко збив одразу 6 кеглів. Вивчайко — спочатку 3, а потім ще 5 кеглів. Скільки кеглів збили Розумійко і Вивчайко разом?

 7. На подвір'ї гралося 14 дітей. Хлопчиків було більше, ніж дівчаток, але менше ніж 10. Скільки могло бути хлопчиків і скільки дівчаток? Знайди 2 варіанти відповідей.

 8. Склади рівності за схемами.

$$\square + \square - \square = 5$$

$$\square - \square - \square = 2$$

$$\square - \square + \square = 4$$

235

Урок 48

542

Числові вирази з дужками

Вивчайко побачив запис: $8 - (3 + 2)$.

— Що це таке?

Розумійко пояснив:

— Це — **числовий вираз з дужками**.

Довідничок

Дія в дужках завжди виконується **першою**.

$$10 - (6 + 3) = 10 - 9 = \dots \quad 17 - (7 - 4) = 17 - 3 = \dots$$

1. Виконай обчислення.

$$49 - (8 - 5)$$

$$8 + (17 - 12)$$

$$34 - (3 + 7)$$

$$13 - (6 + 2)$$

$$72 - (5 + 7)$$

$$68 - (65 - 45)$$

2. Склади вирази за умовами та схемами. Обчисли їх.

Зразок:

Від 14 відняти суму чисел 3 і 6

Вираз: $14 - (3 + 6)$.

$$\square - (\square + \square)$$

$$14 - (3 + 6) = 5$$

• До 6 додати суму чисел 4 і 1

$$\square + (\square + \square)$$

• Від 12 відняти суму чисел 2 і 3

$$\square - (\square + \square)$$

• Від 11 відняти різницю чисел 10 і 3

$$\square - (\square - \square)$$

• До 5 додати різницю чисел 6 і 6

$$\square + (\square - \square)$$

3. Андрійко, Софійка і Петрик вірізали сніжинки.

1) Усього діти вірізали 13 сніжинок. З них 3 сніжинки приклеїли на двері, а 4 сніжинки — на вікно. Скільки сніжинок залишилося приклеїти?

1) $3 + 4 = \square$

2) $13 - \square = \square$

Доповни розв'язання задачі.

За діями можна скласти вираз: $13 - (3 + 4) = \square$.

2) Андрійко вірізав 6 сніжинок. Софійка вірізала 7 сніжинок і 2 з них уже приклеїла. Скільки сніжинок залишилося приклеїти обом дітям разом?

1) $7 - 2 = \square$

2) $6 + \square = \square$

Доповни розв'язання задачі.

За діями можна скласти вираз: $6 + (7 - 2) = \square$.

 4. Незнайко забув про дужки. Розстав, де потрібно, дужки так, щоб виправити помилки.

$$5 - 1 + 2 = 2$$

$$8 - 4 + 1 = 5$$

$$13 - 7 + 2 = 4$$

$$9 - 6 + 3 = 0$$

$$9 - 6 - 3 = 6$$

$$14 - 11 - 5 = 8$$

5. Уляна має 14 наліпок-сонечок, наліпок-зірочок — на 5 менше, ніж сонечок, а наліпок-сердечок — на 3 більше, ніж зірочок. Скільки наліпок-сердечок має Уляна?

 6. Куди треба перекласти один сірник у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $7 = 5 - 2$

2) $8 + 1 = 1$

1235

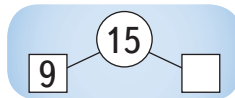
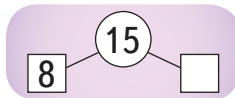
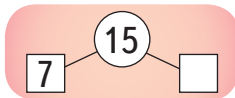
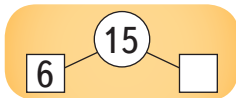
Урок 49

5432

Віднімання від числа 15

1. $15 - \square = 10$

2. Обчисли за зразком.

Зразок:

$$15 - 6 = 10 - 1 = 9$$

$$15 - 7 = \dots$$

$$15 - 8$$

$$15 - 9$$

3. Обчисли різниці. Зроби перевірку додаванням.

$$14 - 6$$

$$13 - 4$$

$$34 - 21$$

$$67 - 43$$

4. У чайник помістилося 15 склянок води. Після того, як мама використала трохи води, у чайнику залишилося 9 склянок води. Скільки склянок води використала мама?

5. Склади задачу, щоб дізнатись, скільки усього квітів стане у вазі.

1) $5 + 4 = \square$

2) $\square + 2 = \square$

Розв'яжи задачу іншим способом за планом:

1) Скільки жовтих троянд стане у вазі?

2) Скільки всього троянд стане у вазі?

6.

$$15 - 6 + 3$$

$$15 - (6 + 3)$$

$$7 + 12 - 8$$

$$7 + (12 - 8)$$

$$78 - 30 - 20$$

$$78 - (30 - 20)$$

7. 1) Три автомобілі припаркувалися один за одним у ряд. Червоний автомобіль зупинився позаду жовтого автомобіля, а жовтий — позаду синього. Який автомобіль стоїть попереду?

2) Чотири автомобілі припаркувалися один за одним в ряд. Білий автомобіль — перший у ряду. Зелений автомобіль припаркувався між жовтим і чорним автомобілями. Який автомобіль стоїть останнім, якщо чорний автомобіль припаркувався біля білого?

8. На морському березі грілося 15 черепашок. 4 маленькі і 3 великі черепашки пішли поплавати. Скільки черепашок залишилось грітись на березі? Розв'яжи задачу і склади вираз за схемою.

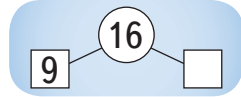
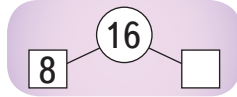
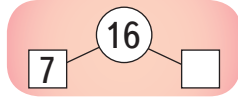
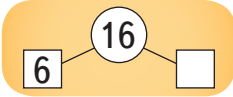
$$\square - (\square + \square) = \square$$

Віднімання від числа 16

1. $16 - \square = 10$

2. Знайди невідомий доданок і поясни хід розв'язання рівностей.

$\square + 7 = 16$

$8 + \square = 16$

$\square + 6 = 14$

$\square + 10 = 16$

$9 + \square = 16$

$9 + \square = 15$

3. Обчисли лише ті вирази, де порядок дій визначено правильно.

$$\overset{1}{9} + \overset{2}{3} - 6$$

$$\overset{1}{12} + (\overset{2}{8} - 1)$$

$$16 - (\overset{2}{4} + \overset{1}{5})$$

$$\overset{1}{25} - 10 - \overset{2}{8}$$

$$\overset{2}{32} + (\overset{1}{13} - 8)$$

$$\overset{2}{40} - 10 + \overset{1}{8}$$

4. За той час, як тато робить 12 кроків, син робить на 5 кроків більше, ніж тато, а мама — на 2 кроки менше, ніж син. Скільки кроків робить мама?

Тато — 12 кр.

Син — ?, на 5 кр. більше

Мама — ?, на 2 кр. менше

 5. Вимірюючи кроками довжину футбольного майданчика, Олег зробив 30 кроків, Андрій — 33 кроки, а Тарас — 40 кроків. Чий крок найдовший? Чий — найкоротший?

6. Данилко вишикував армію солдатиків. У першому ряду стоїть 8 солдатиків. У кожному наступному ряду на 3 солдатики більше, ніж у попередньому. Скільки солдатиків стоїть у другому ряду? А в третьому ряду?

 7. Галинка — диригент свого лялькового хору. У четвертому ряду у хорі стоїть 16 ляльок. У кожному попередньому ряду — на 4 ляльки менше, ніж у наступному. У якому ряду стоїть 12 ляльок? Скільки ляльок у другому ряду? А в першому ряду?

8. Перший відрізок має довжину 1 дм. Другий відрізок — на 4 см коротший, ніж перший відрізок. Третій відрізок — на 6 см довший, ніж другий відрізок. Дізнайся довжини другого і третього відрізків. Накресли усі відрізки.

 9. Куди треба перекласти один сірник у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $9 - 4 = 7$ 2) $5 + 4 = 2$

72
УРОК

Урок 51

УРОК

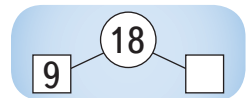
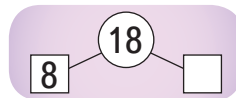
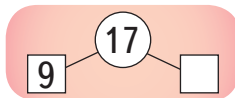
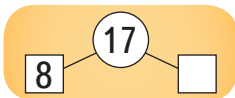

27

Віднімання від числа 17 і від числа 18

1. $17 - \square = 10$

$17 - \square = 10$

2. Підкресли в кожному стовпчику найбільшу різницю.

14-7		11-6		16-9		15-8
14-8		11-7		17-9		14-8
14-9		11-4		18-9		13-8

3. Склади задачі за короткими записами. Розв'яжи їх.

У табуні:

Було — 17 коней
Запрягли — ? коней
Залишилося
запрягти — 8 коней

У стаді:

Було — ? овечок
Постригли — 8 овечок
Залишилося
постригти — 8 овечок

4. Із овечої шерсті зробили 4 покривала, ковдр — на 5 більше, ніж покривал, а подушок — на 9 більше, ніж ковдр. Скільки подушок зробили з овечої шерсті?

5. $97 - 87 \bigcirc 11 - 2$ $8 + 5 \bigcirc 5 + 8$
 $40 + 36 \bigcirc 79 - 2$ $15 - 7 \bigcirc 14 - 6$

6. $6 \bigcirc 4 \bigcirc 2 = 4$ $16 \bigcirc 7 \bigcirc 8 = 1$ $8 \bigcirc (2 \bigcirc 6) = 0$
 $8 \bigcirc 2 \bigcirc 6 = 4$ $6 \bigcirc (4 \bigcirc 2) = 8$ $14 \bigcirc (9 \bigcirc 4) = 9$

7. Коваль викував 9 підков у понеділок і 9 підков у вівторок. Ними підкували двох коней. Скільки підков залишилося?

8. Юрко хоче накреслити відрізок, довжина якого дорівнює сумі довжин синього і червоного відрізків. Допоможи йому.

Ланцюжок простих задач на повторення

Сьогодні в лісі проходить вечірка. Запрошено всіх лісових комах.

1. Жук-олень організовує вечірку, йому допомагають 5 жуків-носорогів і 9 жуків-довгоносиків. Скільки всього жуків організовують вечірку?

2. Запрошено відомий хор «До-ре-мі-фа-сольки», у якому співає 16 цвіркунів, а цикад — на 13 більше. Скільки цикад співає у хорі?

3. Першими на лісову вечірку прилетіли 27 нічних метеликів і 42 світлячки. Скільки комах прилетіли на вечірку першими?

4. Наступним прибув оркестр. У ньому 11 павучків. 3 павучки грають на скрипках, а решта — на цимбалах. Скільки павучків грають на цимбалах?

5. На вечірці було 13 сонечок: кілька з них сиділи на ромашці і пили чай, а 9 сонечок літали над волошками. Скільки сонечок пили чай на ромашці?

6. Жовтий та білий метелики рахують крапочки на своїх крильцях. У жовтого метелика 8 крапочок, а в білого — 12. На скільки більше крапочок у білого метелика, ніж у жовтого?

7. Коники-стрибунці розважали гостей стрибками наввипередки. Після виступу 14 коників пострибали у справах, а 32 коники залишилися на вечірці. Скільки коників-стрибунців розважали гостей?

8. Лавки довкола майданчика для танців розставляли працюючі мурахи: чорних мурах — 14, а червоних — на 6 менше. Скільки червоних мурах трудилося на майданчику?

- 9. На вечірці також завітала сила-силенна жуків-довгоносиків. Їх було менше сотні, але більше, ніж 96. Усі вони прийшли парами. Скільки жуків-довгоносиків на вечірці?

1235

Урок 53

542

Ламана. Ланки ламаної. Довжина ламаної

Давай пригадаємо:

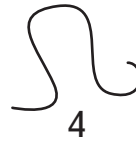
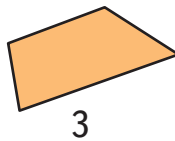
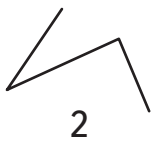
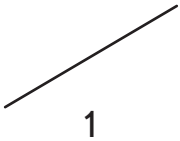
Геометрія — це донька цариці Математики.

Довідничок

Геометрія вивчає геометричні фігури та їх властивості.

1. Назви номери ліній, а потім — номери фігур.

Пригадай!

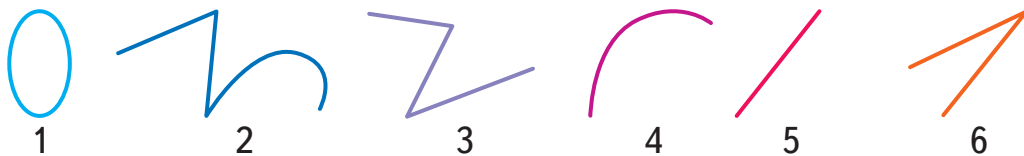
Ламана складається з відрізків.

Кінець одного відрізка є початком наступного.

Відрізки ламаної — це ланки.

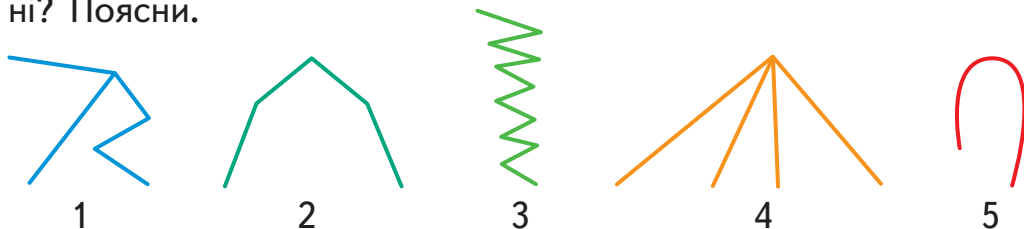
Кінці ланок ламаної — це вершини ламаної.

2. Назви номери ламаних ліній.

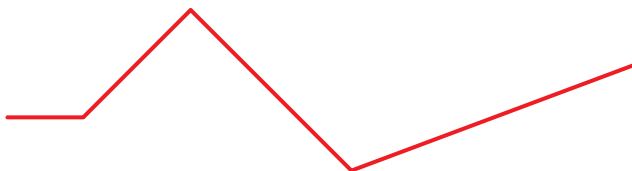

Перевір свій вибір: сума чисел-номерів дорівнює 9.

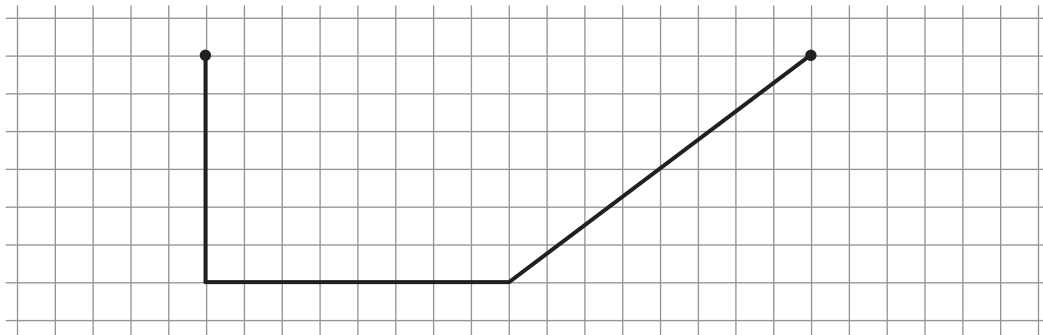
3. Розглянь лінії. Які з них можна назвати ламаними, а які — ні? Поясни.

4. Скільки ланок має ламана? На скільки сантиметрів кожна наступна ланка ламаної більша від попередньої?

5. Накресли в зошиті таку ж ламану.

Знайди довжину цієї ламаної: $\square + \square + \square = \square\square$ (см)

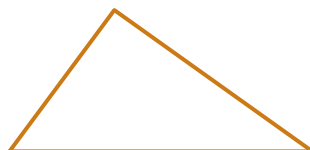
Довідничок

Щоб знайти довжину ламаної,
треба обчислити суму довжин усіх її ланок.

6. Порівняй ці ламані: яка з них замкнена, а яка — незамкнена? Скільки ланок і скільки вершин має кожна з них? Обчисли довжину кожної ламаної.

1

2

7. Виконай обчислення.

1) $11 \text{ см} - 7 \text{ см}$

3) $12 \text{ см} - 9 \text{ см}$

2) $13 \text{ см} - 8 \text{ см}$

4) $11 \text{ см} - 10 \text{ см}$

Результат першого виразу — це довжина першої ланки ламаної, результату другого — другої ланки, третього — третьої ланки, а четвертого — четвертої ланки ламаної. Накресли цю ламану й обчисли її довжину.

8. Жучок виповз із нірки й проповз 3 см. Потім повернув направо й проповз ще 3 см. Потім знову повернув направо й проповз 3 см. Вкінці ще раз повернув направо й проповз 3 см. Накресли шлях жучка. Де опинився жучок наприкінці своєї подорожі?

9. Довжина червоної ланки ламаної становить 6 дм. Зелена ланка — на 5 дм довша, ніж червона, а жовта ланка — на 2 дм коротша, ніж зелена.

- 1) Яка довжина жовтої ланки ламаної?
- 2) Яка довжина всієї ламаної?

7235

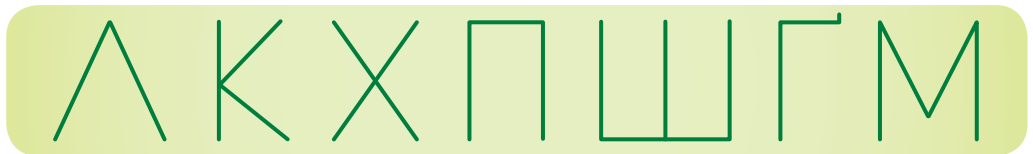

Урок 54

5327

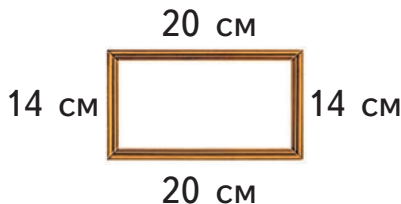
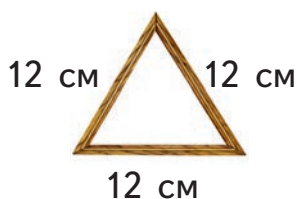
1. Які літери записані за допомогою ламаних ліній? Поясни свою думку.

2. Які цифри не записані за допомогою ламаних ліній? Поясни свою думку.

3. Івасик з дідусем зробили рамки різної форми з дерев'яної планки. Обчисли довжину дерев'яної планки для кожної рамки.

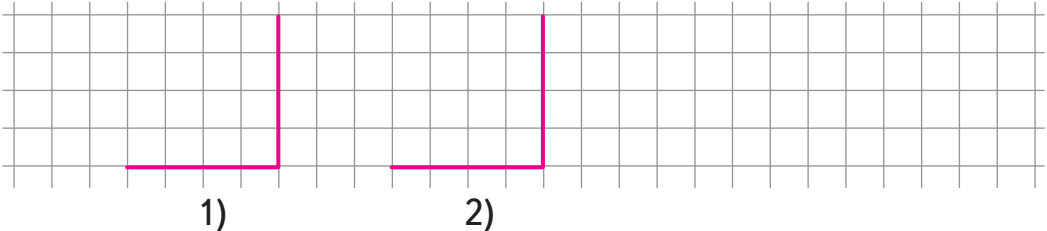
4. Накресли такий відрізок, щоб його довжина була більша, ніж 4 см, але менша, ніж 7 см. Скільки таких відрізків можна накреслити?

5. Накресли в зошиті такий відрізок.

Від червоної точки накресли відрізок довжиною 3 см, так щоб утворилася ламана. Яка довжина цієї ламаної? Вона менша чи більша, ніж 1 дм?

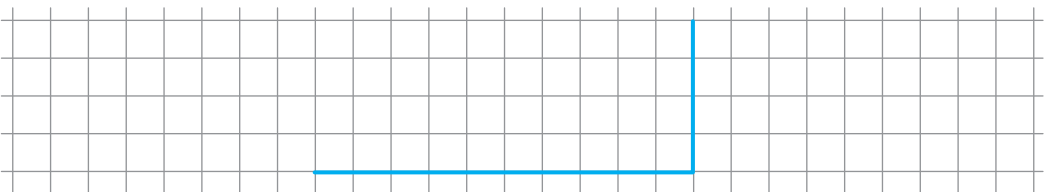
6. Накресли дві такі однакові ламані.

- Докресли на рисунку 1) ще одну ланку ламаної так, щоб ламана стала замкненою.
- Докресли на рисунку 2) ще одну ланку ламаної так, щоб ламана була незамкненою і мала довжину 1 дм.

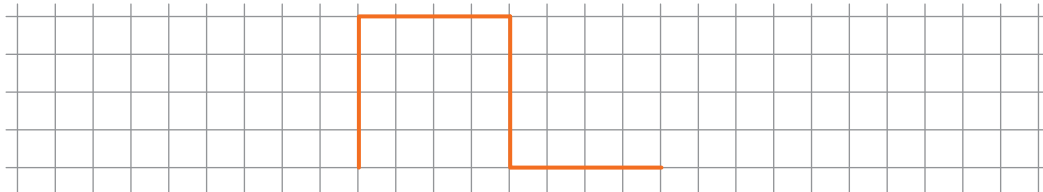
7. Накресли в зошиті таку ламану.

Знайди її довжину.

Накресли ще одну ланку цієї ламаної так, щоб довжина всієї ламаної дорівнювала 1 дм 1 см.

8. Добудуй дві ланки до ламаної так, щоб всі її ланки мали однакову довжину. Яка довжина такої ламаної?

9. Накресли ламану так, щоб довжина першої ланки дорівнювала 5 см, друга ланка була на 2 см довша від першої, а третя — на 4 см коротша від другої.

7235

Урок 55

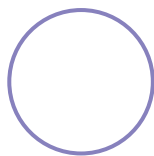

51327

1. Назви номери:

- незамкнених ламаних ліній;
- замкнених кривих ліній;
- незамкнених кривих ліній;
- замкнених ламаних ліній.

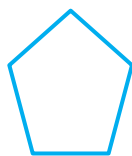
Які фігури утворили замкнені ламані лінії?

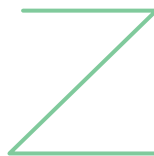
1

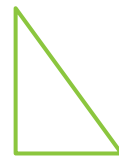
2

3

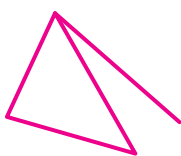
4

5

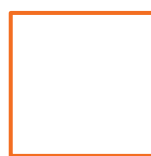
6

7

8

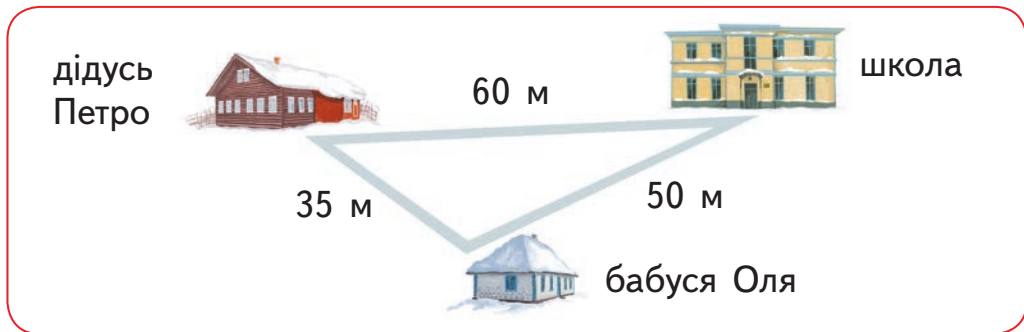
9

10

2. Діти ходили від хати до хати, співаючи колядки.

1) Розглянь малюнок. Прочитай і розв'яжи задачі.

Колядники вирушили зі школи спочатку до дідуса Петра, а далі — до бабусі Олі. Назад до школи вони повернулися коротшою дорогою. На скільки метрів дорога від школи до бабусі Олі була довшою, ніж дорога назад?

2) Дідусь Петро дав колядникам цукерки: 7 шоколадних цукерок, а карамельок — на 5 більше. Скільки всього цукерок дав дідусь Петро колядникам?

3) У бабусі Олі діти за коляду отримали 19 пампушок. З них: 8 пампушок з маком, стільки ж із варенням, а решту — з вишнею. Скільки пампушок із вишнею отримали діти за коляду в бабусі Олі?

4) На столі у бабусі Олі були кутя, борщ, голубці і ще 9 різних страв. Скільки усього страв було на столі у бабусі Олі?

5) Дідусь Петро зайшов за бабуся Олею й вони разом пішли до школи на різдвяний концерт. Скільки метрів пройшла бабуся Оля? А скільки дідусь Петро?

6) На концерті були присутні 57 дітей, а дорослих — на 17 менше. Скільки всього глядачів було на концерті?

7) У групі було 12 колядників: один був у костюмі зізвдаря, 4 — у костюмах ангелів, а решта — у костюмах пастушків. Скільки дітей було в костюмах пастушків?

Звіздар — 1
Ангели — 4
Пастушки — ?, решта } 12 кол.

3. Які знаки слід вставити, щоб отримати правильні рівності?

$12 \bigcirc 5 \bigcirc 32 = 39$

$18 \bigcirc (13 \bigcirc 4) = 9$

$44 \bigcirc 10 \bigcirc 22 = 32$

$51 \bigcirc (21 \bigcirc 20) = 10$

4. Накресли ламану, у якої перша ланка має довжину 3 см, друга ланка має таку ж довжину, що й перша, а третя ланка — на 2 см довша, ніж перша. Яка довжина такої ламаної?

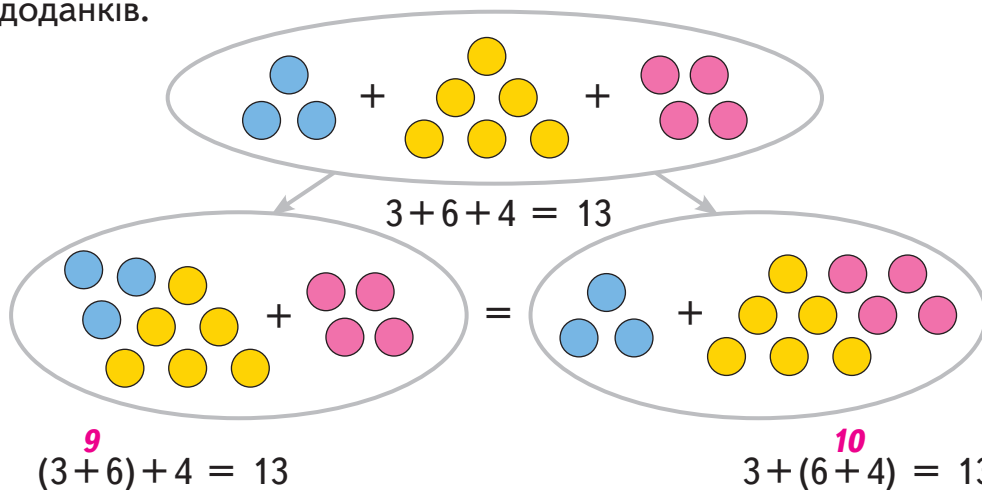
5. Я — непарне число, живу в п'ятому десятку. Число моїх одиниць більше, ніж 3, і менше, ніж 9, але воно не є п'ятіркою. Яке я число?

Сполучний закон додавання

1. Розглянь, як можна по-різному обчислювати суму трьох доданків.

Порівняй результати. Яким способом було зручніше додавати?

Довідничок

Сполучний закон додавання:
сума не змінюється від того, яким способом
сполучають доданки.

$$(3 + 6) + 4 = 3 + (6 + 4)$$

2. Додай зручним способом.

$$5 + 9 + 1$$

$$3 + 3 + 7$$

$$5 + 5 + 8$$

$$7 + 2 + 8$$

$$4 + 6 + 9$$

$$7 + 20 + 30$$

3. Обчисли вирази, використовуючи переставний та сполучний закони додавання.

Зразок

$$8 + 20 + 2 = 20 + 8 + 2 = 20 + (8 + 2) = 20 + 10 = 30$$

↑ за переставним законом

↑ за сполучним законом

$1 + 30 + 9$

$40 + 7 + 20$

$10 + 8 + 60$

$7 + 90 + 3$

4. Розв'яжи задачі, виконуючи обчислення найзручнішим способом.

• На Різдво до Львова завітали школярі з інших міст: 40 школярів — з Харкова, 30 школярів — із Запоріжжя і 6 школярів — з Донецька. Скільки всього школярів завітали до Львова на Різдво?

• Біля різдвяної ялинки в Києві зустрілися 6 львів'ян, 20 киян і 4 одеситів. Скільки людей із різних міст України зустрілися в Києві біля різдвяної ялинки?

5. Світланка з Херсона переписується з Настею з Луцька. Восени вона отримала від Насті 6 листів, узимку — 4 листи, навесні — на 3 листи менше, ніж восени і взимку разом. Скільки листів отримала Світланка навесні?

Восени — 6 лист. }
Взимку — 4 лист. } ←
Навесні — (?), на 3 лист. <

6. Склади задачу за початком і скороченим записом. Розв'яжи її.

Ламана складається з трьох ланок: синьої, жовтої та зеленої.

Синя — 8 дм }
Жовта — 5 дм } ←
Зелена — (?), на 2 дм >

7. Обчисли довжину кожної ламаної.

- Що спільного мають перша і третя ламані?
- Що спільного мають друга і третя ламані? Назви дві спільні ознаки.

1

2

3

- Котрі з них мають таку ж довжину, що й червоний відрізок?

- 8. Знайди найзручніший спосіб додавання чисел у ланцюжку.

$$1+2+3+4+5+6+7+8+9$$

7235

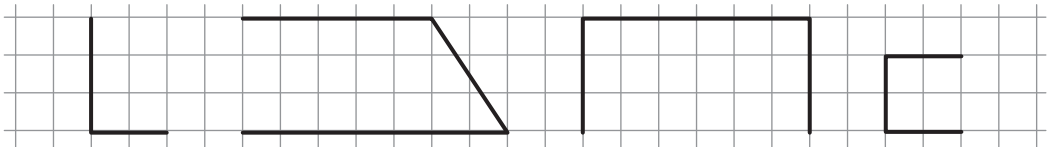
Урок 57

5432

Многокутник. Периметр многокутника

1. Накресли такі ламані.

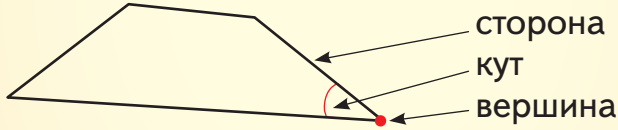

«Замкні» кожну ламану ще однією ланкою. Які фігури утворилися?

Довідничок

Многокутник — це замкнена ламана.
 Многокутники мають сторони, кути, вершини.

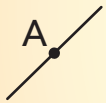

2. Назви многокутники. Скільки в кожного з них вершин?

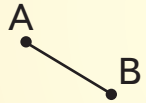

Довідничок

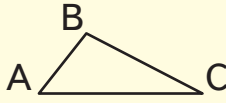
Вершини многокутників — це точки. Точки позначають за допомогою великих букв латинського алфавіту.

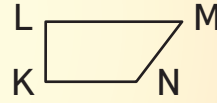
точка A

відрізок AB

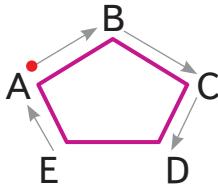
трикутник ABC

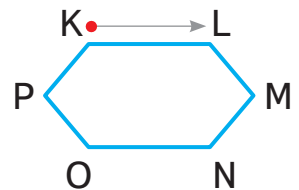
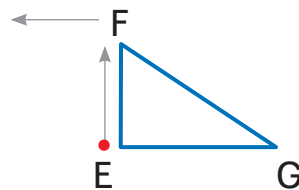
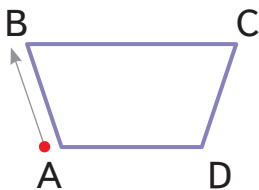
чотирикутник KLMN

3. Розглянь зразок. Прочитай назви многокутників і назви їхні сторони.

Зразок:

П'ятикутник ABCDE
 має сторони AB, BC,
 CD, DE і EA.

4. Соломійка оздоблює рамку сріблястою стрічкою. Скільки сантиметрів сріблястої стрічки потрібно Соломійці для оздоблення рамки?

Дій за правилами:

- 1) Виміряй довжини всіх сторін рамки.
- 2) Запиши суму цих довжин. Обчисли її. Сума довжин сторін вказує, скільки сантиметрів сріблястої стрічки потрібно для всієї рамки.

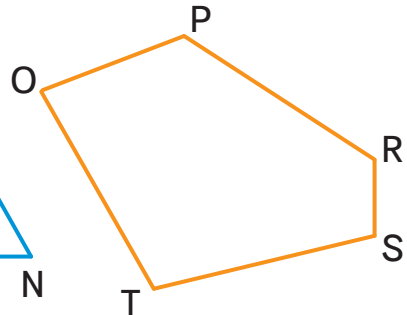
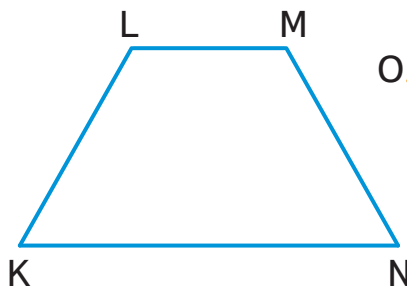
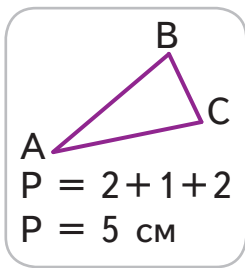

Довідничок

Сума довжин сторін многокутника називається периметром многокутника.

Периметр позначають латинською літерою P .

5. Прочитай назви многокутників. Розглянь, як обчислили периметр трикутника ABC . Обчисли периметри інших фігур.

6. Максим зігнув дротик у формі трикутника. Одна його сторона має довжину 7 см, друга — 6 см, третя — 5 см. Знайди периметр трикутника. Яку довжину мав дротик перед згинанням?

7.

$$16 - 9 + 7$$

$$16 - (9 + 7)$$

$$6 + 9 - 8$$

$$6 + (9 - 8)$$

$$4 + 8 + 5$$

$$4 + (8 + 5)$$

8. Знайди периметр чотирикутника, дві сторони якого мають по 5 см кожна, а дві інші — по 3 см кожна.

9. Візьми 5 сірників і склади з них два трикутники.

7235

Урок 58

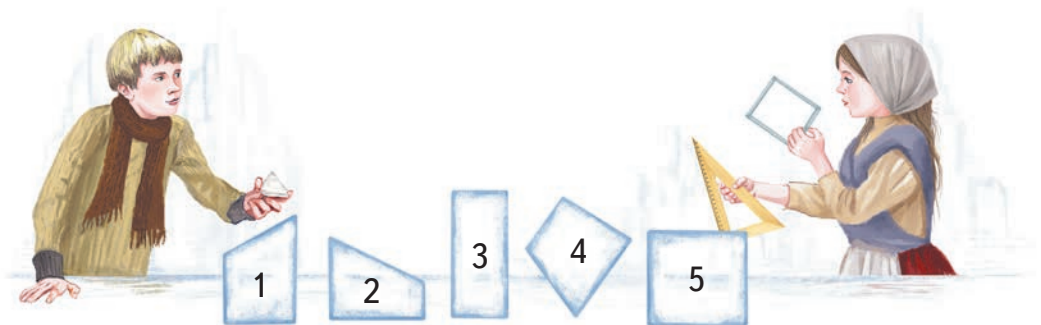
54327

Прямокутник. Периметр прямокутника

Снігова Королева пообіцяла відпустити Кая, якщо він розв'яже всі її завдання. Допоможи йому разом з Гердою розв'язати ці завдання.

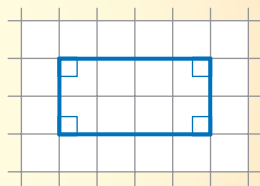
1. Знайди чотирикутні крижинки, у яких усі кути прямі. Назви їх номери.

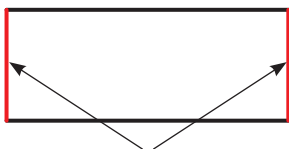

Довідничок

Чотирикутник, у якого всі кути прямі, називається прямокутником.

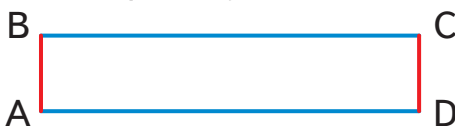
- Склади із 6 лічильних паличок прямокутник. Склади з 8 паличок прямокутник двома способами.
- Герда показує Каю протилежні сторони прямокутника.

1) Протилежними сторонами прямокутника ABCD є:

AB і ... ;

AD і

2) Виміряй протилежні сторони прямокутника ABCD.

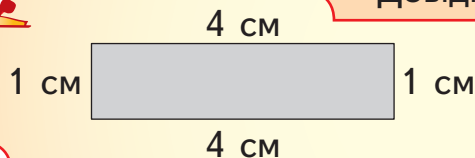
Довідничок

Протилежні сторони прямокутника рівні.

- Сірий прямокутник має сторони довжиною 4 см і 1 см та периметр – 10 см. Прочитай у довідничку, як знайшли периметр прямокутника.

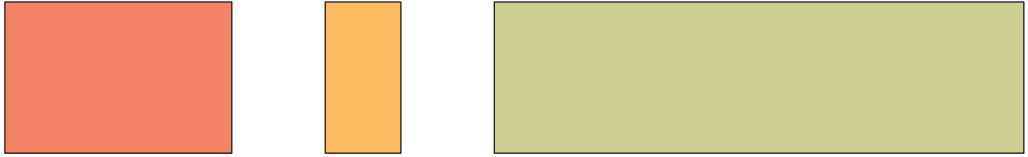
Довідничок

$$P = 1 + 4 + 1 + 4$$

$$P = 10 \text{ (см)}$$

5. Виміряй довжини сторін прямокутників. Обчисли їх периметри.

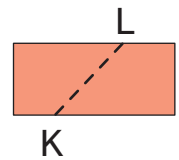
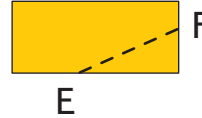
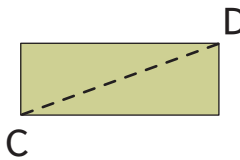
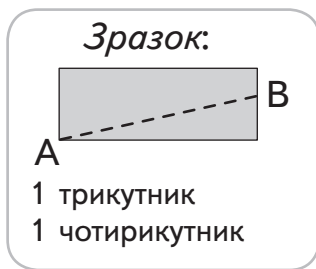

6. Побудуй прямокутник зі сторонами 5 см і 3 см. Познач його вершини. Обчисли периметр прямокутника за підказкою Герди:

- 1) Накресли відрізок довжиною 5 см.
- 2) Прикладі до нього косинець з прямим кутом.
- 3) Накресли відрізок довжиною 3 см.
- 4) ...

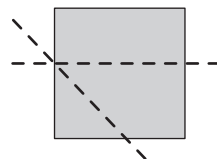
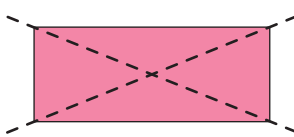
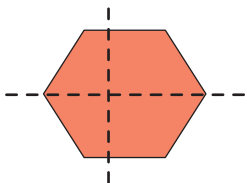
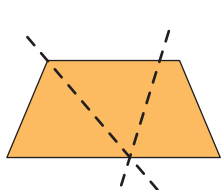
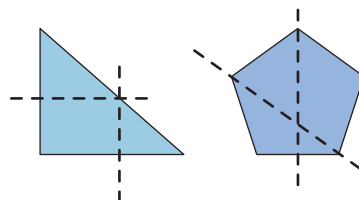
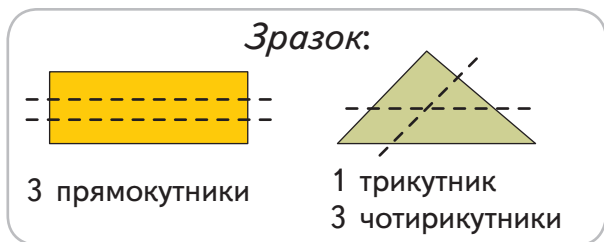
7. Які дві фігури утворяться в кожному випадку, якщо паперовий прямокутник розрізати ножицями по прямій лінії, що сполучає дві задані точки?

8. Знайди прямокутник з найбільшим периметром.

- 9.** Назви фігури, які утворяться після розрізання паперових фігур по двох прямих лініях.

- 10.** Кожний прямокутник можна розділити прямою лінією на дві рівні частини. Покажи на чернетці 4 різні способи.

1235

Урок 59

5432

Квадрат. Периметр квадрата

- 1.** Назви номери фігур, у яких усі кути прямі. Пригадай назву цих фігур.

1

2

3

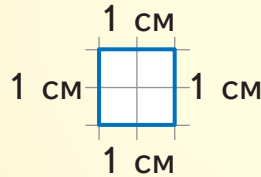
4

Виміряй сторони кожного прямокутника. Чим відрізняється останній прямокутник від перших двох?

Довідничок

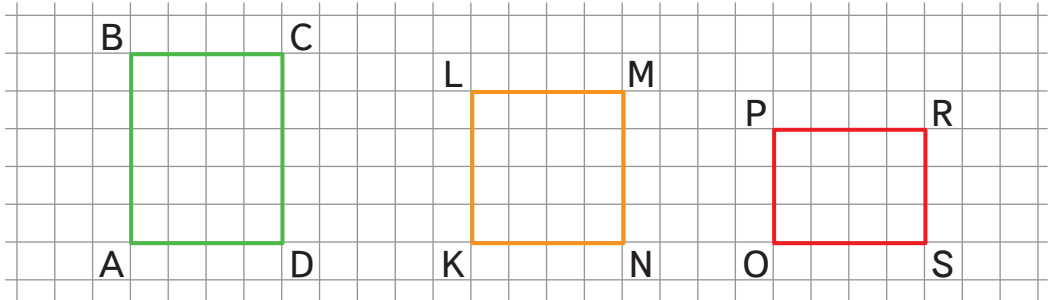
Прямокутник, у якого всі сторони рівні, називається квадратом.

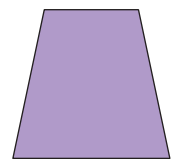
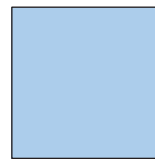
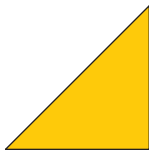
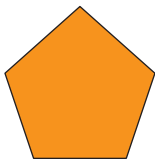
$$P = 1 + 1 + 1 + 1$$

$$P = 4 \text{ (см)}$$

2. Вибери серед фігур квадрат і побудуй його в зошиті. Яка довжина сторони квадрата? Який його периметр?

3. 1) Усі мої кути — прямі. Але я не зелений. Яка я фігура?

2) Чи правда, що квадрат і прямокутник, які є на рисунку, мають однакові периметри?

4. Які 2 сірники треба забрати, щоб:

1) залишився 1 прямокутник?

2) залишилося 2 квадрати?

 5. 1) Що спільного у прямокутника і квадрата? А що відмінного?

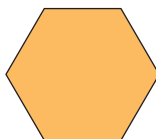
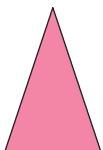
2) Прямокутник сказав: «Я — квадрат». Квадрат відповів: «А я — прямокутник». Хто з них правий? Поясни.

3) Чи кожний квадрат є прямокутником? Чи кожний прямокутник є квадратом?

6. Накреси квадрат, сторона якого на 2 см довша, ніж сторона цього квадрата. Знайди периметр нового квадрата.

7. Знайди для кожної фігури відповідний запис для обчислення її периметра.

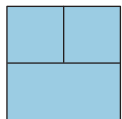
$$P = 2 + 2 + 1$$

$$P = 1 + 1 + 1 + 1$$

$$P = 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1$$

$$P = 1 + 2 + 1 + 2$$

8. Як називаються фігури, розфарбовані у голубий колір? Зелений колір? Жовтий колір? Оранжевий колір? Назви номери тих фігур, які поділені на рівні частини.

1

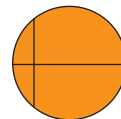
2

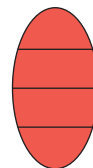
3

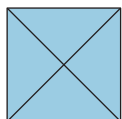
4

5

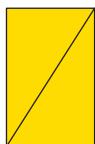
6

7

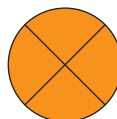
8

9

10

11

12

 9. Розділи квадрат на 4 рівні частини трьома різними способами. Використай чернетку.

Додавання виду $27 + 3$

1. Назви 6 пар чисел, які в сумі дають число 10.
2. Виконай обчислення за зразком.

Зразок

$$\begin{array}{r} 27 + 3 = \square \\ \swarrow \searrow \\ 20 \quad 7 \end{array}$$

$$20 + (7 + 3) = 30$$

$$\begin{array}{r} 98 + 2 = \square \\ \swarrow \searrow \\ 90 \quad 8 \end{array}$$

$$90 + (\dots + \dots) = \dots$$

$16 + 4$

$35 + 5$

$73 + 7$

$91 + 9$

3. За каменем ховалися раки. Спочатку з-за каменя виповзли 9 раків, потім — ще 3 раки. За каменем залишилося 8 раків. Скільки раків ховалося за каменем спочатку?

Ховалося — (?)

Виповзло — 9 раків і 3 раки

Залишилося — 8 раків

4. Біля берега стояли катери і яхти. Після того, як 14 катерів і 6 яхт відпливли, коло берега залишилося 12 катерів. Скільки катерів і яхт стояло біля берега спочатку?

5. Я — двоцифрове парне число. Мене немає ні в крузі, ні в квадраті. Знайди мене.

6

8

26

35

74

47

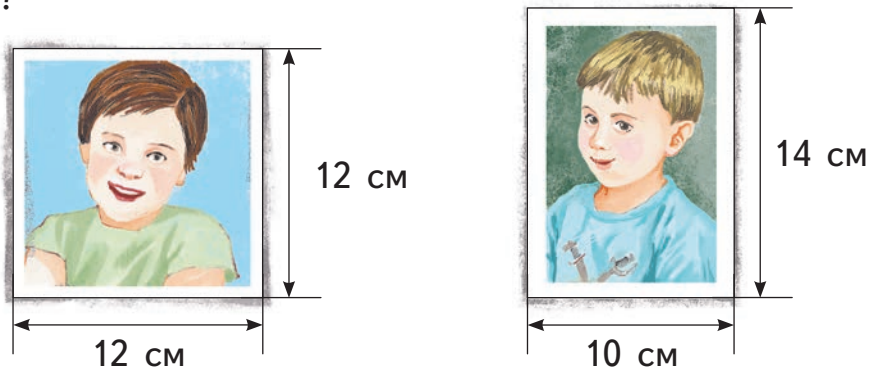
50

6. Доповни таблицю.

Зменшуване					19	14	50	67
Від'ємник	9	13	44	8				
Різниця	9	7	6	62	10	6	0	60

7. 1) Фотографія Олега — квадратної форми, а Романа — прямокутної форми. На якій фотографії є Олег? А на якій — Роман?

2) Обчисли периметри рамок з фотографіями. Який периметр більший?

1235

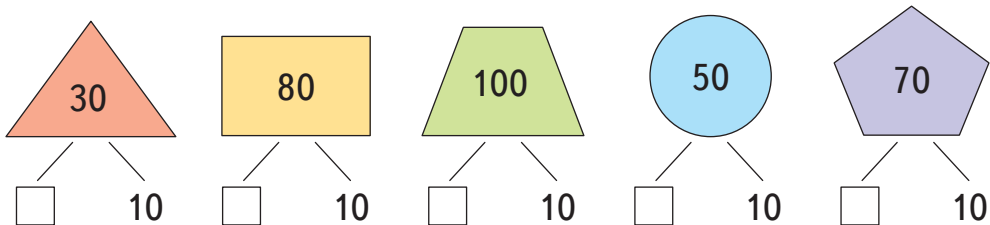
Урок 61

5432

Віднімання виду 40–3

1. Що спільного мають числа у фігурах? Назви числа у «віконцях».

2. Запиши такі двоцифрові числа, щоб їх сума і різниця закінчувались однією і тією ж цифрою.

3. Виконай обчислення за зразком.

Зразок

$$\begin{array}{r} 40 - 3 = \square \\ 30 \quad 10 \end{array}$$

$$30 + (10 - 3) = 37$$

$$\begin{array}{r} 60 - 4 = \square \\ 50 \quad 10 \end{array}$$

$$50 + (\dots - \dots) = \dots$$

$$50 - 6$$

$$30 - 9$$

$$100 - 8$$

$$70 - 2$$

$$60 - 7$$

$$80 - 5$$

4. Три вчительки, які вчать 2-А, 2-Б і 2-В класи, мають прізвища: Доброта, Радість і Злагода. Прізвища вчителів 2-А та 2-Б закінчуються на однакову літеру. Доброта вчить не 2-А. Хто вчить 2-А клас? 2-Б клас? 2-В клас?

5. 2-А клас зі своєю вчителькою ліпили сніговиків. У понеділок вони зліпили 11 сніговиків, у вівторок — ще 9 сніговиків. У середу 4 сніговики розпалися. Скільки сніговиків залишилося?

6. 2-Б клас зі своєю вчителькою робили ковзанку. Хлопці принесли 9 відер води, дівчата — на 3 відра води менше, ніж хлопці, а їхня вчителька — стільки, скільки хлопці й дівчата разом. Скільки відер води принесла вчителька для ковзанки?

Хл. — 9 в. ← }
 Д. — (?), на 3 в. < — }
 Вч. — (? в. —)

7. 2-В клас з учителькою збудували снігову фортецю прямокутної форми. Більша сторона має довжину 4 м, а менша сторона — 3 м. Який периметр снігової фортеці?

8. Котрі з фігур можна скласти, використовуючи лише прямокутники?

9. Доповни числами та знаками дій.

$50 \bigcirc \square = 6$

$9 \bigcirc \square = 99$

$30 \bigcirc \square = 3$

$38 \bigcirc \square = 30$

$40 \bigcirc \square = 40$

$60 \bigcirc \square = 8$

1235

Урок 62

УРОК

5432

Віднімання виду 50 – 24

1. Обчисли кругові вирази і знайди зайвий.

$50 - 30$
 $10 + 60$

$70 - 40$
 $40 + 10$

$20 - 10$
 $80 + 10$

$30 + 50$
 $90 - 40$

Тема. Послідовне віднімання виду 50 – 24. Розв'язування задач на збільшення (зменшення) числа на кілька одиниць

135

2. $40 - 1$ $40 - 4$ $60 - 1$ $60 - 6$ $90 - 1$ $90 - 9$

3. Виконай обчислення за зразком.

Зразок

$50 - 24 = \square$

 $(50 - 20) - 4 = 26$

$60 - 57 = \square$

 $(60 - \dots) - \dots = \dots$

$40 - 18$	$20 - 14$	$100 - 12$
$70 - 39$	$80 - 72$	$100 - 45$

4. Визнач дію для кожного запитання.

На скільки більше?

Скільки всього?

На скільки менше?

На 5 менше

На 5 більше

5. Діти влаштували змагання — хто більше разів влучить сніжками в ціль. Команда «Живчики» влучила 30 разів. Команда «Сміливці» — на 11 разів менше, ніж «Живчики». А команда «Завзяті» — влучила на 5 разів більше, ніж «Живчики». Скільки разів влучили в ціль «Сміливці» та скільки — «Завзяті»? Хто переміг?

«Ж.» — \square сн. ←

«См.» — $(?)$, на \square сн. <

«З.» — $(?)$, на \square сн. >

6. Доповни задачу числами з карток і розв'яжи її.

На лижах каталися дітей, на санках — на дітей більше, ніж на лижах, а на ковзанах — на дітей менше, ніж на лижах. Скільки дітей каталося на санках і скільки на ковзанах?

7. Марко з'їхав на санках 40 разів. Юстинка — на 14 разів менше, ніж Марко. А Віктор з'їхав на санках стільки разів, скільки Марко та Юстинка разом. Скільки разів з'їхав Віктор на санках?

8. Я — число. Сусіднє зліва число на 5 більше, ніж 12.

- Яке число стоїть зліва від мене? А яке я число?
- Сусіднє справа число сказало: «Я на 2 менше, ніж 20». Чи правду воно сказало?

9. Периметр трикутника становить 9 см. Одна зі сторін має довжину 1 см. Підбери довжини інших сторін трикутника, якщо вони однакові.

Урок 63

Додавання виду $37+8$

1. Прочитай спочатку вирази з результатом 11, а потім — з результатом 13.

$8+5$

$4+7$

$6+5$

$9+4$

$2+9$

$7+6$

2. Розглянь Зразок 1. Доповни Зразок 2. Обчисли вирази за зразком.

Зразок 1

Перший спосіб

$$\begin{array}{r} 37+8 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 3 \quad 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 40 \\ (37+3)+5 = 45 \end{array}$$

Другий спосіб

$$\begin{array}{r} 37+8 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 30 \quad 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 15 \\ 30+(7+8) = 45 \end{array}$$

Третій спосіб

$$\begin{array}{r} 37+8 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 10 \quad 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 47 \\ (37+10)-2 = 45 \end{array}$$

Зразок 2

Перший спосіб

$$\begin{array}{r} 44+7 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 6 \quad 1 \end{array}$$

$$(44+\dots)+\dots = \dots$$

Другий спосіб

$$\begin{array}{r} 44+7 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 40 \quad 4 \end{array}$$

$$\dots+(4+7) = \dots$$

Третій спосіб

$$\begin{array}{r} 44+7 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 10 \quad 3 \end{array}$$

$$(\dots+\dots)-3 = \dots$$

$$19+6$$

$$56+6$$

$$75+7$$

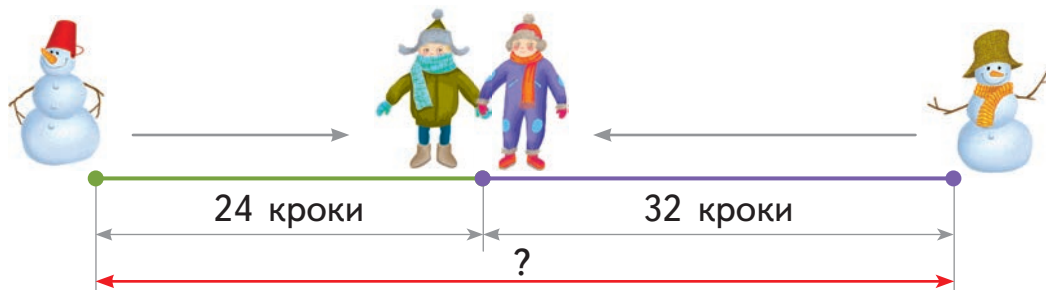
$$28+3$$

$$89+4$$

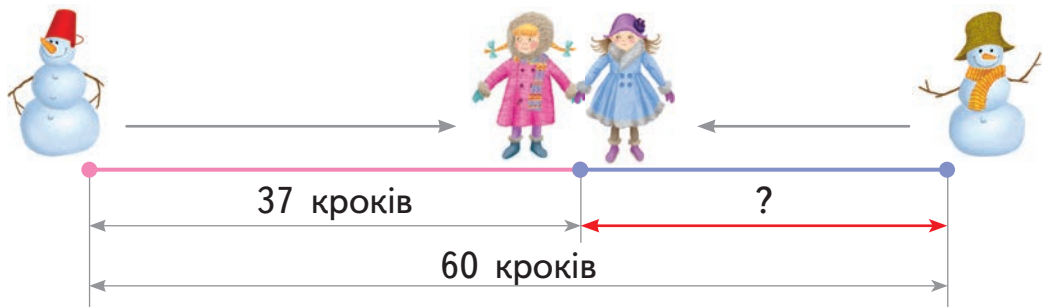
$$63+9$$

3. Діти міряли своїми кроками відстань між сніговиками.

1) Максим пройшов до зустрічі 24 кроки, а Володя – 32 кроки. Скільки всього кроків зробили діти між сніговиками, якщо кроки в дітей однакові?

- 2) Ігор до зустрічі зробив 25 кроків, а Надійка — на 7 кроків більше. Скільки кроків до зустрічі зробила Надійка? Скільки кроків між сніговиками, якщо кроки в дітей однакові?
- 3) Дівчатам відомо, що відстань між сніговиками становить 60 їхніх кроків. Кроки в дівчат — однакові. Христина зробила 37 кроків до зустрічі. Скільки кроків до зустрічі зробила Юля?

4. Прочитай задачу.

Від воріт до школи — 60 м. Двірник розчистив від снігу 45 м доріжки. Хлопці взялися допомагати й розчистили ще 6 м доріжки. Скільки метрів доріжки залишилося розчистити від снігу?

Розглянь схеми розв'язування задачі двома способами. Запиши дії з поясненнями.

Перший спосіб

$$1) \text{ } \square + \square = \square \text{ (м)}$$

$$2) 60 - \square = \square \text{ (м)}$$

Другий спосіб

$$1) 60 - \square = \square \text{ (м)}$$

$$2) \square - \square = \square \text{ (м)}$$

5. Із трьох відрізків вибери той, довжина якого дорівнює периметру трикутника.

6. $25 + 5 = \square$ $\square + 99 = \square$ $\square - 21 = \square$ $\square - 30 = \square$ $\square - 7 = \square$ $\square + 9 = \square$

кругле число

7. Коли вдома був ремонт, Славко потрапив лівою ногою в зелену фарбу, а правою — у синю. На підлозі кімнати залишилося 5 синіх відбитків ступні і 4 зелені відбитки. Скільки кроків зробив хлопчик по кімнаті?

235

Урок 64

5432

Віднімання виду $32 - 7$

1.

Зменш	30	40	50	60	70	80	90
	на 3	на 6	на 5	на 8	на 4	на 2	на 7

2. У дядька Івана 16 білих голубів, сірих — на 6 голубів більше, а плямистих — стільки, скільки білих і сірих голубів разом. Скільки плямистих голубів у дядька Івана?

3. Розглянь Зразок 1. Доповни Зразок 2. Обчисли вирази за зразком.

Зразок 1		
<p>Перший спосіб</p> $\begin{array}{r} 32 - 7 = \square \\ \begin{array}{r} \diagdown \quad \diagup \\ 2 \quad 5 \end{array} \end{array}$ <p style="text-align: center; color: red; font-weight: bold;">30</p> $(32 - 2) - 5 = 25$	<p>Другий спосіб</p> $\begin{array}{r} 32 - 7 = \square \\ \begin{array}{r} \diagdown \quad \diagup \\ 20 \quad 12 \end{array} \end{array}$ <p style="text-align: center; color: red; font-weight: bold;">5</p> $20 + (12 - 7) = 25$	<p>Третій спосіб</p> $\begin{array}{r} 32 - 7 = \square \\ \begin{array}{r} \diagdown \quad \diagup \\ 10 \quad 3 \end{array} \end{array}$ <p style="text-align: center; color: red; font-weight: bold;">22</p> $(32 - 10) + 3 = 25$

Зразок 2		
<p>Перший спосіб</p> $\begin{array}{r} 53 - 8 = \square \\ \begin{array}{r} \diagdown \quad \diagup \\ 3 \quad 5 \end{array} \end{array}$ <p>$(53 - \dots) - \dots = \dots$</p>	<p>Другий спосіб</p> $\begin{array}{r} 53 - 8 = \square \\ \begin{array}{r} \diagdown \quad \diagup \\ 40 \quad 13 \end{array} \end{array}$ <p>$40 + (\dots - \dots) = \dots$</p>	<p>Третій спосіб</p> $\begin{array}{r} 53 - 8 = \square \\ \begin{array}{r} \diagdown \quad \diagup \\ 10 \quad 2 \end{array} \end{array}$ <p>$(53 - \dots) + \dots = \dots$</p>

42 - 8

84 - 6

75 - 7

61 - 5

96 - 8

27 - 9

4. Щоб прив'язати годівницю, татові потрібно 60 см шнурка. Від шнурка довжиною 1 м тато відрізав 30 см, а потім ще 10 см. Чи достатньо шнурка, який залишився, щоб прив'язати годівницю?

 5. Я — непарне двоцифрове число. Мої цифри різні й вони більші ніж 4, але менші ніж 7. Назви мене.

6. Діти взимку спостерігали за шишкарями.

1) Під ялинкою шишкарі залишили 21 порожню шишку. Під сосною — на 5 порожніх шишок менше, ніж під ялинкою. Під смерекою — на 7 порожніх шишок менше, ніж під сосною. Скільки порожніх шишок залишили шишкарі під смерекою?

2) Шишкарі висиджують пташенят узимку. В одному гнізді було 6 яєць, у другому — 5 яєць, а в третьому — на 7 яєць менше, ніж у перших двох гніздах разом. Скільки яєць було у третьому гнізді?

3) Шишкарі — гостинні птахи. За день у їхній «їдальні» поїло 23 горобці, а снігурів — на 9 менше. Скільки всього птахів поїли в «їдальні» шишкарів за день?

Схема розв'язання задачі:

$$\begin{aligned} 1) & \square - \square = \square \text{ (снігурів)} \\ 2) & \square + \square = \square \text{ (птахів)} \end{aligned}$$

За діями задачі можна скласти вираз. Ось його схема:

$$\square + (\square - \square) = \square$$

Склади за схемою вираз до задачі.

7. Потренуйся з двох виразів на одну дію скласти вираз на дві дії.

$$\begin{aligned} 1) & 4 + 3 = 7 \\ 2) & 7 - 2 = 5 \end{aligned}$$

$$\square + \square - \square = 5$$

$$\begin{aligned} 1) & 2 + 1 = 3 \\ 2) & 10 - 3 = 7 \end{aligned}$$

$$\square - (\square + \square) = 7$$

$$\begin{aligned} 1) & 9 - 2 = 7 \\ 2) & 7 - 3 = 4 \end{aligned}$$

$$\square - \square - \square = 4$$

1. На скільки кілограмів червоних яблук більше, ніж жовтих? На скільки кілограмів жовтих яблук менше, ніж червоних?

2. На скільки сантиметрів червоний відрізок довший, ніж сірий? На скільки сантиметрів сірий відрізок коротший, ніж червоний?

3. Дай відповіді на запитання. Порівняй результати зліва й справа у кожному рядку.

На скільки більше?

30, ніж 7

60, ніж 25

41, ніж 9

На скільки менше?

7, ніж 30

25, ніж 60

9, ніж 41

4. До годівниці прилетіли 4 чубаті синички, стільки ж блакитних синичок і 13 горобців. Скільки всього синичок прилетіло до годівниці? На скільки більше горобців, ніж синичок прилетіло до годівниці?

Чубатих — 4 с.
Блакитних — 4 с. } на (?) більше
Горобців — 13

Склади за схемою вираз до задачі:

$$\square \overset{2)}{-} (\square \overset{1)}{+} \square) = \square$$

Тема. Дія віднімання для відповіді на запитання «на скільки більше..?» і «на скільки менше..?» Складання за схемою виразу до задачі

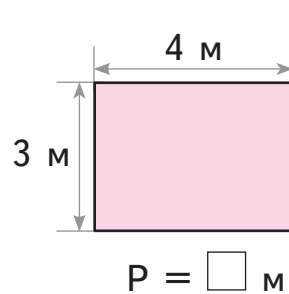
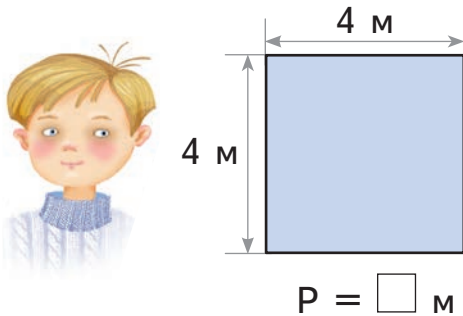
5. Під дахом грілося 20 пташок. У кущах грілося 9 пташок, а потім до них прилетіло ще 2 пташки. На скільки менше пташок грілося в кущах, ніж під дахом?

Поясни, що дізнаємося, обчисливши вирази:

$$9 + 2$$

$$20 - (9 + 2)$$

6. Допоможи дітям обчислити периметри їхніх кімнат. Чия кімната має більший периметр? На скільки метрів більший?

7. Які цифри «сховалися» під фігурами?

1) $\blacksquare 2 + 4 = 16$

3) $\bullet 4 - 10 = 24$

5) $54 - \blacksquare 3 = 31$

2) $2 \blacktriangle + 3 = 27$

4) $4 \blacklozenge - 16 = 31$

6) $89 - 2 \blacklozenge = 64$

235

Уроки 66–67

5432

Казкові історії. День морського футболу

Грає команда восьминогів проти команди морських зірок. Риба судак — суддя.

1. У команді восьминогів — 10 гравців. У команді морських зірок — на 6 гравців більше, тому що вони мають лише по 5 ніг. Скільки гравців грають в обох командах разом? Яка умова виявилася зайвою?

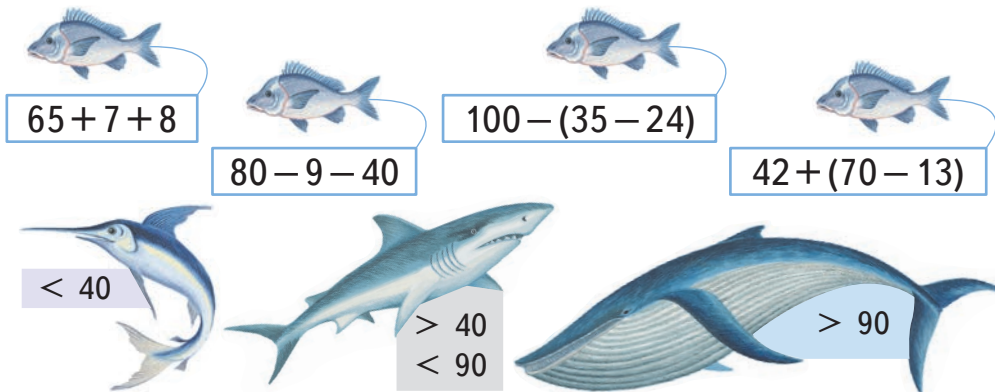
2. Футбольне поле обгородили мушлями. Їх складали за певним правилом. Які дві мушлі треба покласти у кінці кожного ряду, щоб не порушити правила?

3. Каракатиця продавала квитки. У четвер вона продала 60 квитків. У п'ятницю — на 15 квитків менше, ніж у четвер. У суботу — на 10 квитків більше, ніж у п'ятницю. Скільки квитків каракатиця продала в суботу?

4. Риба-меч, акула та кит працюють в охороні на різних входах стадіону. Через який вхід повинна пропливти кожна рибка, щоб потрапити на футбол?

Глядачів прийшло так багато, що годі полічити.
Вони розмістилися по рядах.

1 ряд

5. Тут примостились маленькі морські жителі: 20 креветок, а устриць — на 15 більше, ніж креветок. Біля них — ще 8 морських коників. На скільки більше устриць, ніж морських коників, у першому ряду?

2 ряд

6. Другий ряд займають маленькі морські риби: 10 рибок-метеликів, 40 рибок-корів, а рибок-ангелів — стільки, скільки рибок-метеликів і рибок-корів разом. Скільки всього морських рибок у другому ряду?

3 ряд

7. У цьому ряду було 18 рибок-клоунів, риб-хірургів — на 9 менше, ніж рибок-клоунів, а риб-кажанів — стільки, скільки рибок-клоунів і риб-хірургів разом. Скільки риб-кажанів було у третьому ряду?

4 ряд

8. Тут за грою спостерігають 17 фіолетових риб-скорпіонів, 13 рожевих риб-скорпіонів, а камбали — на 9 менше, ніж усіх риб-скорпіонів разом. Скільки камбали спостерігає за грою?

5 ряд

9. П'ятий ряд займають 50 риб-їжаків, а крабів — на 14 менше. Скільки всього риб-їжаків та крабів у п'ятому ряду?

6 ряд

10. У шостому ряду футбол дивляться 9 кальмарів, 17 медуз і кілька скатів. Скільки скатів дивляться футбол, якщо всього у ряду 30 глядачів?

11. Цікаво, що:

кальмар має п'ять пар щупалець

медуза морська оса має 24 ока

Граючись, кальмар кожним своїм щупальцем закрив одне око медузи. Скільки очей медузи залишились незачкритими?

Відгадай,
хто це!

7 ряд

12. Останній ряд залишили для великих тварин: дельфінів, черепах та тюленів. Черепах було менше, ніж дельфінів, але більше, ніж тюленів. Скільки було окремо черепах, дельфінів та тюленів, якщо кількість тварин була різною, а всього їх було 7?

13. Глядачі вже заповнили 7 рядів стадіону, а згодом — ще 5 рядів. Залишилось заповнити 9 рядів. Скільки всього рядів на морському стадіоні?

14. У першому таймі перемогли восьминоги, забивши на 2 голи більше, ніж морські зірки. У другому таймі морські зірки забили на 3 голи більше, ніж восьминоги. Хто переможець? На скільки більше голів вони забили?

15. Обчисли «морські ланцюжки».

12
+31
-8
-9
+42
+20
-81 = ?

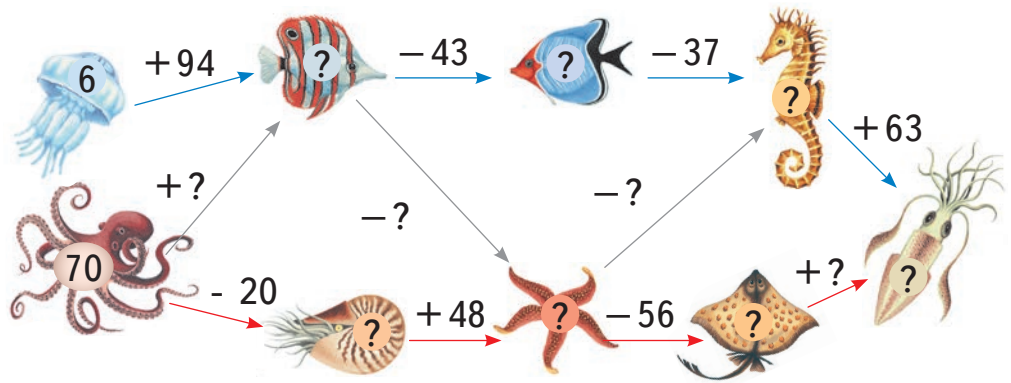
50
-4
-7
+60
+8
+9 = ?

16. Обчисли «морські» вирази.

a) 100 - 7 - 41 = ?

б) 100 - 41 + 7 = ?

17. Склади й обчисли вирази, щоб дізнатися, які числа мають стояти замість знаків запитання.

Додавання виду $48+22$ та $39+15$

1.

$$\begin{array}{r} 68+2 \\ 48+20 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 49+5 \\ 39+50 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 67+4 \\ 27+40 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 85+7 \\ 15+70 \end{array}$$

2. Розглянь різні способи додавання. Обчисли за зразком.

Зразок

Перший спосіб

$$\begin{array}{r} 48+22 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 20 \quad 2 \\ \hline \text{68} \\ (48+20)+2 = 70 \end{array}$$

Другий спосіб

$$\begin{array}{r} 48+22 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 2 \quad 20 \\ \hline \text{50} \\ (48+2)+20 = 70 \end{array}$$

Третій спосіб

$$\begin{array}{r} 48+22 = \square \\ \hline 40+20 = 60 \\ 8+2 = 10 \\ \hline 60+10 = 70 \end{array}$$

$17+13$

$26+34$

$41+39$

$55+35$

3. Розглянь, як виконано обчислення. Обчисли решту сум.

Перший спосіб

$$\begin{array}{r} 39+15 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 10 \quad 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{49} \\ (39+10)+5 = 54 \end{array}$$

Другий спосіб

$$\begin{array}{r} 39+15 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 1 \quad 14 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{40} \\ (39+1)+14 = 54 \end{array}$$

Третій спосіб

$$\begin{array}{r} 39+15 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 30 \quad 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 30+10 = 40 \\ 9+5 = 14 \end{array}$$

$$40+14 = 54$$

Четвертий спосіб

$$\begin{array}{r} 39+15 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 40 \quad -1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{55} \\ (40+15)-1 = 54 \end{array}$$

$18+16$

$35+26$

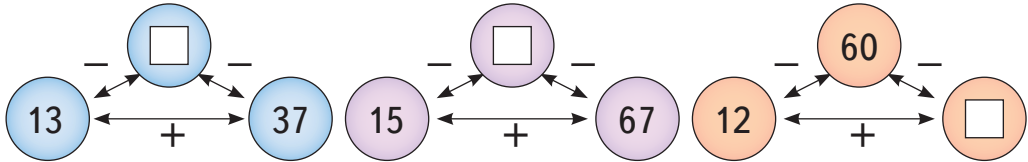
$47+34$

$68+25$

4. Мама розклала в один альбом 26 фотографій, у другий — 24 фотографії, а в третій — стільки фотографій, скільки в перші два альбоми разом. Скільки всього фотографій розкладено у трьох альбомах?

5. Тарас розглядав фотографії. В альбомі «Сім'я» було 35 фотографій, в альбомі «Дитсадок» — 18 фотографій, а в альбомі «Школа» — на 20 фотографій менше, ніж у перших двох альбомах разом. Скільки фотографій було в альбомі «Школа»?

6. Доповни усно «числові трійки». Назви доданки й суму в кожній з них.

7. Перепиши у зошит числа:

26, 70, 35, 13, 82, 77, 55, 8, 20

Сполучи між собою ті пари чисел, що в сумі дають 90.

 8. Тато розрізав шнурок довжиною 100 м на три частини. Якої довжини є ці частини? Обери.

35 м

25 м

30 м

70 м

50 м

15 м

235

Урок 69

542

Віднімання виду 34 – 16

1.

24 – 6
34 – 10

21 – 4
51 – 30

26 – 7
46 – 20

33 – 5
73 – 40

2. Розглянь різні способи віднімання. Обчисли за зразком.

Зразок

Перший спосіб

$$\begin{array}{r} 34 - 16 = \square \\ \begin{array}{r} 10 \quad 6 \\ \hline 24 \end{array} \\ (34 - 10) - 6 = 18 \end{array}$$

Другий спосіб

$$\begin{array}{r} 34 - 16 = \square \\ \begin{array}{r} 14 \quad 2 \\ \hline 20 \end{array} \\ (34 - 14) - 2 = 18 \end{array}$$

Третій спосіб

$$\begin{array}{r} 34 - 16 = \square \\ \begin{array}{r} 20 \quad 4 \\ \hline 14 \end{array} \\ (34 - 20) + 4 = 18 \end{array}$$

$51 - 34$

$73 - 45$

$94 - 57$

$38 - 29$

$46 - 27$

$62 - 36$

$25 - 18$

$67 - 59$

3. Мама посадила 29 кущиків суниці та 45 кущиків полуниць. На скільки більше кущиків полуниці посадила мама?

4. У дитсадку працюють три групи. У молодшій групі налічується 25 дітей, у середній — 27 дітей, а в старшій — 29. На скільки менше дітей у старшій групі, ніж у молодшій і середній групах разом?

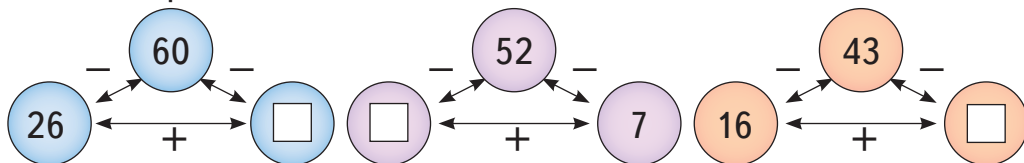
5. Бабуся спекла 32 пиріжки. 7 пиріжків вона дала внучці і 9 пиріжків — онукові. Скільки пиріжків залишилось у бабусі?

Розв'яжи задачу діями за такою схемою:

$\square - (\square + \square) = \square$

6. Доповни «числові трійки». Назви зменшуване, від'ємник і різницю в кожній з них. Перевір дією додавання результат кожної «трійки».

- 7. Три роки тому Павлик був на 7 років старший, ніж Аня. Зараз Ані виповнилося 10 років. Скільки років Павлику зараз?

1235

Урок 70

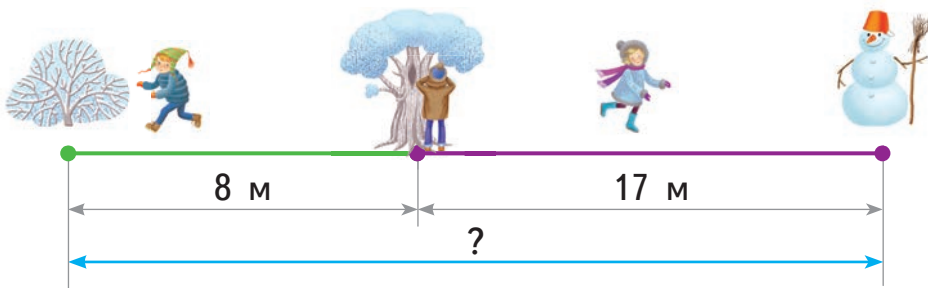

5432

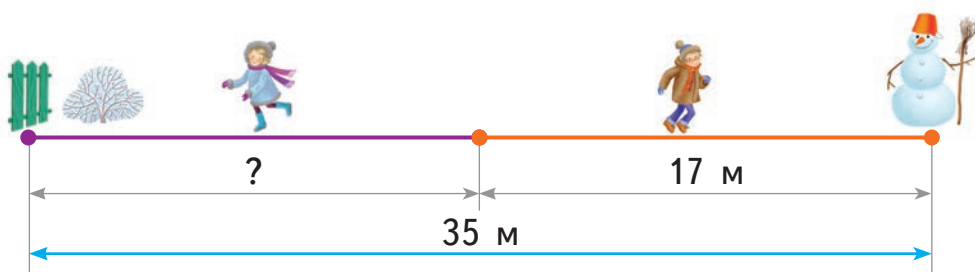
Задачі на визначення напрямку руху

1. Діти грають у хованки.

- 1) Першим жмурился Остап. Назар побіг наліво від дерева й через 8 метрів заховався за кущем. Катруся побігла направо від дерева й через 17 м заховалася за сніговиком. Яка відстань між кущем і сніговиком?

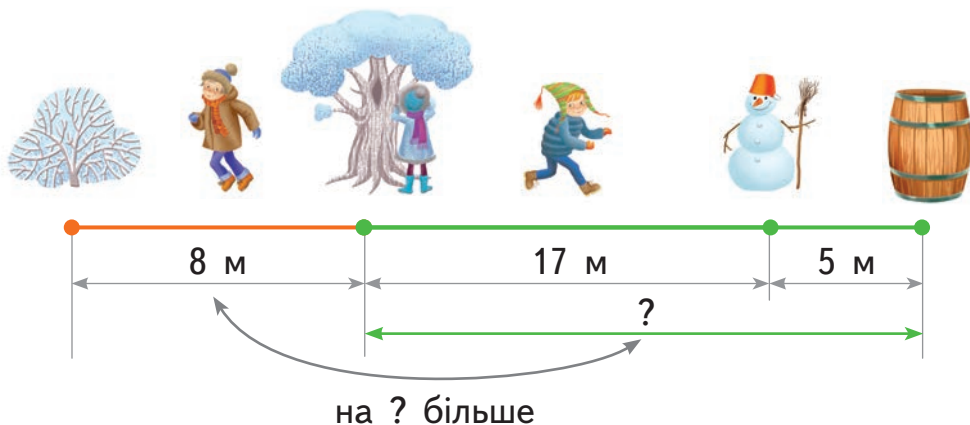
- 2) Потім жмурился Назар. Остап побіг направо від дерева й через 17 м заховався за сніговиком. Катруся побігла наліво від дерева і заховалася за парканом. Скільки метрів пробігла Катруся, якщо від паркана до сніговика 35 м?

Тема. Задачі, що стосуються напрямку руху.
Пропедевтична робота до введення поняття змінної

153

3) Тепер жмурить Катруся. Остап побіг наліво від дерева 8 м і заховався за кущем. Назар пробіг направо від дерева 17 м і спочатку заховався за сніговиком, а потім передумав і пробіг ще 5 м у тому ж напрямку і заховався за бочкою. На скільки більше метрів пробіг Назар, ніж Остап?

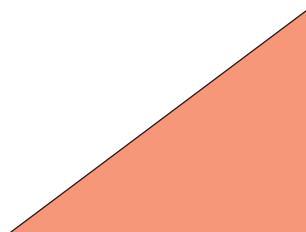
2.

$$11 - 3 = \square \quad \square - 18 = \square \quad \square + 10 = \square$$

кругле число

$$\square + 32 = \square \quad \square - 3 = \square \quad \square + 1 = \square$$

3. Порівняй периметри цих фігур.

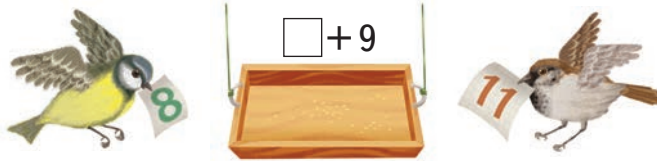

4.

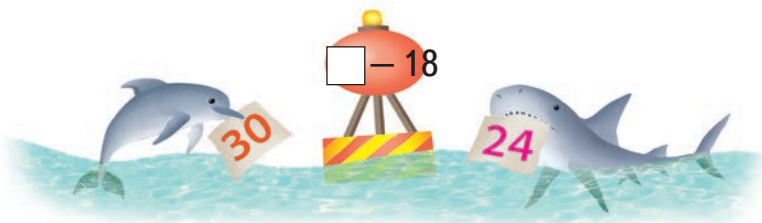
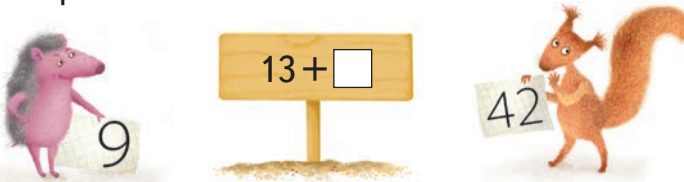
Якщо: 72 — це 9, 35 — це 8, 50 — це 5, 89 — це 17.

Тоді: 42 — це ? 79 — це ? 94 — це ? 100 — це ?

5. 1) Якщо у «віконце» підставити картку, яку тримає синичка, то отримаємо вираз: $8 + 9$. Обчисли його. Підстав у «віконце» число горобчика та обчисли вираз.

2) Підстав у «віконце» числа, що на картках у тваринок. Обчисли вирази.

3) Що більше:

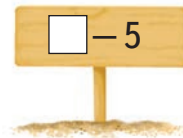
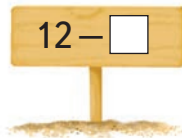
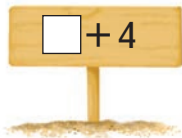
сума чисел їжачка
та акули

чи

різниця чисел
білочки та синички?

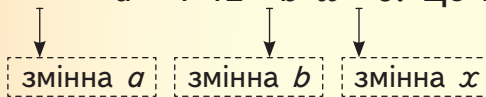
Вираз із змінною

1. Підстав у «віконця» по черзі числа 6, 10, 12 і запиши результати отриманих виразів.

Довідничок

Якщо у «віконце» підставити маленьку латинську букву, то отримаємо:

$a + 4$ $12 - b$ $x - 5$. Це вирази зі змінними.

Читають так: «а плюс 4», «12 мінус бе», «ікс мінус 5».

Числа, які підставляють замість змінної, називають значеннями змінної.

2. Прочитай вирази.

$b + 8$

$20 - b$

$b - 8$

$12 + b$

Знайди значення цих виразів, якщо $b = 8$.

3. Знайди значення виразу $34 + d$, якщо $d = 6, 43, 18$.

4. Доповни таблицю за зразком.

m	7	20	13	46	100
$m - 5$	2				
$100 - m$	93				

5. Запиши суму й різницю чисел c і 6 . Знайди їх значення при $c = 45$.

6. Вибери ті числа, які можна підставити замість змінної a у виразі $9 - a$.

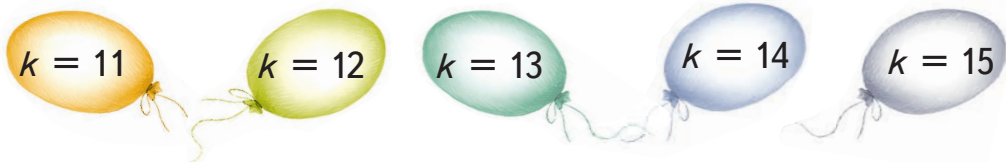
$a = 4$

$a = 6$

$a = 9$

$a = 10$

7. При якому значенні змінної k сума $45 + k$ буде найбільшою? При якому значенні — найменшою?

8. Знайди значення виразу $90 - (k + 10)$, якщо $k = 20, 7, 12$.

9. Марко щоразу брав по дві картки з коробки. Він додавав або віднімав числа на них. Які дві картки взяв Марко в кожному випадку, якщо в результаті він отримав:

- найбільшу можливу суму?
- найменшу можливу суму?
- найбільшу можливу різницю?
- найменшу можливу різницю?

Складання виразів із змінною. Задача на три дії

1. $a = 11, 49, 28.$

Збільш a на 2;

зменш a на 9.

2. Склади вирази зі змінною.

t збільшити на 13;

число 80 зменшити на p ;

суму чисел 21 і 6 зменшити на n ;

різницю чисел 34 і 18 збільшити на n ;

різницю чисел 12 і n зменшити на 3.

3. Обчисли вирази зручним способом, якщо $b = 1.$

$$b + 50 + 9$$

$$35 + b + 29$$

$$89 + 7 + b$$

4. 8 дівчат і 5 хлопців грали естафети з м'ячем. До них приєдналися ще 3 дівчинки і 5 хлопців. Кого стало більше — хлопців чи дівчат? На скільки більше?

Розв'яжи задачу за запитаннями:

- 1) Скільки стало дівчаток?
- 2) Скільки стало хлопців?
- 3) Кого стало більше — хлопців чи дівчат?

На скільки більше?

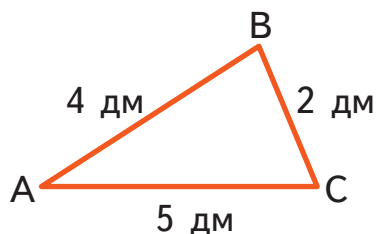

>

5. Учителька перевіряє зошити з математики і з мови. Склади задачу за таблицею й розв'яжи її.

	Треба перевірити	Перевірила	Залишилось перевірити						
<table border="1"> <tr><td>3</td><td></td><td>7</td></tr> <tr><td></td><td>5</td><td></td></tr> </table>	3		7		5		24 з.	13 з.	$\left. \begin{array}{l} ? \\ ? \end{array} \right\} \textcircled{?}$
3		7							
	5								
мова	21 з.	8 з.							

6. Тато приготував 20 дм шнурка, щоб огородити молоду яблуньку так, як це показано на малюнку. Скільки дециметрів шнурка залишилося в тата після огороження яблуньки?

7.

$18 + 4 \bigcirc 30 - 2$

$40 - 1 - 6 \bigcirc 23 + 9$

$19 - 6 \bigcirc 20 - 7$

$37 - 9 \bigcirc 47 - 19$

$5 + 5 + 5 \bigcirc 6 + 7$

$55 + 8 \bigcirc 5 + 58$

8. 1) На кожному малюнку обери такі три числа, з яких можна скласти правильну рівність. Запиши ці рівності.

2) На скільки найменше число у зеленого жучка менше від найбільшого числа у коричневого жучка?

9. Який сірник потрібно забрати, щоб кожна рівність стала правильною?

$9 + 8 = 15$	$9 + 8 = 11$
$9 + 8 = 18$	$9 + 6 = 14$

1235

Урок 73

5432

1.

«Правда-неправда»

Якщо число 38 збільшити на 20, то одержиш 40.

Різниця чисел 53 і 7 становить 46.

Сума чисел 24 і 26 дорівнює 50.

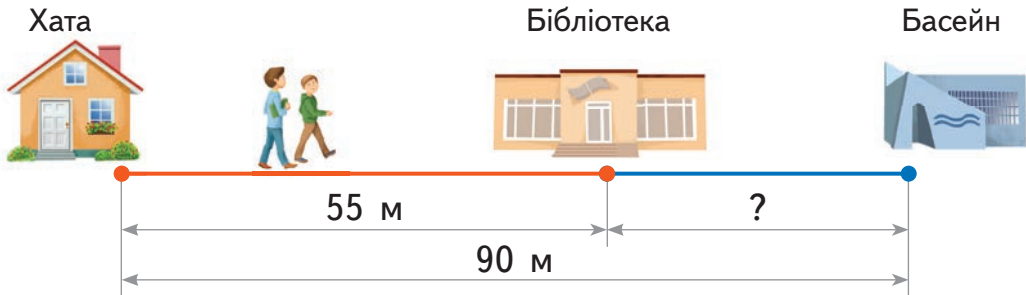
Якщо 50 зменшити на 5, то одержиш 55.

Якщо у вираз $a - 9$ замість a підставити 20, то отримаєш 12.

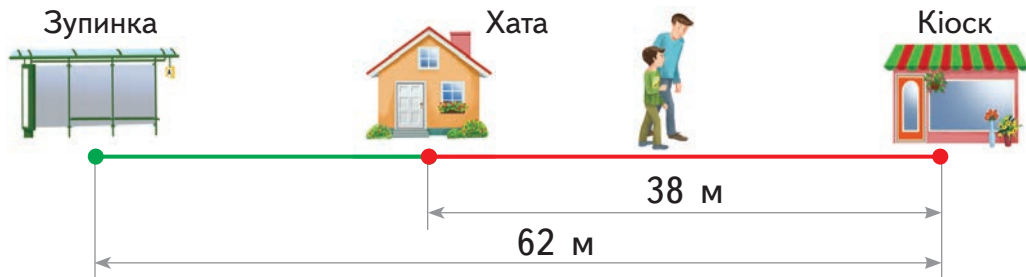
Якщо сума двох доданків — 22, перший доданок — 12, тоді другий доданок — 34.

Зменшуване — 14. Різниця — 9.
Значить, від'ємник — 5.

2. Два брати йдуть в одному напрямку: старший — до бібліотеки, молодший — у басейн. Розглянь малюнок. Що знаходиться ближче — бібліотека чи басейн? На скільки ближче?

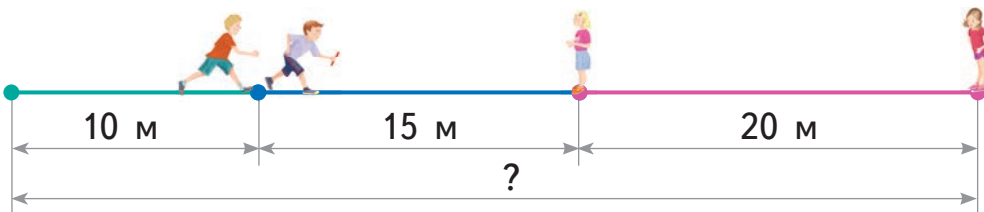
3. Андрійко з татом пройшли 38 м від хати до кіоску з квітами. Купивши квіти, вони пройшли у зворотному напрямку 62 м до зупинки, щоб зустріти маму.

- 1) Скільки всього метрів пройшли Андрійко з татом?
- 2) Скільки метрів пройдуть вони з мамою від зупинки до хати?

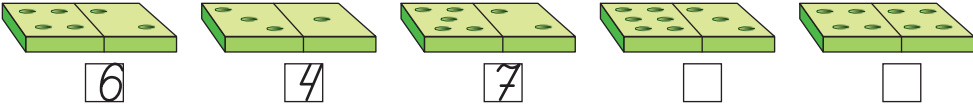
4. Склади задачу за початком і схематичним малюнком. Розв'яжи її.

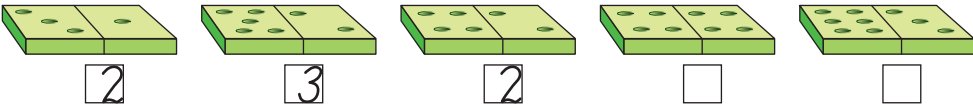
Учні беруть участь в естафеті. Перший учень пробіг 10 м до другого. Другий учень пробіг

5. Які числа потрібно поставити у «віконця»?

a)

b)

6.

$$a+1 \bigcirc a-1$$

$$b+0 \bigcirc b-0$$

$$1+c \bigcirc 0+c$$

$$a+b \bigcirc b+a$$

$$e+10 \bigcirc e+11$$

$$(30+a)+7 \bigcirc 30+(a+7)$$

7. На одній галявині зацвіло 15 підсніжників, на другій — 11 підсніжників, а на третій — на 9 підсніжників більше, ніж на перших двох галявинах разом. Скільки підсніжників зацвіло на третій галявині?

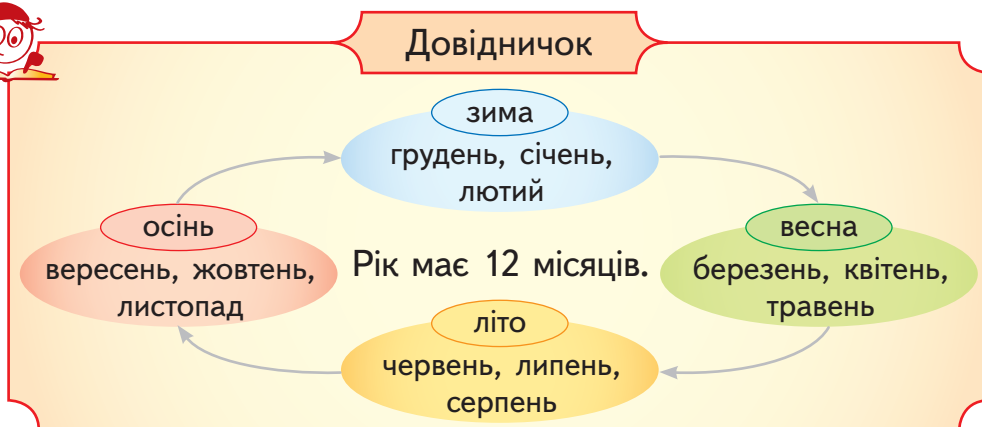
8. Де слід покласти один сірник так, щоб кожна рівність стала правильною?

$1 + 7 = 14$	$12 - 5 = 3$
$3 + 7 = 16$	$13 - 5 = 7$

Рік. Пори року. Місяці

1. Левко побачив у дитячій енциклопедії таку схему. Розглянь її.

2. Допоможи Левкові вибрати правильні відповіді.

- 1) Рік має **2, 3, 4** пори року. Назви їх.
- 2) Перед зимою була **весна, літо, осінь**.
- 3) Після літа настане **весна, осінь, зима**.
- 4) Між зимою і літом є **осінь, весна**.
- 5) Кожна пора року має по **2, 3, 4** місяці.
- 6) Рік має **10, 11, 12** місяців.
- 7) Жовтень — **весняний, осінній** місяць,
а квітень — **весняний, літній** місяць.
- 8) Липень настане **восени, взимку, влітку**.
- 9) До весняних місяців не належить **березень, червень, квітень, грудень**.
- 10) Взимку ніколи не настане **травень, грудень, січень**.

3. Собаці Жучці виповнилось 2 роки і 3 місяці, а собаці Кудляю — 25 місяців. Який собака старший?

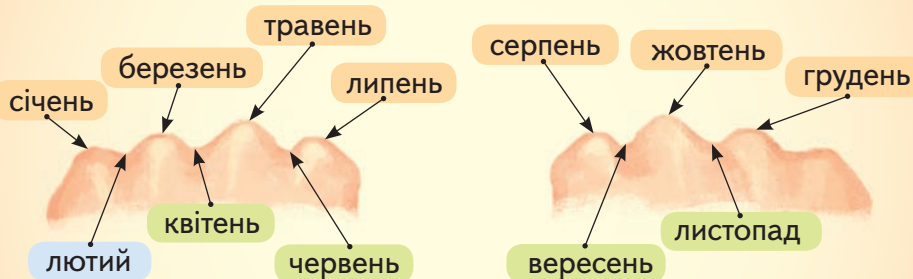
4. Мартуся поїхала в гості до бабусі у червні і повернулась додому через 2 місяці. У якому місяці повернулась Мартуся додому?

Дорослі вміють на кулачках дізнаватися, скільки днів має кожен місяць. Указуючи на «горбочки» і «ямки», вони називають місяці за порядком так, як показано на малюнку.

Довідничок

Ці місяці мають по 31 дню.

Ці місяці мають по 30 днів.

У лютому — 28 або 29 днів.

5. Що триває довше?

1 місяць чи 3 тижні?

1 місяць чи 40 днів?

2 тижні чи 15 днів?

2 роки чи 17 місяців?

6. Дай відповіді на запитання:

- Скільки місяців у році мають по 30 днів? Назви їх.
- Скільки місяців у році мають по 31 дню? Назви їх.
- Які два місяці-«сусіди» мають по 31 дню?
- Якщо сьогодні 28 квітня, то через скільки днів буде 1 травня?
- Скільки днів минуло між 27 жовтня та 2 листопада?
- Скільки днів триває літо? А осінь?

7. У січні школярі відпочивали 16 днів, а решту днів училися в школі. На скільки більше робочих днів, ніж вихідних, було в школярів у січні?

8. Учні спостерігали за погодою в грудні: 14 днів падав сніг, 9 днів були сонячними, а решта — похмурими. Скільки днів у грудні були похмурими?

 9. День народження Іринки — 30 березня. Леся народилася на 2 дні пізніше, ніж Іринка. А Іванка — на 4 дні раніше, ніж Іринка. Коли день народження Лесі? А коли — Іванки?

1235

Урок 75

5432

Додавання та віднімання іменованих чисел

1. Обчисли вирази за зразком.

Зразок

$$2 \text{ роки } 1 \text{ міс.} - 5 \text{ міс.} = ?$$

$$1 \text{ рік } 13 \text{ міс.} - 5 \text{ міс.} = 1 \text{ рік } 8 \text{ міс.}$$

$$\begin{aligned} 2 \text{ роки} - 9 \text{ міс.} \\ 4 \text{ роки} - 7 \text{ міс.} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 5 \text{ років } 2 \text{ міс.} - 9 \text{ міс.} \\ 10 \text{ років } 1 \text{ міс.} - 11 \text{ міс.} \end{aligned}$$

2. Обчисли вирази за зразком.

Зразок

$$2 \text{ роки } 10 \text{ міс.} + 4 \text{ міс.} = ?$$

$$2 \text{ роки } 14 \text{ міс.} = 3 \text{ роки } 2 \text{ міс.}$$

$$2 \text{ роки } 6 \text{ міс.} + 6 \text{ міс.}$$
$$4 \text{ роки } 7 \text{ міс.} + 5 \text{ міс.}$$

$$5 \text{ років } 8 \text{ міс.} + 9 \text{ міс.}$$
$$10 \text{ років } 4 \text{ міс.} + 11 \text{ міс.}$$

3. Упродовж зими інструктор навчив кататися на лижах 85 дітей. З них:

у грудні	у січні	у лютому
33 дитини	35 дітей	? — решту

Скількох дітей інструктор навчив кататися на лижах у лютому?

4. Іринка гостювала в бабусі з 28 грудня по 8 січня включно. Скільки днів Іринка гостювала в бабусі?

5. Петрик та Ксеня відпочивали в січні в Карпатах. Петрик був там 3 тижні, а Ксеня — цілий місяць без 5 днів. Хто пробув довше в Карпатах? На скільки?

6. Що триває довше: весна чи осінь?

7. Знайди і запиши вирази, між якими можна поставити знак «=».

4 роки — 4 міс.
31 міс. — 19 міс.
5 років — 12 міс.
6 міс. + 6 років

70 років — 4 роки
8 років — 6 років 12 міс.
2 роки 10 міс. + 1 рік 2 міс.
17 років 6 міс. — 14 років

 8. Мамі — 24 роки, а її донечці — стільки ж місяців. Скільки років донечці?

 9. У дужках записано числа. Визнач, яке число з поданих у дужках у яке віконце слід вставити, щоб отримати правильну рівність.

$$\square + \square - \square = 22 \quad (16, 9, 15)$$

$$\square - \square + \square = 37 \quad (12, 29, 4)$$

7235

Урок 76

5432

Календар

1. Івасик виготовив календарик. Назви пропущені дати.

Січень						
Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
		1	2	3		5
6			9		11	
	14	15			18	19
20				24		
	28		30	31		

- Який день тижня був першим у січні?
- 7 січня — Різдво. Які дні тижня є «сусідами» цього святкового дня?
- На яке число припадає друга неділя січня?
- На який день тижня припадає 13 січня? 23 січня?
- Іменини Івасика припадають на третій понеділок січня. Яке це число?

- Через 2 дні після своїх іменин Івасик із друзями піде до кінотеатру. Коли це буде?
 - Івасик із батьками кататиметься на лижах 25 і 26 січня. У які дні тижня це буде?
 - Який день тижня є останнім днем січня?
 - Якого числа буде остання субота січня?
 - Назви всі дати січня, коли була неділя.
 - Скільки разів у січні була субота? А скільки — п'ятниця?
2. Василько відпочивав у таборі 2 тижні і ще 3 дні. Скільки всього днів Василько відпочивав у таборі?

3. 2 роки 3 міс. + 6 міс.
3 роки 4 міс. + 8 міс.
12 міс. + 4 роки

- 7 років – 7 міс.
3 роки 3 міс. – 12 міс.
20 міс. – 1 рік 3 міс.

4. У понеділок мама спекла 12 тістечок. Кожного наступного дня мама пекла на 2 тістечка більше, ніж попереднього. Скільки тістечок мама спекла в п'ятницю?

5. Тато вчився говорити англійською. У понеділок він вивчив 7 нових слів. Кожного наступного дня він вивчав на 3 слова більше, ніж попереднього. Скільки всього слів вивчив тато з понеділка по четвер?

6. У Мартусі в п'ятницю день народження, а в Сергійка — на 5 днів пізніше. Який це буде день тижня?

7. Сніг ішов у день перед п'ятницею, в день перед серединою та у два наступні дні після суботи. У які дні не йшов сніг?

Тривалість доби. Орієнтування за годинником

1. Прочитай довідничок.

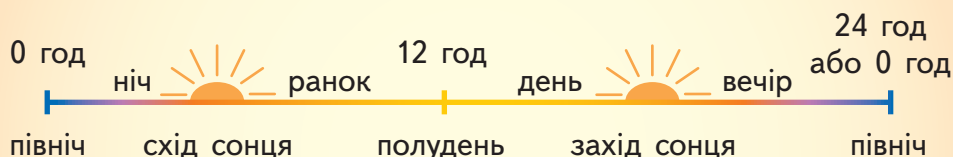

Довідничок

Північ — початок доби (0 год або 24 год).

Полудень — це середина доби (12 год).

Доба починається і закінчується опівночі.

З півночі до полудня минає 12 год.

Від полудня до півночі — теж 12 год.

$$12 \text{ год} + 12 \text{ год} = 24 \text{ год}$$

24 години — це тривалість однієї доби.

$$1 \text{ доба} = 24 \text{ год}$$

2. Щоб бути здоровою, семирічна Наталя спить 9 год на добу. Скільки часу впродовж доби вона не спить?

3. Сторож має чергувати в саду 1 добу. Склади вирази, щоб дізнатися:

- Скільки йому залишилося чергувати, якщо від початку чергування минуло 2 год? 9 год? 12 год? 20 год?
- Скільки часу сторож уже прочергував, якщо йому залишилося ще чергувати 13 год? 10 год? 6 год? 1 год?

4. Вивчайко замислився:

Розумійко:

— Доба має 24 години, а на годиннику лише 12 чисел. Як позначати решту годин?

— Не хвилюйся, Майстер Часу все передбачив! Роздивися годинник.

0 год — це початок доби. Рухаючись за синьою стрілкою, називай години за порядком. Це — нічні та ранкові години.
 12 год — це середина доби. Рухаючись за червоною стрілкою, називай години далі: 13, 14, Це — години дня та вечора. На справжньому годиннику ти їх не побачиш, тому запам'ятай їх розміщення.

5. Години по полудню можна називати двома способами:

Перший спосіб

третя година дня

$$3 + 12 = 15 \text{ (год)}$$

четверта година дня

...

восьма година вечора

$$8 + 12 = 20 \text{ (год)}$$

одинадцята година вечора

...

дванадцята година на ночі

$$12 + 12 = 24 \text{ (год)}$$

Другий спосіб

п'ятнадцята година

...

двадцята година

...

північ

Потренуйся називати час по-іншому:

- сьома година вечора;
- п'ята година по полудню.

6. Скажи, котра година двома способами за зразком.

Зразок

1)

6 год
Шоста година
ранку

ранок

2)

18 год
Шоста година
вечора

вечір

3)

0 год або 24 год
12 година ночі
(північ)

ніч

4)

12 год
12 година дня
(полудень)

день

5)

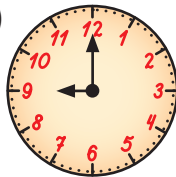
ніч

6)

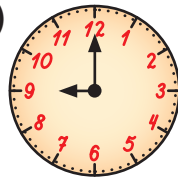
день

7)

ранок

8)

вечір

7. О сьомій годині вечора в школі — батьківські збори. Скільки часу залишилося до початку зборів, якщо зараз п'ятнадцята година?

 8. Петрик спав з 10 години вечора до 8 години ранку. Мартуся заснула о 21 годині, а прокинулась о 7 годині ранку. Хто спав довше: Петрик чи Мартуся?

 9. О другій годині дня у Києві йшов дощ. Чи буде в Києві сонячна погода через 12 годин?

10. Два лінивці, Сплюшок і Позіхайко, хотіли знати, хто з них менше лінується. Допоможи їм це з'ясувати.

 Сплюшок	заснув	прокинувся	заснув	прокинувся
				
	північ	ранок	полудень	вечір
 Позіхайко	заснув	прокинувся	заснув	прокинувся
				
	північ	ранок	полудень	день

11. У Юрка сьогодні день народження. Після обіду будуть гості. Ось розклад їхнього прибуття:

Бабуся з дідусем	О другій годині дня
Тітка Марія з сином Петриком	3:00
Двоюрідна сестричка Юля	5:00
Сусіди	Дев'ятнадцята година

- Зараз — полудень. Через скільки годин треба зустрічати бабусю та дідуся?
- Через скільки часу після приїзду бабусі й дідуся прибуває тітка Марія з Петриком?
- Скільки часу чекатимуть бабуся з дідусем, поки прибуде Юля? Поки прийдуть сусіди?

Хвилинка

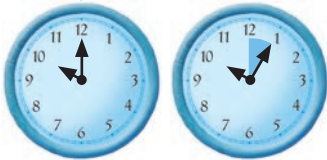
1. Розігрій свій мозок!

- Полічи від 45 до 60.
- Полічи десятками до 80.
- Полічи п'ятірками до 60.
- Назви числа у порядку спадання, починаючи з 12.
- Полічи п'ятірками у зворотному порядку від 70 до 25.

2. Розглянь годинники і порівняй їх.

Велику стрілку називають хвилиною стрілкою, а малу — годинною.

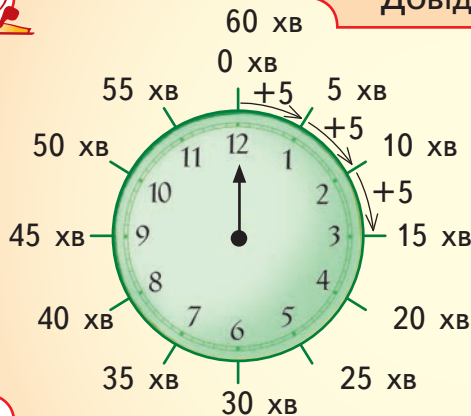
Якщо хвилинка стрілка перемістилася від одного числа до наступного, то минуло 5 хвилин (5 хв).

- Куди переміститься хвилинка стрілка, якщо міне ще 5 хв? А потім ще 10 хв?

3. Розглянь, за скільки хвилин зробить один повний оберт хвилинка стрілка.

Довідничок

Якщо хвилинка стрілка зробила один повний оберт, то минула 1 година (1 год).

1 год = 60 хв

4. Що триває довше: 5 хв чи 1 год?

5. Вибери правильну відповідь:

1) Хвилинна стрілка переходить від одного числа до наступного за **1 год, 5 хв, 1 хв**.

2) Годинна стрілка переходить від одного числа до наступного за **1 год, 5 хв, 60 хв**.

3) Якщо хвилинна стрілка перемістилася з числа 12 на число 4, то минуло **4 хв, 16 хв, 20 хв**.

4) Якщо минуло 10 хв, то хвилинна стрілка перемістилася з числа 2 на число **12, 4, 8**.

6. Яка стрілка переміщається повільніше: годинна чи хвилинна?

7. У фотосалоні зайчик-фотограф фотографував друзів-звірят. Кожному було відведено по 5 хв. Як розмістяться хвилинні стрілки на годинниках?

Фото	Початковий час	Кінцевий час
 Мишка		
 Борсук		

Фото	Початковий час	Кінцевий час
 Ёнотик		
 Їжачок		

8. У програмі передач написано, що мультфільм «Попелюшка» починається о 20 годині. Зараз на годиннику 6 год вечора. Через скільки часу розпочнеться мультфільм?

9. Що можна зробити за 5 хв?

1) Мама за 5 хв: посмажила грінки, приготувала синові чай, застелила ліжко, помила яблуко.

Що корисного ти можеш встигнути за 5 хв?

2) Засічи на годиннику 5 хв і обчисли стільки виразів, скільки встигнеш.

$$52 - 9 + 30$$

$$32 + 28 - 45$$

$$72 - (54 - 28)$$

$$15 + 16 + 17$$

$$61 - 34 - 27$$

$$98 - (65 + 28)$$

Обчислено виразів!

Скажи: 5 хв — це довго?

10. Наприкінці травня норма з техніки читання для друго-класника — 60 слів за хвилину. У січні Надійка з 2-А класу читала 42 слова за хвилину. У березні — на 10 слів за хвилину більше, ніж у січні. У травні — на 14 слів за хвилину більше, ніж у березні. Чи виконала Надійка норму з техніки читання?

Дія множення

- Скільки зайчиків дивляться мультфільм?
- По скільки вух у кожного зайчика?
- Скільки вух у чотирьох зайчиків?

$$2 + 2 + 2 + 2 = 8$$

4 однакові доданки

Довідничок

Додавання однакових доданків можна замінити дією множення.

Дія множення позначається крапкою: •

Вираз записують так: $2 \cdot 4 = 8$

Читають так: 2 помножити на 4, дорівнює 8.

- Заміни додавання множенням за зразком.

Зразок: $3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 3 \cdot 5$

$6 + 6 + 6 = \dots$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \dots$

$7 + 7 + 7 + 7 = \dots$

$1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = \dots$

3. Заміни множення додаванням за зразком.

Зразок: $5 \cdot 3 = 5 + 5 + 5$

$2 \cdot 6 = \dots$

$8 \cdot 4 = \dots$

$7 \cdot 2 = \dots$

$9 \cdot 8 = \dots$

4. Розглянь малюнки й доповни записи.

$\square + \square + \square + \square + \square = \square$
 $2 \cdot \square = \square$

$\square + \square + \square + \square = \square$
 $5 \cdot \square = \square$

$\square + \square + \square + \square + \square + \square = \square$
 $\square \cdot 6 = \square$

$\square + \square + \square + \square = \square$
 $\square \cdot 4 = \square$

5. Зроби малюнок до задачі й розв'яжи її.
У кожній з трьох ваз по 7 тюльпанів.
Скільки усього тюльпанів у цих вазах?

1 в. — 7 т.
3 в. — ? т.

6. Перевір за зразком, чи правильно обчислено вирази на множення.

Зразок: $8 \cdot 3 = 24$ $8 + 8 + 8 = 24$ — правильно

$6 \cdot 2 = 12$

$9 \cdot 2 = 13$

$3 \cdot 4 = 12$

$7 \cdot 5 = 22$

7.

$7+7+7 \bigcirc 7 \cdot 2$

$6 \cdot 5 \bigcirc 6+6+6+6$

$3+3+3 \bigcirc 3 \cdot 4$

$1 \cdot 4 \bigcirc 1+1+1+1$

8. На скільки $3 \cdot 2$ є менше, ніж $3 \cdot 4$?

9. Склади і розв'яжи задачу за скороченим записом.

Перший корж — 45 свічок
 Другий корж — 25 свічок
 Третій корж — 18 свічок
 Четвертий корж — ?

} 100 свічок

1235

Урок 80

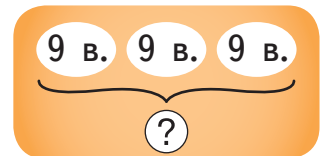
5432

Множник, множник, добуток. Переставний закон множення

1. В одній порції — 9 вареників. Скільки вареників у трьох таких порціях?

Перемалюй схематичний малюнок і розв'яжи задачу додаванням, а потім заміни дією множення.

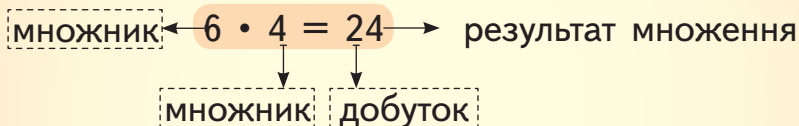

2. Зроби схематичний малюнок до задачі й розв'яжи її.
 В одній порції — 3 кульки морозива. Скільки кульок морозива в шести таких порціях?

Довідничок

Запам'ятай компоненти дії множення.

Читають так:

- перший множник – 4, другий множник – 6, добуток – 24;
- добуток чисел 4 і 6 становить 24.

3. Прочитай рівності, називаючи компоненти дій.

$$3 \cdot 3 = 9$$

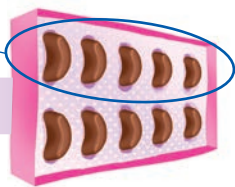
$$4 + 3 = 7$$

$$9 - 8 = 1$$

$$4 \cdot 2 = 8$$

4. Розглянь першу пачку цукерок. Чи зміниться кількість цукерок у пачці, якщо її повернути? Порівняй два числові записи.

$$5 \cdot 2 = 10$$

$$2 \cdot 5 = 10$$

Що спільне і що відмінне на цих малюнках? Скільки рядів і скільки цукерок у ряду на кожному малюнку?

Довідничок

Переставний закон множення:
від перестановки множників добуток не зміниться.

$$5 \cdot 2 = 2 \cdot 5$$

5. Замалюй в зошиті:

1) 2 рази по 3 клітинки; 2) 3 рази по 2 клітинки.

Порівняй кількість замальованих клітинок.

Вибери запис до кожного завдання.

$$3 \cdot 2 = 6$$

$$2 + 3 = 5$$

$$3 + 2 = 5$$

$$2 \cdot 3 = 6$$

6. Скільки лапок у чотирьох курчат? Скільки лапок у двох цуценят? Склади вирази на множення й порівняй їх значення.

7. Висота однієї табуретки — 4 дм. Клоун поставив такі 3 табуретки одна на одну і піднявся на верхню. На якій висоті опинився клоун?

8. Я є число між 9 і 20. Якщо до мене додати 6, то моя остання цифра стане 8. Яке я число?

1235

Урок 81

5432

Таблиця множення числа 2. Порядок дій

1. Полічи двійками від 2 до 20 у прямому і зворотному порядку. Парні чи непарні це числа? Поясни.

2. Склади вирази і обчисли їх, замінивши додаванням.

1) 5 помножити на 2;

2) перший множник — 3, другий множник — 4;

3) добуток чисел 6 і 3.

180 Тема. Таблиця множення числа 2. Порядок дій у виразах без дужок, коли є дія множення. Розв'язування простих задач дією множення

3. У лівій кишені було:

У правій кишені було:

- У якій кишені більше грошей? На скільки більше?
- У якій кишені більше монет? На скільки більше?

4. Додавати багато разів одне і те ж число — незручно. Тому придумали дію множення і склали таблицю.

Таблиця множення числа 2

2	 Знаю \longrightarrow	$2 \cdot 1 = 2$
$2 + 2$		$2 \cdot 2 = 4$
$2 + 2 + 2$		$2 \cdot 3 = 6$
$2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 4 = 8$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 5 = 10$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 6 = 12$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 7 = 14$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 8 = 16$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 9 = 18$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 10 = 20$

5. Скористайся переставним законом множення й перепиши по-іншому таблицю множення числа 2.

Зразок:

$$3 \cdot 2 = 6$$

$$4 \cdot 2 = \dots$$

...

6. Дідусь зауважив, що дощ ішов 45 хв. З них: 14 хв — поки дідусь одягався, кілька хвилин — поки він добігав до автобуса, і ще 29 хв — поки дідусь їхав. Скільки часу ішов дощ, поки дідусь добігав до автобуса?

Довідничок

У виразах без дужок спочатку виконуй дію \cdot , а тоді за порядком $+$ та $-$.

$$5 - 9 \cdot 2$$

7.

$$\begin{array}{l} 2 \cdot 3 + 2 \\ 2 \cdot 3 - 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 + 2 \cdot 6 \\ 2 + 7 \cdot 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \cdot 4 + 2 \\ 2 \cdot 4 - 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 15 - 2 \cdot 6 \\ 16 - 8 \cdot 2 \end{array}$$

8. Віра навчилась добре їздити на велосипеді за 2 тижні і 3 дні. Скільки це днів? Запиши вираз і обчисли.

9. Галя має

Чи вистачить Галі грошей на горнятко?
На 2 горнятка? Скільки не вистачить?

10. Я — одноцифрове число. Після того, як число 2 помножили на мене, то моя остання цифра стала 6. Яким числом я було спочатку?

- Склади і запиши рівності на множення, щоб дізнатися:
 - Скільки лапок у трьох каченят?
 - Скільки лапок у сімох курчат?
 - Скільки лапок у двох кошенят?
 - Скільки крил у п'яťох пташок?
 - Скільки щупальців у двох восьминогів?
 - У восьминога три серця. Скільки сердець у двох восьминогів?
- Мультфільм дивилося 3 пари дитячих очей, 2 пари батьківських очей і 1 пара котячих очей. Скільки всього очей дивилося мультфільм?

3.

$$2 \cdot 4 + 8$$

$$2 \cdot 6 - 4$$

$$10 + 2 \cdot 7$$

$$22 - 2 \cdot 10$$

$$2 + 5 \cdot 2$$

$$8 - 3 \cdot 2$$

- Склади з поданих виразів ще одну рівність і ще три нерівності.

$$4 \cdot 2$$

$$2 \cdot 8$$

$$2 \cdot 5 - 2$$

$$2 \cdot 7 + 2$$

Зразок:

$$4 \cdot 2 = 2 \cdot 5 - 2$$

$$4 \cdot 2 < 2 \cdot 7 + 2$$

- Доповни рівності.

$$4 + 2 = 2 \cdot \square$$

$$6 \cdot 2 + 2 = 2 \cdot \square$$

$$2 \cdot 5 - 2 = 2 \cdot \square$$

$$2 \cdot 3 + 2 = 2 \cdot \square$$

$$8 \cdot 2 + 2 = 2 \cdot \square$$

$$7 \cdot 2 - 2 = 2 \cdot \square$$

- Скільки кілограмів важить поросятко? Склади вираз до задачі.

-

- ?, на 12 кг більше

 7. Палиця має два кінці. Один кінець відламали. Скільки кінців залишилося? Скільки кінців у чотирьох палиць?

 8. Наталя зігнула прямокутний аркуш навпіл. Утворився прямокутник, що має сторони 3 см і 2 см. Назви розміри аркуша до того, як його зігнули. Підказка: задача має 2 розв'язки.

9. На День кота чорний, білий і рудий коти по черзі виступили на сцені. Їм аплодували аж 46 хв. Чорному котові аплодували 19 хв, білому — 12 хв, а рудому — решту часу. Скільки хвилин аплодували рудому котові?

7235

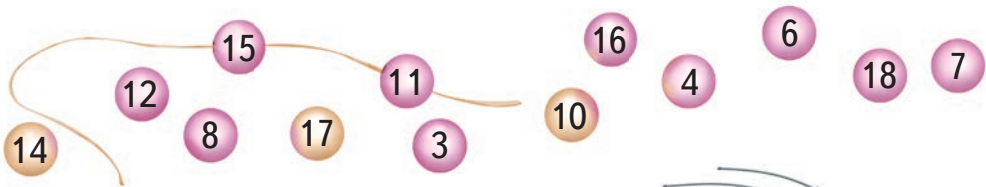
Урок 83

54327

Збільшення числа в кілька разів

1. Вибери й запиши лише ті числа, які є добутками числа 2.

2. Скільки «ріжок» у 9 тролейбусів?

3. Розв'яжи числові ланцюжки.

1) $2 \cdot 4 = \square$ $\square + 9 = \square$ $\square \cdot 5 = \square$ **кругле число**
 $\square + 3 = \square$ $\square - 18 = \square$ $\square \cdot 2 = \square$

2) $7 \cdot 2 = \square$ $\square \cdot 2 = \square$ $\square \cdot 2 = \square$ **більше, ніж 99**
 $\square - 6 = \square$ $\square - 10 = \square$ $\square + 88 = \square$

Довідничок

У випадку кількох множників дії виконуються в тому порядку, як вони записані:

$$2 \cdot 4 \cdot 2 = 16$$

4. Скільки множників у кожному виразі? Обчисли.

$2 \cdot 2 \cdot 2$

$2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2$

$2 \cdot 3 \cdot 2$

5. В одній шпаківні живуть 3 шпакі. У другій шпаківні живе в 2 рази більше шпаків. Скільки шпаків живе у другій шпаківні?

Міркую так:

«У 2 рази більше» означає «стільки ж» та ще «стільки ж»: $3 + 3 = 6$ або $3 \cdot 2 = 6$. Отже, у другій шпаківні живе 6 шпаків.

I — 3 шп. ←
II — ?, у 2 р. більше

Довідничок

у 2 рази більше

збільш у 2 рази

удвічі більше

означають множення на 2

10. Оленці та Ростикю показали однакове число. Оленка збільшила його на 2, а Ростик збільшив його у 2 рази. Де чий результат? Яке число показали дітям?

7235

Урок 84

5427

Таблиця множення числа 3

1. Полічи трійками від 3 до 30 і назад.

Таблиця множення числа 3

Таблиця множення числа 3	
 Знаю \longrightarrow	$3 \cdot 1 = 3$ $3 \cdot 2 = 6$
$3 + 3 + 3$	$3 \cdot 3 = 9$
$3 + 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 4 = 12$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 5 = 15$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 6 = 18$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 7 = 21$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 8 = 24$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 9 = 27$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$	$3 \cdot 10 = 30$

2.

$3 \cdot 3 \bigcirc 3 \cdot 2 + 3$

$3 \cdot 7 \bigcirc 2 \cdot 7 + 6$

$3 \cdot 6 \bigcirc 3 \cdot 6 + 3$

$3 \cdot 4 \bigcirc 4 \cdot 3 - 1$

$3 \cdot 4 - 3 \bigcirc 3 \cdot 3$

$9 \cdot 3 - 3 \bigcirc 3 \cdot 7 + 3$

$3 \cdot 5 + 3 \bigcirc 3 \cdot 8$

$3 \cdot 8 + 3 \bigcirc 3 \cdot 10 - 3$

3.

$4 = \square \cdot \square$

$6 = \square \cdot \square$

$14 = \square \cdot \square$

$9 = \square \cdot \square$

$15 = \square \cdot \square$

$21 = \square \cdot \square$

4. Запиши у два різні рядки всі:

- добутки з таблиці множення числа 2;
- добутки з таблиці множення числа 3.

Обведи числа, які є в обох рядках.

2, 4, **6**, ...3, **6**, 9, ...

5. Склади вирази й обчисли їх.

	6	9	8	$15 - 8$	$0 + 5$	$2 \cdot 2$
Збільш у 3 рази				$(\square - \square) \cdot 3$	$(\square + \square) \cdot 3$	$\square \cdot \square \cdot 3$

6. Драбина має висоту 3 м.

Будівельники замовили удвічі довшу драбину.

Пожежники замовили утричі довшу драбину.

Яку висоту буде мати драбина будівельників?

Пожежників?

7. Накресли відрізок довжиною 5 см. Накресли другий відрізок, що на 3 см довший від першого, і третій відрізок, що удвічі довший від першого.

8. Садівник побілів 9 яблунь, а слив — у 3 рази більше. Скільки всього дерев побілів садівник? Вибери вираз до задачі? Поясни свій вибір.

$9 + 3$

$9 \cdot 3$

$9 + (9 + 3)$

$3 \cdot 9$

$9 + 9 \cdot 3$

 9. Оля додавала або множила числа на картках. Які результати вона не могла отримати?

4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

1235

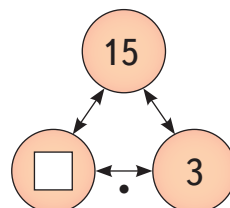
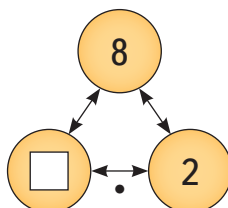
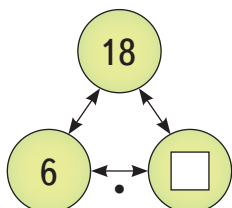
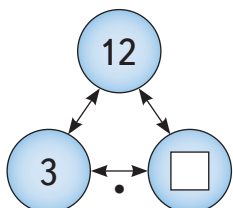

Урок 85

5432

1. Доповни «числові трійки».

2. Вибери й запиши лише ті числа, які є добутками числа 3.

3. Марічка на 3 роки старша за Олю. Оля у 3 рази старша за Віру. Вірі 6 років. Скільки років Марічці?

4. Учні отримали завдання скласти із сірників трикутники. Хто з учнів правильно виконав завдання?

Першокласник

Другокласник

Третьюкласник

Скільки сірників потрібно кожному учневі, щоб скласти по 3 такі трикутники, які вони вже склали?

5. Склади з 5 сірників два трикутники, а із 7 сірників — три трикутники.

6. Їдучи до школи, Іринка побачила 7 світлофорів. Скільки «очей» у семи світлофорів?

7. Склади за малюнком: • задачу на одну дію;
• задачу на дві дії.

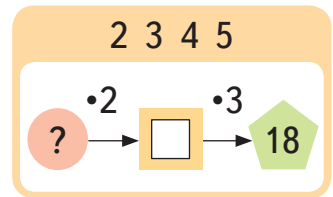
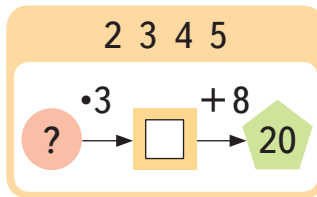
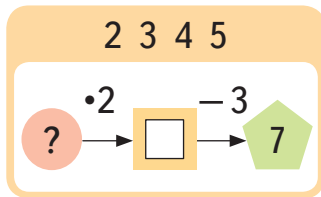
8 грн

? грн, у 3 рази дорожчий

Запиши скорочено умову й розв'язок другої задачі.

8. З кожного табло комп'ютер вибрав одне з чотирьох чисел, виконав з ним дії і видав результат. Дізнайся, яке це було число.

1235

Урок 86

5432

Таблиця множення числа 4

1. Червоний, синій і зелений олівці виконують дії з числами у таблиці.

5	17	22	39
40	35	30	25
2	8	14	20
70	7	13	31

- 1) Червоний олівець зменшив кожне кругле число на 14.
- 2) Синій олівець збільшив найменше число у 4 рази.
- 3) Зелений олівець збільшив кожне двоцифрове непарне число на 9.

Запиши й обчисли вирази для кожного олівця.

2. Знайди значення виразу $2 \cdot a$, якщо $a = 5, 6, 7$. Порівняй добутки. Цікаво, чому вони збільшуються?

3. Знайди значення виразу $b \cdot 3$, якщо $b = 5, 4, 3$. Порівняй добутки. Цікаво, чому вони зменшуються?

4. Полічи четвіркими від 4 до 20; від 40 до 20. Це парні чи непарні числа?

5. Полічи четвіркими лапки усіх песиків.

Таблиця множення числа 4

 Знаю \rightarrow	$4 \cdot 1 = 4$	$4 \cdot 2 = 8$	$4 \cdot 3 = 12$
$4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 4 = 16$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 5 = 20$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 6 = 24$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 7 = 28$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 8 = 32$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 9 = 36$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 10 = 40$

6.

$$4 \cdot 3 + 4$$

$$4 \cdot 5 - 4$$

$$50 - 4 \cdot 7$$

$$4 \cdot 10 - 7$$

$$26 + 3 \cdot 8$$

$$100 - 3 \cdot 9$$

7. Джинси мають 4 кишені. Скільки кишень мають четверо таких джинсів?

8. Оленка живе в дев'ятиповерховому будинку. На кожному поверсі — по 4 квартири. Скільки квартир в Оленчиному під'їзді?

9. У магазині продаються дитячі автомобілі, двоколісні та триколісні велосипеди. Доповни таблички.

кількість	
	
1	2
2	4
5	?
7	?
9	?

кількість	
	
1	3
2	6
3	?
6	?
9	?

кількість	
	
1	4
2	8
4	?
7	?
8	?

7235

Урок 87

5432

1. Як змінився добуток у кожному стовпчику? Добери відповідний множник.

$$2 \cdot 4 = 8$$

$$\square \cdot 4 = 12$$

$$\square \cdot 4 = 16$$

$$3 \cdot 7 = 21$$

$$3 \cdot \square = 18$$

$$3 \cdot \square = 15$$

$$2 \cdot 10 = 20$$

$$\square \cdot 10 = 30$$

$$\square \cdot 10 = 40$$

2. Числа в кошику не знають, де їхнє місце. Підкажи їм.

$$\square \cdot 2 > 12$$

$$2 \cdot \square < 10$$

$$15 = 3 \cdot \square$$

$$4 \cdot \square = 24$$

3. Данилко склав із сірників число. Скільки сірників потрібно, щоб скласти 5 таких четвірок?

4. У маленькій шафі — 5 полиць, у великій шафі — у 4 рази більше. На скільки більше полиць у великій шафі, ніж у маленькій?

5. Виконай за зразком.

На скільки більше?

Зразок: $5 \cdot 3 > 10$ на 5

$$2 \cdot 6 > 6 \dots$$

$$4 \cdot 7 > 22 \dots$$

$$4 \cdot 3 > 7 \dots$$

На скільки менше?

Зразок: $2 \cdot 4 < 2 \cdot 5$ на 2

$$3 \cdot 6 < 4 \cdot 5 \dots$$

$$3 \cdot 8 < 4 \cdot 8 \dots$$

$$2 \cdot 7 < 4 \cdot 4 \dots$$

6. Ламана має 3 ланки, по 4 см кожна. Яка довжина ламаної? Накресли ламану.

7. У старшій групі дитсадка є 8 двоповерхових ліжок і 12 звичайних ліжок. Скільки всього дітей можуть спати на цих ліжках?

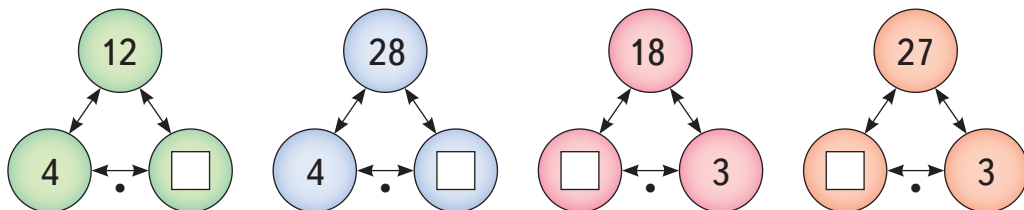
8. Коваль зробив 10 підков. Кілька з них він узяв, щоб підкувати двох коней. Скільки підков залишилося в коваля?

Таблиця множення числа 5

1. Доповни «числові трійки».

2. Вибери з поданих чисел і запиши у три різні рядки:

- добутки з таблиці множення числа 2;
- добутки з таблиці множення числа 3;
- добутки з таблиці множення числа 4.

Обведи числа, що є в кожному з трьох рядків.

3. Полічи п'ятірками від 5 до 50.

4. Не обчислюючи, скажи, який добуток найбільший. Чому?

$5 \cdot 2$

$5 \cdot 3$

$5 \cdot 4$

$5 \cdot 5$

5. Розглянь таблицю.

Таблиця множення числа 5		
 Знаю \longrightarrow	$5 \cdot 1 = 5$	$5 \cdot 3 = 15$
	$5 \cdot 2 = 10$	$5 \cdot 4 = 20$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 5 = 25$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 6 = 30$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 7 = 35$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 8 = 40$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 9 = 45$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 10 = 50$

• Якою цифрою закінчуються результати таблиці множення числа 5 на непарне число? На парне число?

6. У Марічки є 5 вербових гілок, а в Степанка — у 6 разів більше. На скільки менше вербових гілок у Марічки, ніж у Степанка?

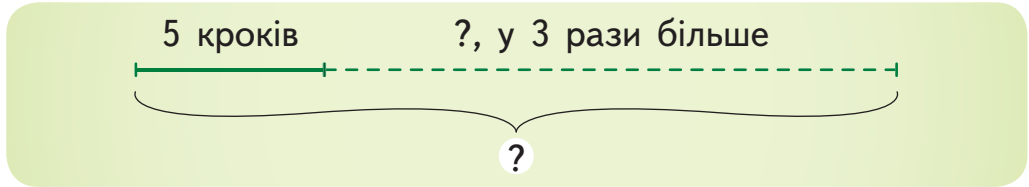
7. Пригадай таблицю множення й доповни рівності (усно).

$2 \cdot \square = 8$ $\square \cdot 5 = 15$ $\square \cdot 4 = 16$		$3 \cdot \square = 27$ $\square \cdot 6 = 24$ $\square \cdot 8 = 24$		$\square \cdot 5 = 30$ $5 \cdot \square = 40$ $\square \cdot 7 = 35$
---	---	--	---	--

8. Доповни усно ланцюжки.

6 \rightarrow збільш у 3 рази \rightarrow \square	\square \rightarrow збільш у 4 рази \rightarrow 20
5 \rightarrow збільш у 5 разів \rightarrow \square	\square \rightarrow збільш у 5 разів \rightarrow 45
3 \rightarrow ... \square рази \rightarrow 9	24 \rightarrow ... \square рази \rightarrow 6

9. Івасик вчиться ходити. Спочатку він пройшов 5 кроків і впав. Потім Івасику вдалось пройти у 3 рази більше кроків, ніж першого разу. Скільки всього кроків пройшов Івасик за дві спроби?

10. Перша жабка квакнула 5 разів. Друга жабка – удвічі більше, ніж перша. Третя жабка квакнула утричі більше, ніж перша жабка. Скільки всього разів проквакали три жабки?

1235

Урок 89

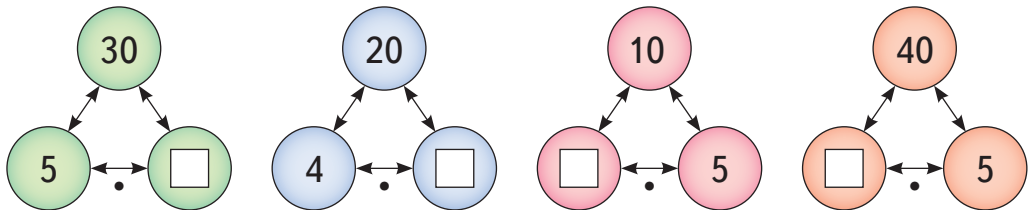
5432

Розклад числа на множники

1. Михайлик склав із сірників число . Скільки сірників потрібно мати Михайликові, щоб скласти 4 такі п'ятірки?

2. Доповни «числові трійки».

3. На які множники можна розкласти число 6? 10? 14? 21? 25? 35? Запиши за зразком.

Зразок:
 $6 = 2 \cdot 3$
 ↑ ↗
 множники

4. Математичний диктант. Запиши:

- Найбільше число з таблиці множення числа 5.
- Найбільше число з таблиці множення числа 3.
- Добуток чисел 4 і 6.
- Що більше: $3 \cdot 7$ чи 24? На скільки більше?
- Що менше: 30 чи $5 \cdot 7$? На скільки менше?
- Скільки треба взяти монет по 5 к., щоб набрати 20 к.?

5. Ластівки часто гніздяться колоніями. У кожному гніздечку по 5 пташенят. Скільки пташенят у 8 таких гніздечках? На скільки менше пташенят в одному гніздечку, ніж у восьми?

6. Розглянь малюнок. Розв'яжи задачу діями, а тоді склади за схемою вираз.

Мама купила дітям 5 шоколадних зайців і 3 шоколадні ведмедики. На скільки більше коштують зайці, ніж ведмедики?

$\square \cdot \square - \square \cdot \square = \square$ (грн) – на стільки більше

Тема. Розклад числа на множники. Задача на різницеве порівняння двох добуток. Складання виразу за схемою

- 7. Розклади кожне число на два множники так, щоб перший множник був меншим від другого.

Зразок:
 $8 = 2 \cdot 4$
 ↑ ↑
 перший другий
 множник множник

8. Знайди значення виразу $k \cdot 5 - 2$, якщо $k = 3, 6, 8$.

- 9. Оленка має 27 фішок. Частину фішок вона поклала у мішечок. Решту фішок розклала у 5 коробочок, по 4 фішки у кожен коробочок. Скільки фішок Оленка поклала в мішечок?

235

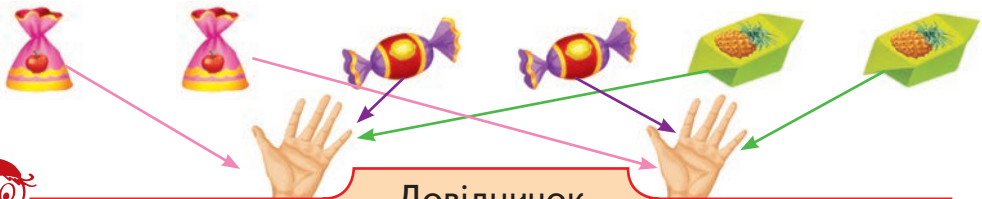
Урок 90

5432

Дія ділення

1. Двом дітям дали 6 цукерок. Вони поділили їх порівну. Скільки цукерок одержав кожен?

Довідничок

Це задача на поділ на рівні частини.

Розв'язується дією ділення.

Дія ділення позначається двокрапкою :

$$6 : 2 = 3 \text{ (цукерки) — одержав кожен}$$

усі цукерки

усі діти

Запис $6 : 2 = 3$ читають так:
6 поділити на 2, дорівнює 3.

2. Обери відповідний вираз для кожного запитання.

Поклади в ряд 12 олівців. Скільки олівців у кожній групі, якщо їх поділили на:

• 2 рівні групи? • 3 рівні групи?

$12 : 6$

$12 : 3$

• 4 рівні групи? • 6 рівних груп?

$12 : 4$

$12 : 2$

3. Зроби малюнок до задачі і розв'яжи її.

10 слив розклали порівну на 2 тарілки.
Скільки слив на кожній тарілці?

10 сл. — 2 т.

? сл. — 1 т.

4. Перемалюй фігури в зошиті і виконай завдання. Скільки фігур у кожній групі? Склади й прочитай вирази на ділення.

Об'єднай у
2 однакові групи.

$8 : 2 = \square$

Розділи порівну
на 3 групи.

$\square : \square = \square$

Поділи на 3 рівні групи.

$\square : \square = \square$

Згрупуй порівну в 4 групи.

$\square : \square = \square$

5. В одному лотку поміщається 4 яйця. Скільки потрібно таких лотків, щоб розмістити в них 12 яєць?

6. Мама спекла 6 рогаликів. Вона розкладає їх у пакети, по 3 рогалики в кожний. Скільки потрібно пакетів?

Довідничок

Це задача на вміщення.
Розв'язується дією ділення:

$$6 : 3 = 2 \text{ (пакети)}$$

усі

в одному пакеті

7. Для скількох песиків приготували 15 , якщо кожному песику дають по 3 ?

8. Зроби малюнок до задачі й розв'яжи її.

Оля намалювала кількох котів. У кожного кота по 6 вусиків. Скільки котів намалювала Оля, якщо вони мали всього 24 вусики?

9. У двох носорогів — два роги. Скільки рогів у восьми носорогів?

Ділене, дільник, частка

1.

Скільки яблук у чотирьох дітей?

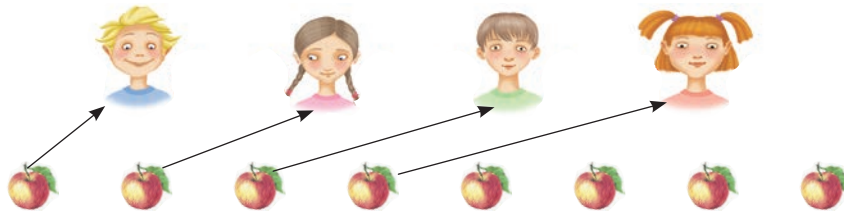
$$2 \cdot 4 = 8$$

Скільки дітей одержать по 2 яблука?

$$8 : 2 = 4$$

По скільки яблук дістанеться кожному?

$$8 : 4 = 2$$

Довідничок

З однієї рівності на множення можна скласти дві рівності на ділення:

$$2 \cdot 4 = 8$$

$$8 : 2 = 4$$

$$8 : 4 = 2$$

2. Обчисли спочатку ті вирази, де перший множник є парним числом, а потім — ті, де другий множник більший від першого множника. Який добуток найменший? Який найбільший?

$8 \cdot 5$	$5 \cdot 9$	$5 \cdot 6$	$2 + 8$
$3 \cdot 7$	$6 \cdot 4$	$7 \cdot 3$	$4 \cdot 3$

3. Склади сімейство рівностей за зразком. Для кожного стовпчика намалюй його «числову трійку».

$6 \cdot 2 = 12$ $12 : 6 = 2$ $12 : 2 = 6$	<i>Зразок:</i> \longrightarrow	
--	-------------------------------------	--

<p>1) $4 \cdot 5 = \square$ $\square : \square = \square$ $\square : \square = \square$</p>	<p>2) $8 \cdot 3 = \square$ $\square : \square = \square$ $\square : \square = \square$</p>	<p>3) $7 \cdot 4 = \square$ $\square : \square = \square$ $\square : \square = \square$</p>
--	--	--

4. Знайди такі трійки чисел, з яких можна скласти сімейства рівностей. Запиши ці рівності.

3
36
6
4
9
18

5. З таблиць множення можна легко створити таблиці ділення. Роздивись їх і поясни, як це зробили.

Довідничок

Щоб знайти невідомий множник, треба добуток поділити на відомий множник.

Таблиці ділення на 2, на 3, на 4 і на 5

Вивчу!

$2 : 2 = 1$	$3 : 3 = 1$	$4 : 4 = 1$	$5 : 5 = 1$
$4 : 2 = 2$	$6 : 3 = 2$	$8 : 4 = 2$	$10 : 5 = 2$
$6 : 2 = 3$	$9 : 3 = 3$	$12 : 4 = 3$	$15 : 5 = 3$
$8 : 2 = 4$	$12 : 3 = 4$	$16 : 4 = 4$	$20 : 5 = 4$
$10 : 2 = 5$	$15 : 3 = 5$	$20 : 4 = 5$	$25 : 5 = 5$
$12 : 2 = 6$	$18 : 3 = 6$	$24 : 4 = 6$	$30 : 5 = 6$
$14 : 2 = 7$	$21 : 3 = 7$	$28 : 4 = 7$	$35 : 5 = 7$
$16 : 2 = 8$	$24 : 3 = 8$	$32 : 4 = 8$	$40 : 5 = 8$
$18 : 2 = 9$	$27 : 3 = 9$	$36 : 4 = 9$	$45 : 5 = 9$
$20 : 2 = 10$	$30 : 3 = 10$	$40 : 4 = 10$	$50 : 5 = 10$

6.

$\square \cdot 2 = 10$

$\square \cdot 3 = 18$

$\square \cdot 2 = 18$

$5 \cdot \square = 20$

$4 \cdot \square = 16$

$5 \cdot \square = 35$

$4 \cdot \square = 28$

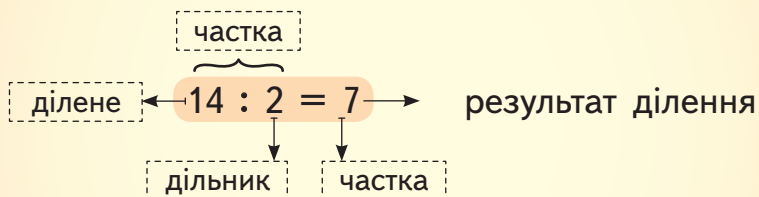
$\square \cdot 2 = 16$

$\square \cdot 3 = 27$

Довідничок

Запам'ятай компоненти дії ділення.

Читають так: • ділене — 14, дільний — 2, частка — 7;

• частка чисел 14 і 2 становить 7.

7. Прочитай рівності, називаючи компоненти дій.

$$6 : 2 = 3$$

$$3 \cdot 2 = 6$$

$$5 + 4 = 9$$

$$9 - 5 = 4$$

8. У школі — «День вітамінів».

- 1) Хлопці помили 40 груш і розклали їх порівну в 5 кошиків. Скільки груш у кожному кошику?
- 2) Марічка принесла 14 слив — порівну синіх і жовтих. Скільки синіх слив принесла Марічка?
- 3) 21 абрикос розклали по 3 на кожну тарілку. Скільки взяли для цього тарілок?
- 4) Гнат розрізав кожне яблуко на 4 рівні дольки й отримав 20 дольок. Скільки яблук розрізав Гнат?

9. Було 6 дітей. Половина з них тримали по дві кульки, а решта — по три. Скільки всього кульок тримали діти?

10. Розв'яжи задачу.

У сім'ї четверо дітей. Мама дала кожній дитині по 3 апельсини. Скільки всього апельсинів мама дала дітям?

Доповни дві наступні задачі, використовуючи числові дані першої задачі.

- 1) Мама дала дітям апельсинів, кожному по . Скільки ... ?
- 2) Мама роздала дітям апельсинів, кожному — порівну. Скільки ... кожна дитина?

Зменшення числа в кілька разів

1. Кожен вираз на множення шукає свою пару — вираз на ділення. Запиши їх і обчисли.

$3 \cdot 4$

$9 \cdot 4$

$24 : 3$

$12 : 4$

$14 : 2$

$2 \cdot 7$

$36 : 4$

$3 \cdot 8$

2. У першому кошику — 12 писанок. У другому кошику — у 3 рази менше писанок, ніж у першому. Скільки писанок у другому кошику?

I — 12 пис.

II — ?, у 3 р. менше

Довідничок

«У 3 рази менше, ніж 12» означає: $12 : 3 = 4$

Отже, у другому кошику — 4 писанки.

у 3 рази менше

зменш у 3 рази

утричі менше

означають ділення на 3

3. 1) «Концертна» сопілка має зверху 8 отворів для пальців, а знизу — у 4 рази менше.

Скільки всього отворів для пальців має «концертна» сопілка?

2) Народна сопілка має удвічі менше отворів, ніж «концертна» сопілка. Скільки отворів мають 4 народні сопілки?

4. Зменш на 5 числа: 12, 23, 34, 50 .

Зменш у 5 разів числа: 10, 35, 20, 45 .

Довідничок

У виразах без дужок спочатку виконуй за порядком дії \cdot і $:$, а тоді $+$ і $-$.

5. $15 - 3 \cdot 4 + 10$

$11 - 5 + 10 : 5$

$3 \cdot 9 + 28 : 4$

$11 + 7 - 6 \cdot 3$

$18 + 8 : 4 - 3$

$5 \cdot 10 - 8 \cdot 4$

6. Склади вирази за схемами й обчисли їх.

1) Від частки чисел 28 і 4 відними 6. $\square : \square - \square = \square$

2) Частку чисел 18 і 3 збільш на 5. $\square : \square + \square = \square$

3) До 49 додай частку чисел 9 і 3. $\square + \square : \square = \square$

4) 32 зменш на частку чисел 20 і 5. $\square - \square : \square = \square$

Пригадай!

Дія в дужках завжди виконується першою.

7. $(20 - 6) : 5$ $24 : (11 - 8)$ $5 \cdot (17 - 8)$ $(13 - 8) \cdot 6$

8. Синя стрічка має довжину 8 см. Червона стрічка — удвічі довша, ніж синя стрічка. Жовта стрічка удвічі коротша, ніж синя стрічка. Яка стрічка довша: червона чи жовта? На скільки?

9. Склади вирази за схемами й обчисли їх.

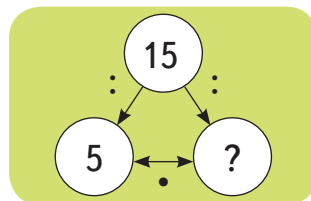
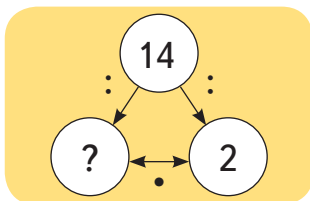
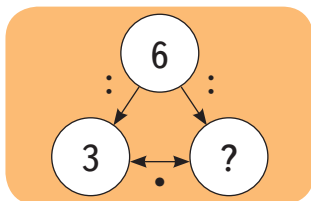
1) Суму чисел 19 і 13 поділи на 4. $(\square + \square) : \square = \square$

2) Різницю чисел 16 і 7 збільш у 5 разів. $(\square - \square) \cdot \square = \square$

Знаходження невідомого діленого

1. Доповни «числові трійки». Назви ділене в кожній з них.

2. Оля пригощала трьох друзів цукерками. Скільки цукерок роздала Оля, якщо кожний отримав по 6 цукерок?

$$? : 3 = 6$$

Довідничок

Щоб знайти невідоме ділене, треба частку помножити на дільник.

Запиши розв'язання задачі.

3. Михайлик розставив шахові фігури на шахівниці в два ряди. Скільки фігур розставив Михайлик, якщо в кожному ряду було по 8 фігур?

4. Добери числа, користуючись правилом із довідничка.

$$\square : 5 = 4$$

$$\square : 3 = 6$$

$$\square : 4 = 8$$

$$\square : 8 = 5$$

$$\square : 6 = 4$$

$$\square : 8 = 3$$

5. Надійка сплела з бусинок 3 браслети. Скільки бусинок використала Надійка, якщо в кожному браслеті по 9 бусинок?

6. Миколка поклав свої цукерки в 3 пакети, по 7 штук у кожний, і ще 2 цукерки залишилося. Скільки цукерок у Миколки?

7. $3 \cdot 6 + 18$
 $70 - 24 : 4$
 $(25 - 20) \cdot 9$

$16 : 4 : 2$
 $4 \cdot (20 - 12)$
 $12 : (90 - 86)$

$2 \cdot 9 : 3$
 $15 : 5 \cdot 7$
 $(0 + 9) : 3$

8. Діти для першої гри розбились на групи, по троє дітей у кожній. Для другої гри вони розбились на групи, по п'ятеро дітей у кожній. Скільки всього було дітей, якщо відомо, що їх було менше, ніж 20?

1235

Урок 94

5432

Знаходження невідомого дільника. Визначення парності числа

1. Випиши числа, які діляться:

1) на 2: 15, 8, 10, 17, 18. Знайди їх суму;

2) на 3: 21, 14, 8, 12, 10. Знайди їх різницю.

2. Запиши усі парні числа другого десятка. Перевір, чи кожне з них ділиться на 2.

Довідничок

Числа, які діляться на 2, називаються парними.

3. Назви ділене і частку у кожній рівності.

$15 : \square = 3$

$35 : \square = 5$

$36 : \square = 4$

4. 24 равлики заповзли на кілька пеньків. Скільки пеньків зайняли равлики, якщо на кожному пеньку їх було по 4?

$$24 : ? = 4$$

Довідничок

Щоб знайти невідомий дільник, треба ділене поділити на частку.

Запиши розв'язання задачі.

5. 20 гостей замовили кілька таксі. Скільки потрібно таксі, якщо в кожному поміщається по 4 пасажири?

6. За квитки на мультфільм заплатили 35 грн. Скільки купили квитків, якщо один квиток коштує 5 грн?

Довідничок

Дію ділення завжди можна перевірити дією множення, а множення — діленням.

$$35 : 5 = 7 \longleftrightarrow 7 \cdot 5 = 35$$

7. Перевір ділення за зразком.

Зразок: $10 : 2 = 5$

Перевірка: $5 \cdot 2 = 10$

$18 : 2 = 9$

$20 : 5 = 5$

$32 : 4 = 8$

$24 : 3 = 8$

8. Добери числа, користуючись правилом з довідничка, і зроби перевірку множенням.

$12 : \square = 3$

$40 : \square = 5$

$28 : \square = 4$

9. Жабка помітила з-за очерету 16 ніг лелек. Скільки було лелек?

10. Майстер купив 30 лампочок і вкрутив їх у світильники. Скільки є світильників, якщо в кожний з них майстер вкрутив по 5 лампочок?

11. Дідусь розклав 12 банок меду на кілька полиць порівну. По скільки банок меду могло бути на кожній полиці? Скільки існує варіантів відповіді? Назви кожен.

1235

Урок 95

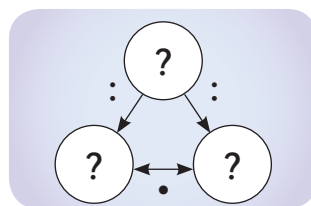
5432

Таблиця множення числа 6. Таблиця ділення на 6

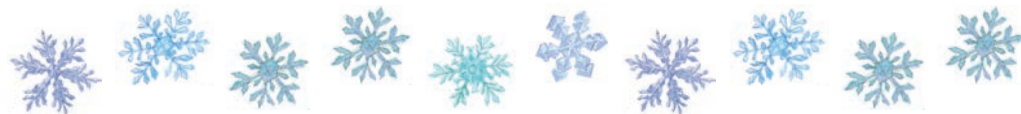
1. Які компоненти невідомі? Знайди їх за правилами. Намалюй «числову трійку» для кожного сімейства рівностей.

$$\begin{aligned} 2 \cdot \square &= 12 \\ \square \cdot 6 &= 12 \\ 12 : \square &= 2 \\ \square : 2 &= 6 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \square \cdot 3 &= 21 \\ 7 \cdot \square &= 21 \\ 21 : \square &= 3 \\ \square : 3 &= 7 \end{aligned}$$

2. Скільки променів має сніжинка? А дві сніжинки? Три?

Таблиця множення числа 6	
$6 \cdot 1 = 6$	$6 \cdot 6 = 36$
$6 \cdot 2 = 12$	$6 \cdot 7 = 42$
$6 \cdot 3 = 18$	$6 \cdot 8 = 48$
$6 \cdot 4 = 24$	$6 \cdot 9 = 54$
$6 \cdot 5 = 30$	$6 \cdot 10 = 60$

Таблиця ділення на 6	
$6 : 6 = 1$	$36 : 6 = 6$
$12 : 6 = 2$	$42 : 6 = 7$
$18 : 6 = 3$	$48 : 6 = 8$
$24 : 6 = 4$	$54 : 6 = 9$
$30 : 6 = 5$	$60 : 6 = 10$

3. $\square : 7 = 6$ $\square : 9 = 6$ $24 : \square = 6$
 $\square : 8 = 6$ $18 : \square = 6$ $30 : \square = 6$

4. Для внуків на пікнік бабуся спакувала 30 тістечок, порівну у 6 пакетів. Скільки тістечок в одному пакеті? А в двох?

5. Із сірників складено число . Чи достатньо 11 сірників, щоб скласти дві такі шестірки? Скільки таких шестірок можна скласти із 42 сірників?

6. Обчисли вираз $a : 6 \cdot 3$, якщо $a = 18, 36, 54$.

7. Школярі в саду водили гаївки.

- 1) Дівчат було 27, а хлопців — утричі менше. Скільки було хлопців? На скільки більше дівчат, ніж хлопців, водили гаївки в саду?
- 2) В одному колі було 16 дітей. У другому колі — 12 дітей. А в третьому колі — у 4 рази менше дітей, ніж у перших двох колах разом. Скільки дітей водили гаївки в третьому колі?
- 3) Діти утворили 3 «змійки».

Довжина першої «змійки» — 6 м. Друга «змійка» — у 2 рази довша за першу. А третя «змійка» — у 3 рази коротша за другу. Яка довжина третьої «змійки»?

 8. «Хоча я менше, ніж 40, але мене можна поділити на 3, на 5 і на 6. Яке я число?»

Кратне порівняння чисел.**Таблиця множення числа 7. Таблиця ділення на 7**

1. Циркові тварини чекають своєї черги виступати.

За кулісами видно лише лапки і ноги тварин. А саме:

кури	гуся	поні	кози	песики	котики
12 лапок	4 лапки	16 ніг	8 ніг	28 лапок	36 лапок

Скільки всього циркових тварин чекають своєї черги виступати?

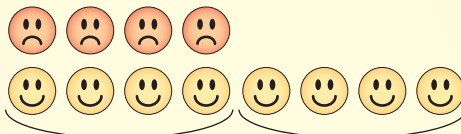
2. Клоун Радійко побачив 4 😞 і 8 😊.

У скільки разів більше є 😊, ніж 😞?

У скільки разів менше є 😞, ніж 😊?

Міркую так: накладаю усміхнені личка на сумні:

Скільки разів по 4 міститься у восьми? 2 рази.

Отже, $8 : 4 = 2$ (рази) — у стільки більше 😊.

$8 : 4 = 2$ (рази) — у стільки менше 😞.

Довідничок

Це задача на кратне порівняння. Щоб дізнатися, у скільки разів одне число більше або менше від другого, треба виконати дію ділення.

3. На циркову арену вибігли:

- 1) 3 сірих пуделі й 6 білих. У скільки разів більше білих пуделів, ніж сірих?

Сірих — 3 п. \leftarrow у (?) р. більше
Білих — 6 п. \leftarrow

Підказка: дія \odot

- 2) 4 коти в капелюхах, а кішок із бантиками — на 8 більше.
У скільки разів менше котів, ніж кішок?

Розв'яжи задачу й перевір, чи схема виразу $(\square + \square) : \square$ відповідає діям задачі.

Запиши вираз до задачі.

4. Дізнайся за зразком:

У скільки разів більше?

Зразок: $10 > 5$ у $\boxed{2}$ рази,
бо $10 : 5 = 2$

$15 > 3$ у \square разів

$32 > 4$ у \square разів

$45 > 5$ у \square разів

У скільки разів менше?

Зразок: $6 < 18$ у $\boxed{3}$ рази,
бо $18 : 6 = 3$

$4 < 16$ у \square рази

$3 < 24$ у \square разів

$6 < 36$ у \square разів

5. Скільки частинок містить кожен круг? Два круги разом? А три?

Таблиця множення числа 7	
$7 \cdot 1 = 7$	$7 \cdot 6 = 42$
$7 \cdot 2 = 14$	$7 \cdot 7 = 49$
$7 \cdot 3 = 21$	$7 \cdot 8 = 56$
$7 \cdot 4 = 28$	$7 \cdot 9 = 63$
$7 \cdot 5 = 35$	$7 \cdot 10 = 70$

Таблиця ділення на 7	
$7 : 7 = 1$	$42 : 7 = 6$
$14 : 7 = 2$	$49 : 7 = 7$
$21 : 7 = 3$	$56 : 7 = 8$
$28 : 7 = 4$	$63 : 7 = 9$
$35 : 7 = 5$	$70 : 7 = 10$

6. Скільки днів у тижні? Скільки днів у семи тижнях? У дев'яти тижнях? Скільки тижнів становлять 28 днів?

7. Обчисли вираз $2 \cdot b \cdot 7$, якщо $b = 2, 3, 4$.

8. Райдуга має 7 кольорів. Наталя намалювала 4 райдуги. Скільки кольорових смужок намалювала Наталя?

9. 1) До комори забігло 6 кішок, а за кожною кішкою — ще по 6 кошенят. Скільки всього кішок і кошенят забігло до комори?

2) Зі страху з комори втікало 7 мишей, а за кожною мишею — ще по 7 мишенят. Скільки всього мишей та мишенят втікало з комори?

7235

Урок 97

54327

1. Підбери для кожного запису на пелюстці відповідну дію на ромашці.

на 2 менше		на 2 більше
у 2 рази менше		у ? разів менше
у 2 рази більше		у ? разів більше

2. У скільки разів більше лап у тигра, ніж у страуса?

3. Хто має більше лапок: дві пташки чи один павук? У скільки разів більше?

4. Оля склала 7 однакових букетів із 35 ромашок. А Леся склала 4 однакові букети з 28 маків. Скільки ромашок в одному букеті? Скільки маків в одному букеті?

5. Склади вирази й знайди частки.

Ділене	14	42	$(38 + 18)$	$(100 - 51)$	$63 : 7$
Дільник	$(6 + 1)$	$(12 - 5)$	7	7	3

6. Дмитрик піднявся по сходах на сьому сходинку. Попереду — у 3 рази більше сходинок. Скільки всього сходинок мають сходи?

7. В одному наборі є 6 чашок. У Катрусі є 5 таких наборів, а в Марічки — 3 набори. На скільки більше чашок у Катрусі, ніж у Марічки?

1 спосіб:

$$1) \square \cdot \square = \square$$

$$2) \square \cdot \square = \square$$

$$3) \square - \square = \square$$

Міркую так:

2 спосіб:

1) На скільки наборів більше в Катрусі, ніж у Марічки?

2) На скільки більше чашок у Катрусі, ніж у Марічки?

$$\square \cdot (\square - \square) = \square$$

 8. У віночку Галинки є 7 стрічок, біла стрічка — посередині. Скільки стрічок є зліва від білої стрічки?

Таблиці множення числа 8 і числа 9. Таблиці ділення на 8 і на 9

1.

$$7 \cdot 4 = \square \quad \square : 6 = \square \quad \square + 27 = \square$$

$$\square - 10 = \square \quad \square \cdot 9 = \square \quad \square : 7 = \square$$

парне число

2. Склади вирази й знайди їх значення.

- 1) Добуток чисел 7 і 8 збільш на 8.
- 2) Число 40 зменш на частку чисел 45 і 5.
- 3) Частку чисел 35 і 7 збільш на 38.
- 4) Число 100 зменш на добуток чисел 7 і 10.
- 5) Частку чисел 45 і 9 збільш у 7 разів.

3. Скільки лапок у павучка? У двох павучків? А в трьох?

Таблиця множення числа 8

$8 \cdot 1 = 8$	$8 \cdot 6 = 48$
$8 \cdot 2 = 16$	$8 \cdot 7 = 56$
$8 \cdot 3 = 24$	$8 \cdot 8 = 64$
$8 \cdot 4 = 32$	$8 \cdot 9 = 72$
$8 \cdot 5 = 40$	$8 \cdot 10 = 80$

Таблиця ділення на 8

$8 : 8 = 1$	$48 : 8 = 6$
$16 : 8 = 2$	$56 : 8 = 7$
$24 : 8 = 3$	$64 : 8 = 8$
$32 : 8 = 4$	$72 : 8 = 9$
$40 : 8 = 5$	$80 : 8 = 10$

4. Скільки зубців мають одні граблі? А двоє? Троє?

Таблиця множення числа 9

$9 \cdot 1 = 9$	$9 \cdot 6 = 54$
$9 \cdot 2 = 18$	$9 \cdot 7 = 63$
$9 \cdot 3 = 27$	$9 \cdot 8 = 72$
$9 \cdot 4 = 36$	$9 \cdot 9 = 81$
$9 \cdot 5 = 45$	$9 \cdot 10 = 90$

Таблиця ділення на 9

$9 : 9 = 1$	$54 : 9 = 6$
$18 : 9 = 2$	$63 : 9 = 7$
$27 : 9 = 3$	$72 : 9 = 8$
$36 : 9 = 4$	$81 : 9 = 9$
$45 : 9 = 5$	$90 : 9 = 10$

5.

$8 \cdot 8$		$8 \cdot 9$		$72 : 8 \cdot 6$
$8 \cdot 8 + 8$		$9 \cdot 9$		$7 \cdot 9 - 8 \cdot 6$
$8 \cdot 9 + 8$		$9 \cdot 9 + 9$		$80 : 8 + 81 : 9$

6. У дев'ятох таких посудинах заморозили лід.

Після того, як кілька кубиків льоду взяли, у посудинах залишилося 63 кубики. Скільки кубиків льоду взяли?

7. Школярі випили 9 склянок яблучного соку, а виноградного — на 27 склянок більше. У скільки разів менше склянок яблучного соку випили школярі?

8. Накресли один відрізок довжиною 8 см, другий — удвічі коротший, ніж перший, а третій — на 2 см коротший від першого.

9. Підстав у схеми замість фігур відповідні числа й виконай обчислення.

	= 6
	= 24
	= 4
	= 7
	= 3

Різницеve порівняння

	¹		³	-		²			
	¹	:		³	-		²	:	
	¹		³	-		²	:		

Кратне порівняння

(	¹	+		³):	(	²	-	)
(	¹	-		³):	(	²	-	)
(	¹	-		³):	(	²	+	)

Множення й ділення на 1. Множення на 0. Ділення нуля. Неможливість ділення на нуль

1. Запиши розв'язання задачі множенням.

Чотирьом дівчатам подарували по квіточці. Скільки всього квіточок у дівчат?

$$1 + 1 + 1 + 1 = 4$$

$$\square \cdot \square = \square$$

2. Для кожної рівності на множення склади сімейство рівностей за зразком.

$$\begin{array}{l} 1 \cdot 4 = 4 \\ 4 \cdot 1 = 4 \\ 4 : 1 = 4 \\ 4 : 4 = 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 1 \cdot 8 = \square \\ \square \cdot \square = \square \\ \square : \square = \square \\ \square : \square = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 1 \cdot 6 = \square \\ \square \cdot \square = \square \\ \square : \square = \square \\ \square : \square = \square \end{array}$$

Довідничок

Якщо число

- помножити на 1, то отримаємо те саме число;
- поділити на 1, то отримаємо те саме число;
- поділити саме на себе, то отримаємо 1.

3. Знайди значення виразів $a \cdot 1$, $a : 1$, $a : a$, якщо $a = 5$.

4. Дмитрик роздав 6 хом'ячків шістьом своїм друзям порівну. Скільки хом'ячків одержав у подарунок кожен друг?

5. Кидаючи гральний кубик, Андрійкові випало 3 рази по одному очку й 2 рази по 6 очок. Скільки всього очок на гральному кубіку випало Андрійкові?
Склади вираз до задачі за схемою.

$$\square \cdot \square + \square \cdot \square = \square$$

6. Запиши розв'язання задачі дією множення.

Після святкування іменин на столі залишилося 5 тарілочок. Ні на одній з них не було жодного шматочка торта. Скільки всього шматочків торта на цих тарілочках?

$$0 + 0 + 0 + 0 + 0 = 0 \quad \square \cdot \square = \square$$

7. Склади рівності на ділення за зразком.

$0 \cdot 5 = 0$	$0 \cdot 6 = \square$	$0 \cdot 9 = \square$
$0 : 5 = 0$	$\square : \square = \square$	$\square : \square = \square$

Довідничок

Якщо 0 помножити на число, то отримаємо 0.
Якщо 0 поділити на число, то отримаємо 0.
На нуль ділити не можна!

8. На тарілці не було жодної пампушки. Семеро гномів розділили їх між собою порівну. Скільки пампушок одержав кожний гном?

9.	$12 \cdot 1$ $18 : 1$ $18 : 18$		$0 \cdot 30$ $0 : 30$ $45 \cdot 0$		$45 \cdot 1$ $(8 + 5) \cdot 0$ $9 : (16 - 7)$
-----------	---------------------------------------	---	--	---	---

10. «Я — число. Один мій сусід сказав, що при множенні на нього кожне число стає парним. Інший мій сусід стверджує, що при множенні на нього всі числа перетворюються в нуль, а ділити на нього взагалі не можна. Обидва мої сусіди сказали правду.

- 1) Яке я число?
- 2) Що станеться з будь-яким числом, якщо його помножити на мене? А поділити?

7235

Урок 100

5432

Множення й ділення на 10

1. Для чисел 3, 5, 6, 7, 9 випиши з таблиць множення результати їх множення на 10. Як можна назвати записані числа?
2. З одного виразу на множення склади два вирази на ділення.

Зразок:	$2 \cdot 10 = 20$	$6 \cdot 10 = \square$	$9 \cdot 10 = \square$
	$20 : 2 = 10$	$\square : \square = \square$	$\square : \square = \square$
	$20 : 10 = 2$	$\square : \square = \square$	$\square : \square = \square$

Довідничок

Щоб помножити число на 10,
треба справа до цього числа дописати нуль.

Щоб поділити кругле число на 10,
треба в ньому відкинути останній нуль.

3. Збільш у 10 разів числа: 3, 8, 10.
Зменш у 10 разів числа: 40, 70, 100.

4. Рак має 10 ніг. Скільки ніг у семи раків?
Скористайся переставним законом множення.

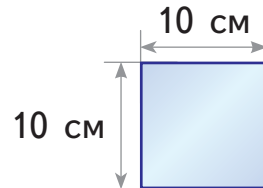
5. У краба — 5 пар ніг. Дві ноги з них — клешні, і краб ними не ходить. Скільки ніг для ходьби в трьох крабів?

6. На одній руці 5 пальців, на двох — 10. Скільки пальців на 10 руках?

7. Кінь має 4 ноги. Двоє коней — 8. Скільки ніг у десяти коней?

8. 40 дітей поділилися на команди, по 10 чоловік у кожній. Скільки утворилося команд?

9. У раму вставляють ось таку шибку:

Який периметр має шибка?

10. Яке число отримаємо, якщо одиницю помножимо саму на себе 10 разів?

1235

Урок 101

УРОК

5432

Коло і круг

1. Співак Соловейко сьогодні виступає. На концерт придуть усі лісові любителі музики. Як посадити глядачів, щоб кожний був на однаковій відстані від співака соловейка?

Дятел придумав спосіб:
«Глядачів можна посадити ось так!»

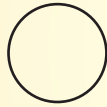

Глядачі сидять у коло.

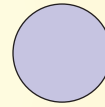
Довідничок

Це — коло.

Коло — це лише лінія.

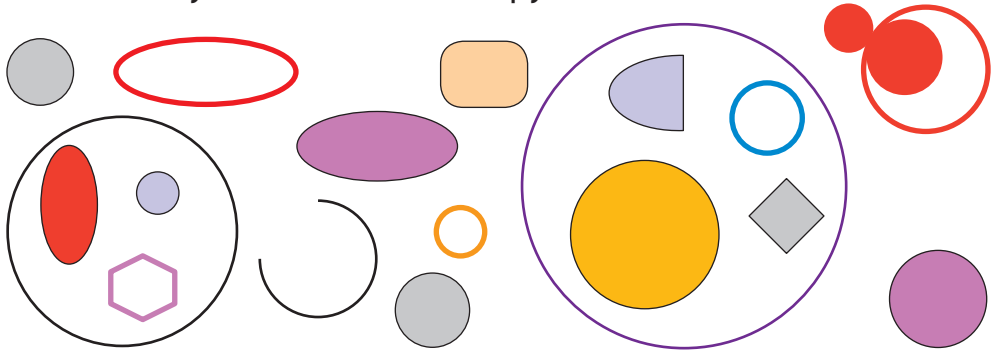
Це — круг.

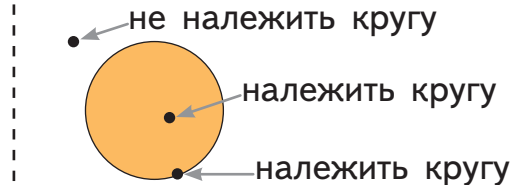
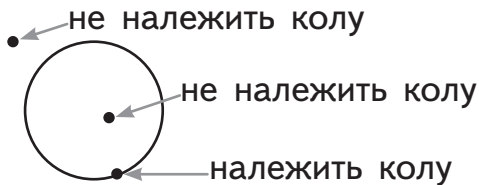
Круг — це фігура.

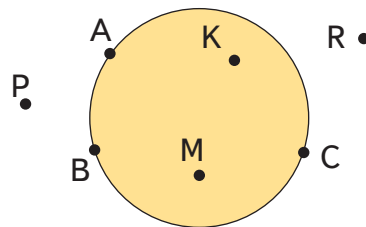
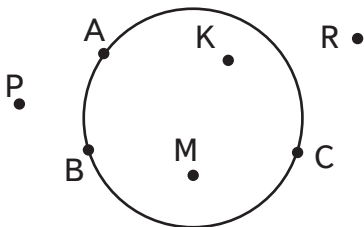
2. Скільки тут кіл? А скільки кругів?

3. Скільки точок належать колу і скільки — кругу?
Скільки — не належать? У чому відмінність?

4. 1) Назви усі точки на колі та точки за межами кола.
2) Назви усі точки на крузі та точки за межами круга.

5. Візьми монету. Поклади її на кольоровий аркуш і обведи олівцем. Як називається отримана лінія? Виріж по лінії. Як називається вирізана фігура?

6. Серед перелічених предметів назви ті, які схожі на круг. А потім — ті, які схожі на коло.

Монета, кільце для кидання м'яча, тарілка, колесо, спортивний обруч, циферблат годинника, перстень

 7. Боячись рогів корови, хижак не нападають на неї спереду. Як треба стати стаду корів, щоб захистити себе і своїх телят від хижаків?

8. Запиши в перший стовпчик вирази, подані в кругах, а в другий стовпчик — вирази в колах. Обчисли їх.

$4 \cdot 7$	$85 - 18$	$10 \cdot 10$	$10 : 10$	$27 + 67$	$10 : 1$
$25 + 7$	$39 - 14$	$64 : 8$	$54 : 9$	$3 \cdot 9$	

9. Спортсмен пробіг на стадіоні двічі по 6 кіл, а потім ще 5 кіл. Скільки всього кіл пробіг спортсмен? Запиши вираз і обчисли.

УРОК

Ознайомся з матеріалами розділу «Величини. Вартість».

Тема. Істотні ознаки кола і круга.
Точки, які належать або не належать колу (кругу)

223

Відомості про користування підручником

№ з/п	Прізвище та ім'я учня / учениці	Навчальний рік	Стан підручника	
			на початку року	у кінці року
1				
2				
3				
4				
5				

Навчальне видання

*ГІСЬ Ольга Михайлівна
ФІЛЯК Ірина Василівна*

«МАТЕМАТИКА»

підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Редактор *І. В. Єфімова*. Помічник редактора *Ю. В. Завгородня*.
Ілюстрації та макет *О. М. Гісь*. Технічний редактор *А. В. Пліско*. Коректор *Н. В. Красна*.

Підписано до друку 17.05.2019. Формат 70×90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Букварна. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 16,38. Обл.-вид. арк. 16,0.
Тираж 72262 прим. Зам. № 5104-2019/1.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5215 від 22.09.2016.
Адреса редакції: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.
E-mail: office@ranok.com.ua. Тел. (057) 719-48-65, тел./факс (057) 719-58-67.

Підручник надруковано на папері українського виробництва

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»,
пров. Сімферопольський, 6, Харків, 61052.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5340 від 15.05.2017.
Тел. +38 (057) 712-20-00. E-mail: sale@triada.kharkov.ua

ТАБЛИЦЯ МНОЖЕННЯ

2

$$\begin{aligned}2 \cdot 1 &= 2 \\2 \cdot 2 &= 4 \\2 \cdot 3 &= 6 \\2 \cdot 4 &= 8 \\2 \cdot 5 &= 10 \\2 \cdot 6 &= 12 \\2 \cdot 7 &= 14 \\2 \cdot 8 &= 16 \\2 \cdot 9 &= 18 \\2 \cdot 10 &= 20\end{aligned}$$

3

$$\begin{aligned}3 \cdot 1 &= 3 \\3 \cdot 2 &= 6 \\3 \cdot 3 &= 9 \\3 \cdot 4 &= 12 \\3 \cdot 5 &= 15 \\3 \cdot 6 &= 18 \\3 \cdot 7 &= 21 \\3 \cdot 8 &= 24 \\3 \cdot 9 &= 27 \\3 \cdot 10 &= 30\end{aligned}$$

4

$$\begin{aligned}4 \cdot 1 &= 4 \\4 \cdot 2 &= 8 \\4 \cdot 3 &= 12 \\4 \cdot 4 &= 16 \\4 \cdot 5 &= 20 \\4 \cdot 6 &= 24 \\4 \cdot 7 &= 28 \\4 \cdot 8 &= 32 \\4 \cdot 9 &= 36 \\4 \cdot 10 &= 40\end{aligned}$$

5

$$\begin{aligned}5 \cdot 1 &= 5 \\5 \cdot 2 &= 10 \\5 \cdot 3 &= 15 \\5 \cdot 4 &= 20 \\5 \cdot 5 &= 25 \\5 \cdot 6 &= 30 \\5 \cdot 7 &= 35 \\5 \cdot 8 &= 40 \\5 \cdot 9 &= 45 \\5 \cdot 10 &= 50\end{aligned}$$

6

$$\begin{aligned}6 \cdot 1 &= 6 \\6 \cdot 2 &= 12 \\6 \cdot 3 &= 18 \\6 \cdot 4 &= 24 \\6 \cdot 5 &= 30 \\6 \cdot 6 &= 36 \\6 \cdot 7 &= 42 \\6 \cdot 8 &= 48 \\6 \cdot 9 &= 54 \\6 \cdot 10 &= 60\end{aligned}$$

7

$$\begin{aligned}7 \cdot 1 &= 7 \\7 \cdot 2 &= 14 \\7 \cdot 3 &= 21 \\7 \cdot 4 &= 28 \\7 \cdot 5 &= 35 \\7 \cdot 6 &= 42 \\7 \cdot 7 &= 49 \\7 \cdot 8 &= 56 \\7 \cdot 9 &= 63 \\7 \cdot 10 &= 70\end{aligned}$$

8

$$\begin{aligned}8 \cdot 1 &= 8 \\8 \cdot 2 &= 16 \\8 \cdot 3 &= 24 \\8 \cdot 4 &= 32 \\8 \cdot 5 &= 40 \\8 \cdot 6 &= 48 \\8 \cdot 7 &= 56 \\8 \cdot 8 &= 64 \\8 \cdot 9 &= 72 \\8 \cdot 10 &= 80\end{aligned}$$

9

$$\begin{aligned}9 \cdot 1 &= 9 \\9 \cdot 2 &= 18 \\9 \cdot 3 &= 27 \\9 \cdot 4 &= 36 \\9 \cdot 5 &= 45 \\9 \cdot 6 &= 54 \\9 \cdot 7 &= 63 \\9 \cdot 8 &= 72 \\9 \cdot 9 &= 81 \\9 \cdot 10 &= 90\end{aligned}$$

Особливості підручника:

- ◆ сучасний дизайн і максимальна візуалізація матеріалу
- ◆ міжпредметна інтеграція
- ◆ дитячий стиль викладення матеріалу
- ◆ системний блочний підхід до розгортання тем
- ◆ пізнавальна функція
- ◆ практичність завдань
- ◆ нові типи логічних і творчих завдань

Інтернет-підтримка містить:

- навчальні презентації
- додаткові матеріали до уроків

ISBN 978-617-09-2722-4

9 786170 927224

Інтернет-підтримка
interactive.ranok.com.ua

